

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO INSTITUTAS

AGATA JUŠINSKAJA

AB ŪKIO BANKO TURTO DALIES PERĖMIMO
ĮTAKA AB ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS
EFEKTYVUMUI

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
doc. dr. L. Šadžius

VILNIUS, 2014

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO INSTITUTAS

AB ŪKIO BANKO TURTO DALIES PERĖMIMO
ĮTAKA AB ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS
EFEKTYVUMUI

Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621N30005

Vadovas

doc. dr. L. Šadžius

2014 12

Recenzentas

Atliko

FVmns3-01 gr. stud.

2014 12

A. Jušinskaja

2014 12 01

VILNIUS, 2014

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. FINANSINIO TARPININKAVIMO ĮSTAIGŲ VEIKLA IR VEIKLOS EFEKTYVUMO SAMPRATA.....	8
1.1. Finansų tarpininkavimo įstaigų veiklos principai	8
1.2. Finansų tarpininko veiklos efektyvumo samprata ir taikymo ypatumai	13
2. AB ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS EFEKTYVUMO TYRIMO METODOLOGIJA	17
2.1. Finansų įstaigų veiklos efektyvumo didinimo teorinis modelis	17
2.2. AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo tyrimo metodika.....	26
3. AB ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS APŽVALGA IR EFEKTYVUMO ĮVERTINIMAS.....	29
3.1. AB Šiaulių banko veiklos apžvalga	29
3.2. AB Šiaulių banko išorinės aplinkos analizė.....	33
3.2.1. Konkurencinės aplinkos analizė	33
3.2.2. PEST analizė.....	36
3.3. AB Šiaulių banko vidinės aplinkos analizė	43
3.3.1. AB Šiaulių banko pelningumo ir efektyvumo įvertinimas perėmus dalį AB Ūkio banko turto.....	43
3.4. AB Šiaulių banko SSGG.....	58
IŠVADOS.....	62
LITERATŪRA	65
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS.....	69
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	71
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	72
PRIEDAI.....	74

LENTELĖS

1.1 lentelė. Verslo aplinkos ir joms priskiriami veiksniai.....	15
2.1 lentelė. Finansinių santykinių rodiklių grupavimas	22
3.1 lentelė. Banko dalis dukterinių įmonių grupėje, 2014 m.	29
3.2 lentelė. Stambiausi AB Šiaulių banko akcininkai, 2014 m.	30
3.3 lentelė. AB Šiaulių banko misija, vizija ir tikslai.....	30
3.4 lentelė. AB Šiaulių banko reitingas pagal „Moody’s Investors Service“	31
3.5 lentelė. Perimto turto ir įsipareigojimų tikrųjų verčių suvestinė 2013 m. kovo 3 d.....	32
3.6 lentelė. Lietuvoje veikiantys bankai.....	33
3.7 lentelė. Bendra bankų sektoriaus informacija 2011-2013 m.....	34
3.8 lentelė. Klientams suteiktos paskolos 2008-2013 m. pabaigoje, tūkst. Lt	34
3.9 lentelė. Kortelių skaičius ir apyvarta 2013 m.....	35
3.10 lentelė. AB Šiaulių banko likvidumo rodikliai 2008-2014m.	37
3.11 lentelė. AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodikliai 2008-2014 m.	38
3.12 lentelė. „Bazelis III“ reforma palyginus su „Bazelis II“	39
3.13 lentelė. Lietuvos ekonomikos raida 2014-2015 m., %, pokytis per metus	40
3.14 lentelė. Santuokų skaičius Lietuvoje 2009-2013 m.	42
3.15 lentelė. AB Šiaulių banko pelningumo rodikliai 2008-2013 m.	49
3.16 lentelė. AB Šiaulių banko efektyvumo rodikliai 2008-2013 m.	51
3.17 lentelė. AB Šiaulių banko finansinio svėro rodikliai 2008 – 2013m.	54
3.18 lentelė. AB Šiaulių banko akcijos rinkos kaina ir skaičius 2009-2013 m.....	56
3.19 lentelė. AB Šiaulių banko rinkos vertės rodikliai 2009-2013m.	56
3.20 lentelė. AB Šiaulių banko stiprybės ir grėsmės.....	58
3.21 lentelė. AB Šiaulių banko galimybės ir silpnybės.....	60
3.22 lentelė. AB Šiaulių banko misijos formuluotės įvertinimas.....	61

PAVEIKSLAI

1.1 pav. Lietuvos finansų sistemos institucijos 2013 m., % nuo viso valdomo turto	9
1.2 pav. Bankų veiklos dalyviai	11
1.3 pav. Veiklos efektyvumą lemiantys veiksniai	14
2.1 pav. Komercinio banko veiklos vertintojai	17
2.2 pav. Banko veiklos efektyvumo didinimas	18
2.3 pav. Išorinės AB Šiaulių banko aplinkos vertinimas	21
2.4 pav. Vidinės AB Šiaulių banko aplinkos vertinimas.....	24
2.5 pav. AB Šiaulių banko efektyvumo vertinimo ir didinimo teorinis modelis.	27
3.1 pav. Internetinės bankininkystės vartotojai 2013 m. pabaigoje	35
3.2 pav. AB Šiaulių banko rodiklių dinamika 2008-2013 m., tūkst. Lt	44
3.3 pav. AB Šiaulių banko turto ir skolų dinamika 2008-2013 m., tūkst. Lt	44
3.4 pav. AB Šiaulių banko turto struktūra 2008-2013 m., %	46
3.5 pav. AB Šiaulių banko įsipareigojimų ir nuosavybės santykis 2008-2013 m., %	47
3.6 pav. AB Šiaulių banko įsipareigojimų struktūra 2008-2013 m., %	48
3.7 pav. AB Šiaulių banko nuosavybės struktūra 2008-2013 m., %	48

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Komeraciniai bankai – tai šalies finansų sistemos šerdis, surenkanti ir paskirstanti didžiausią dalį finansinių išteklių. Šių bankų efektyvi veikla svarbi ne tik jų egzistavimui, bet ir verslininkystės plėtotei, ekonomikos augimui ir stabilumui palaikyti. Efektyviai funkcionuojanti bankų sistema priklauso nuo atskirų bankų veiklos efektyvumo. Norėdami dirbti pelningai ir išlikti likvidūs bankai didelį dėmesį turi skirti savo veiklos valdymui, kadangi veikti galima pelningai, tačiau neefektyviai.

Informacijos gausa, naujų technologijų plėtra, didėjanti konkurencija bankams atveria ne tik naujas galimybes, bet taip pat verčia susidurti su dar nepatirtomis problemomis ir pavojais. Daugeliui bankų vadovų iškyla klausimai, kaip valdyti bendrovę, kad būtų garantuotas finansinis gyvybingumas ir konkurencingumas. Kiekvienam bankui yra svarbu plėtoti verslą taip, kad bendrovė būtų moki, laiku vykdytų finansinius įsipareigojimus, gautų pelną per ilgą laikotarpį, vykdytų socialinius tikslus, susijusius su darbuotojais.

Jau besitraukianti iš bankų sektoriaus finansų krizė parodė, kad bankai nebuvo sukaukę pakankamai kapitalo ir sunkiai tvarkėsi su iškilusiais nesklandumais, todėl bankų veikla ateityje bus dar labiau griežtinama, siekiant užtikrinti patikimą ir stabilią bankinę sistemą. Tai reiškia, kad bankai turės dar labiau konkuruoti dėl klientų pritraukimo, siekdami sukaupti reikiamą kapitalą. Dėl šių priežasčių, norintiems išlikti rinkoje bankams, būtina vertinti ne tik savo veiklos efektyvumą, bet ir konkurentų, būtina nuolat stebėti tiek išorinės, tiek vidinės aplinkos pokyčius, siekiant nustatyti rizikos veiksnius, keliančius pavojų bankų veiklai.

Baigiamojo darbo problema: esant aktyviai konkurencijai tarp bankų bankai yra priversti daugiau dėmesio skirti veiklos efektyvumo didinimui, tai ypatingai svarbu mažą rinkos dalį užimantiems bankams, kuriems priklauso ir AB Šiaulių bankas. Siekdamas padidinti užimamos rinkos dalį AB Šiaulių bankas 2013 metais perima dalį bankrutavusio AB Ūkio banko turto ir įsipareigojimų.

Mažų bankų problemą būtina spręsti, kadangi rinkoje likus tik keliems bankams, bus diktuojamos jų sąlygos ir klientai turės mažesnę pasirinkimo laisvę. Taip pat išnykus mažesniems bankams, sutriks finansinis stabilumas ir sumažės pasitikėjimas finansiniais tarpininkais.

Objektas – AB Šiaulių banko veikla. Pasirinktas AB Šiaulių bankas, kadangi šis bankas yra vienas iš mažesniųjų Lietuvoje veikiančių komercinių bankų, tačiau turintis didžiausią lietuviško kapitalo dalį. AB Šiaulių bankas savo veiklą vykdo tik Lietuvoje ir didelė dalis informacijos apie šį banką yra viešai prieinama.

Baigiamojo darbo tikslas – išanalizavus išorinę ir vidinę AB Šiaulių banko aplinkas, nustatyti teigiamą ir neigiamą AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaka AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui ir parengti AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo didinimo kryptis ir priemones.

Baigiamojo darbo tikslui pasiekti iškeliami šie **uždaviniai**:

- Apibrėžti bankų veiklai vertinti taikomus metodus ir sudaryti AB Šiaulių banko veiklos tyrimo metodiką;
- Išanalizuoti AB Šiaulių banko veiklą, išorinę ir vidinę banko aplinkas;
- Finansinės analizės pagalba nustatyti AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaką AB Šiaulių banko vykdomos veiklos efektyvumui;
- Pateikti siūlymus AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui didinti.

Išsikeltam tikslui ir uždaviniams įgyvendinti buvo taikomi įvairūs tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas, antrinių duomenų analizė, statistinių duomenų analizė, buhalterinės apskaitos duomenų rinkimas, sisteminimas ir tyrimas. Naudoti analizės metodai: duomenų grupavimas, lyginimas, dinamikos eilutės, grafinis vaizdavimas.

Darbą sudaro trys pagrindinės dalys: finansinio tarpininkavimo įstaigų veikla ir efektyvumo samprata, AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo tyrimo metodologija, AB Šiaulių banko veiklos apžvalga ir efektyvumo įvertinimas. Pirmojoje dalyje aptariami finansinio tarpininkavimo įstaigų veiklos principai, efektyvumo samprata ir taikymo ypatumai, antrojoje – metodologinėje dalyje sudaroma AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo tyrimo metodika ir sukuriamas komercinio banko efektyvumo vertinimo ir didinimo teorinis modelis, trečiojoje - analitinėje dalyje tiriama AB Šiaulių banko veikla ir verslo aplinka, nustatoma AB Ūkio banko turto perėmimo įtaka AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui, pateikiamos AB Šiaulių banko stipriosios ir silpnosios pusės, įvertinamas veiklos tęstinumas.

Rašant darbą labai pasitarnavo šių autorių darbai: A. V. Rutkausko (1998), D. Ivaškevičiaus, A. Sakalo (1997), J. Mackevičiaus, D. Poškaitės, L. Villis (2011), G. Kancerevyčiaus (2004), I. Alkevičienės (2005), V. Katkaus (2000), R. Korsakienės, V. Grybaitės (2012). Taip pat labai naudingi buvo AB Šiaulių banko ir vertybinių popierių biržos NASDAQ OMX internetiniai puslapiai.

Šio baigiamojo magistro darbo rašymas buvo man labai naudingas, kadangi sužinojau komercinių bankų veikimo principus, kokie išorinės ir vidinės aplinkos veiksniai turi poveikį bankų veiklai ir kaip galima padidinti komercinio banko pelningumą, konkurencingumą ir žinoma veiklos efektyvumą. Taip pat teko įsitikinti, kad vertinant banko veiklą būtina išanalizuoti kuo daugiau veiklos sričių, ne tik finansinę, kadangi banko veikloje labai svarbūs yra tiek išorinės, tiek vidinės aplinkos veiksniai.

1. FINANSINIO TARPININKAVIMO ĮSTAIGŲ VEIKLA IR VEIKLOS EFEKTYVUMO SAMPRATA

1.1. Finansų tarpininkavimo įstaigų veiklos principai

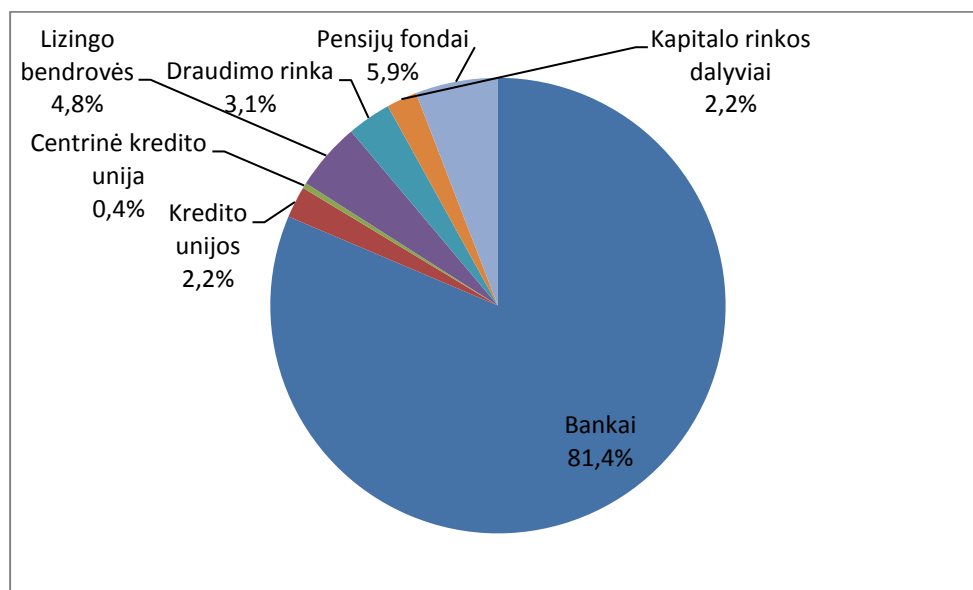
„Finansų įstaigos ir institucijos yra suprantamos kaip įmonės, arba kredito įstaigos, kurios deklaruoja ūkinę veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose, teikia finansines paslaugas, užsiima veikla, kurios pagrindinę dalį sudaro finansinių paslaugų teikimas, bei verčiasi bent vienos finansinės paslaugos teikimu“ (LR finansų įstaigų įstatymas, 2002). Kancerevyčius (2009) teigia, kad finansinės institucijos yra tokios įstaigos, kurių pagrindinis tikslas supaprastinti finansavimo ir investavimo procesą. Taigi apibendrinant galima teigti, kad finansinės institucijos, tai institucijos kurios teikia bent vieną finansinę paslaugą ir kurios palengvina lėšų srautų judėjimą tarp vartotojų ir tiekėjų.

Finansų sistemą sudaro finansų rinkos ir institucijos. Katkus (2000) teigia, kad be finansų sistema labai svarbi prekių gamybai ir jų mainams, kadangi finansų sistemai yra būdinga surasti, apdrausti ir paskolinti reikalingas pinigines lėšas. Bendrai paėmus, finansų sistema ekonomikoje atlieka šias funkcijas:

1. „Taupymo funkciją;
2. Turto kaupimo funkciją;
3. Likvidumo funkciją;
4. Kredito funkciją;
5. Mokėjimų funkciją;
6. Rizikos perkėlimo funkciją;
7. Politikos funkciją“ (Kancerevyčius, 2009, p. 14).

Teikdamos paslaugas finansų institucijos atlieka tarpininko funkciją: priima laisvas lėšas ir paskirsto jas ten, kur yra reikalingos. Pasak Kancerevyčiaus (2009) finansiniu tarpininku galime laikyti organizaciją, kuri perka kitų fizinių ar juridinių asmenų skolinius įsipareigojimus, naudodama lėšas, gautas parduodant savo skolinius įsipareigojimus. Sūdžius (2012) teigia, kad finansų tarpininkai – tai specializuotos finansų įmonės, kurios yra tarpininkai tarp taupančių asmenų ir besiskolinančių. Šie autorių apibrėžimai dar kartą patvirtina finansų tarpininkų svarbumą ekonomikos sistemoje.

Dažniausiai finansų įstaigos mums siejasi su bankais, tačiau tai tik dalis egzistuojančių finansines paslaugas teikiančių institucijų. 1.1 paveiksle yra pateiktos Lietuvos finansų sistemos institucijos.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankas, 2014

1.1 pav. Lietuvos finansų sistemos institucijos 2013 m., % nuo viso valdomo turto

Didžiausią dalį finansų sistemoje užima bankai, net 81,4 %. Pensijų fondai, draudimo kompanijos, lizingo kompanijos, kredito unijos, centrinė kredito unija, kapitalo rinkos dalyviai pasidalija likusius 18,6 %. Taigi, galime teigti, kad Lietuvos finansų sistemoje bankai užima svarbią vietą.

„Bankas – Lietuvos Respublikoje įsteigta kredito įstaiga, kuri turi licenciją verstis ir verčiasi indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimu iš neprofesionaliųjų rinkos dalyvių ir jų skolinimu ir prisiima su tuo susijusią riziką bei atsakomybę“ (LR bankų įstatymas, 2004). Nuo 1990 m. kovo 12 d. Lietuvoje pradėta kurti dviejų lygių bankų sistema. Ją sudaro Lietuvos bankas ir komerciniai bei kiti bankai (Mituzienė, 2005). Lietuvos bankas yra centrinis šalies bankas, kuris yra bankų sistemos viršūnėje. Centrinis bankas yra komercinių bankų priežiūros institucija.

„Lietuvos bankas yra Lietuvos Respublikos centrinis bankas, kurio pagrindinis tikslas – palaikyti kainų stabilumą, t.y. siekti kuo mažesnės infliacijos. Šį tikslą bankas įgyvendina parinkdamas bazinę valiutą ir išlaikydamas fiksuotą lito kursą jos atžvilgiu“ (Mituzienė, 2005, p. 23). Nuo 2002 m. vasario 2 d. lito bazinė valiuta yra euras. Taip pat Lietuvos bankas atlieka begalę kitų funkcijų.

Lietuvos bankas taip pat nustato bankų veiklos riziką ribojančius normatyvus ir reikalavimus:

- Kapitalo pakankamumo normatyvas;
- Likvidumo normatyvas;
- Maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas;

- Maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvas (Lietuvos bankas, 2014).

Lietuvos bankas teisės aktais gali nustatyti kitus normatyvus, neprieštaraujančius Bazelio bankų priežiūros komiteto rekomendacijoms ir Europos Sąjungos direktyvoms.

Mituzienė (2005) bankus skirsto į komercinius ir specializuotus. „Komercinis bankas – tai kredito institucija, savo veiklą grindžianti indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimu iš juridinių ar fizinių asmenų, bei kreditų teikimu ir prisiimanti su tuo susijusią riziką ir atsakomybę“ (Martinkus, Žilinskas, 2001, p. 549). Panašiai komercinius bankus apibrėžia ir Kancerevyčius (2009): komerciniai bankai – tokie finansiniai tarpininkai, kurie sukaupia lėšas iš juridinių ir fizinių asmenų, bei sukauptas lėšas naudoja komercinėms, vartotojiškoms, hipotekos ir kitokioms paskoloms teikti. Taigi apibendrinat galima teigti, kad komercinių bankų pagrindinė veikla yra priimti indėlius ir teikti kreditus.

„Specializuotas bankas – tai kredito įstaiga, turinti licenciją teikti licencines paslaugas“ (Mituzienė, 2005, p. 26). Šių bankų plačiau neaptarinėsime, kadangi mus domina komerciniai bankai.

Pasak Mituzienės (2005) komerciniai bankai savo veikloje vadovaujasi tokiais principais:

- Pelningai veikti;
- Kuo pigiau pirkti, kuo brangiau parduoti;
- Bankas gali rizikuoti savo kapitalu ir pelnu, bet ne savo klientų kapitalu ir pelnu.

Bankai formuoja įvairias pinigines paskolas, kurios reikalingos verslui ir gyventojams. Paskolos gavėjai paprastai nori gauti tokių dydžių ir trukmės paskolas, kokios jiems reikalingos einamiesiems, vidutinės ar ilgios trukmės finansiniams įsipareigojimams vykdyti ar ūkinei veiklai finansuoti. Be to, jiems labai svarbu paskolų kaina. Skolintojai dažniausiai ieško saugių ir palyginti pelningų savo išteklių investavimo būdų, kurie savo ruožtu užtikrintų likvidumą ir finansinio turto vertės išsaugojimą. Finansų institucijos padeda suderinti šias prieštaringas skolintojų ir skolininkų reikmes tokiais būdais:

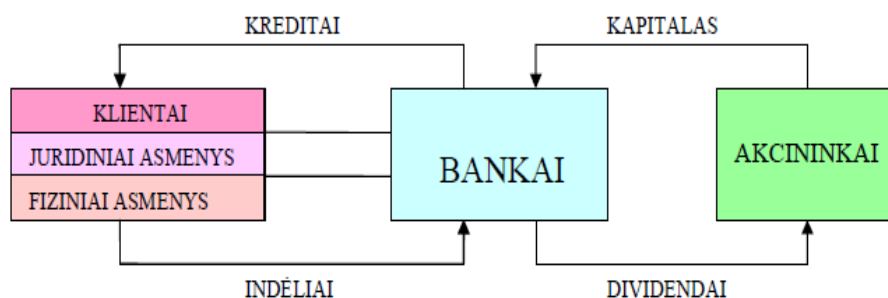
- „surinkdamos daugelio asmenų santaupas ir iš jų teikdamos įvairaus dydžio bei trukmės paskolas;
- laikydamos racionalų turto ir įsipareigojimų paketą, užtikrinantį siekiamą pelną ir riziką;
- sujungusios daugelio taupytojų išteklius ne tik teikia norimo dydžio paskolas, bet ir garantuoja skolininkų turto likvidumą“ (Rutkauskas, 1998, p. 14).

„Bankų sektorius – vienas iš svarbiausių ūkinės veiklos elementų, nes per bankus privačios santaupos ir kitas finansinis kapitalas naudojamas investicijoms, ūkinės veiklos pagyvėjimas atskirose ūkio šakose koordinuojamas taip, kad finansinis kapitalas būtų naudojamas efektyviausiai“

(Alkevičienė, 2005, p. 7). ”Pagrindinis bankų sistemos produktas – pinigai lemia ekonominę šalies gerovę. Pinigai, paleisti į ūkinį kūrybinį darbą, pradeda kurti naujas vertybes ir kartu jau virsta kapitalu. Bankai yra svarbiausi šalies ūkio centrai“ (Dudzevičiūtė, 2005, p. 37). Tiek Alkevičienė (2005), tiek Dudzevičiūtė (2005) pabrėžia, kad bankai yra svarbūs ūkinėje veikloje. Aš visiškai sutinku su šia nuomone, kadangi bankai atlieka daug funkcijų, kurios būtinos ir kasdienėje, ir nekasdienėje gyventojų ir organizacijų veikloje. Bankų veiklos esmę atspindi ekonomikoje vykdomos jų funkcijos. Bankų vykdomos funkcijos:

- **„Atsiskaitymų funkcija** garantuoja atsiskaitymų saugumą, patikimumą, sumažina grynųjų pinigų poreikius, nes atsiranda galimybė vykdyti nepiniginius atsiskaitymus tarp klientų. Atsiskaitymo funkcija apima ir valiutos, tauriųjų metalų keitimo operacijas, kuriose jie įvairiais kursais keičiami į grynuosius pinigus. Ji apima taip pat ir vekselių keitimą.
- **Indėlių priėmimas/deponavimas.** Vienas iš svarbiausių bankų uždavinių – surinkti laisvas lėšas iš įmonių, privačių asmenų ir taip sukaupti ūkiui ir gyventojams kredituoti reikalingą kapitalą.
- **Kreditavimo funkcijos** tikslas – paskirstyti sukauptas lėšas įmonėms ir gyventojams, siekiant didžiausio efektyvumo tiek kreditus gaunančio, tiek juos išduodančiojo požiūriu“ (Ivaškevičius, Sakalas, 1997, p. 7).

Banko veikla yra specifinė veikla, kadangi yra dirbama su vienu iš sudėtingiausių objektų – pinigais. Pasak Иода ir Унанян (2003) pinigų pagalba galima padaryti visuomenę turtingesnę su sąlyga, kad finansų sistemą veiks pagal griežtas taisykles, kadangi pinigų apyvartoje susiduria labai daug skirtingų žmonių grupių interesų. Pasak Bossone (2000) pagrindinės bankų funkcijos susijusios su veikla pritraukiant skolintas lėšas iš tų rinkos dalyvių, kurie ieško investavimo galimybių, tokiu būdu užtikrinant pinigų kaupimą, pasiūlą ir paskirstymą rinkoje. Bankų veiklos dalyviai ir jų interesai pateikti 1.2 paveiksle.

Šaltinis: Ivaškevičius, Sakalas, 1997, p. 23

1.2 pav. Bankų veiklos dalyviai

Bankų klientai suinteresuoti saugiu ir patikimu jų atsiskaitomųjų sąskaitų tvarkymu, ūkinių sutarčių ir mokėjimų drausme. Klientai, norintys banke susimokėti už paslaugas, visų pirma vertina paslaugų įkainius, o tuomet aptarnavimo kokybę, greitį ir pan. Visuomenės narys, kuris turi pinigų perteklių, žvelgia į banką kaip į instituciją, kuri galėtų saugiai laikyti jo pinigus, iki to momento, kai jų prireiks, padidinti pinigų sumą arba išsaugoti jų vertę (apsaugoti nuo infliacijos). Katkus (2000) teigia, kad vienas svarbiausių indėlininkų poreikių – tai noras sumažinti riziką, kuri visada atsiranda, kam nors skolinant savo pinigines lėšas. „Kiekvienam indėlininkui, atidarantį sąskaitą komerciniame banke, rūpi du klausimai: pirma, kokio dydžio palūkanos bus mokamos už indėlį ir antra, kuris bankas mažiausiai rizikingas bankroto požiūriu“ (Alkevičienė, 2005, p. 12). Taigi indėlininkas turi savo tikslus ir atėjęs į banką siekia juos įgyvendinti. Paskolos gavėjo požiūris visiškai kitoks. Skolininkui svarbiausia yra paskolos kaina. Tuo tarpu kreditorius, prieš suteikdamas paskolą, turi būti tikras, kas paskolos gavėjas patenkins jo minimalius kredito rizikos bei likvidumo reikalavimus. Potencialiems investuotojams, ketinantiems investuoti į bankų akcijas, labai pasitarnauja nepriklausomų reitingų agentūrų nustatyti bankų reitingai, atspindintys bankų padėtį konkurencinėje bankininkystės aplinkoje. Aukštesnį įvertinimą turintys bankai gali garantuoti didesnę investicijų į akcijas grąžą. Akcininkai visų pirma yra suinteresuoti pelninga ir saugia banko veikla, o aukštesnis banko įvertinimas liudija apie banko galimybę didinti akcijų vertę ir dividendus.

Vykdydami savo veiklą bankai susiduria su tam tikromis rizikomis. Šios rizikos minimos visuose AB Šiaulių banko prospektuose. Paprastai rizika apibrėžiama kaip nuostolių galimybė ir šis supratimas dažnai asocijuojasi su neigiama prasme. Vis dėl to riziką geriau apibūdinti kaip neapibrėžtumo sinonimą. Finansinėse operacijose rezultatų neapibrėžtumas nebūtinai reiškia nuostolius. Rizikos, su kuriomis susiduria komerciniai bankai yra:

- ❖ **„Kredito rizika** – rizika, kad sandorio šalis nesugebės atsiskaityti sutartyje nustatyta tvarka. Kredito rizika yra viena svarbiausių bankams, nes nuostoliai dėl jos gali būti labai dideli.
- ❖ **Banko kredito reitingo sumažėjimo rizika** – tai rizika, kad pablogėjus banko finansinei būklei ir/arba sumažėjus kredito reitingui gali sumažėti akcijų paklausa ir/arba jų kaina.
- ❖ **Finansų rinkos rizika** – tai rizika, kad bankas patirs nuostolių dėl nepalankių rinkos kintamųjų (palūkanų normų, valiutų kursų ar nuosavybės vertybinių popierių kainų ir pan.) pokyčių.

- ❖ **Banko likvidumo rizika** – tai rizika, kad bankas nesugebės laiku įvykdyti finansinių įsipareigojimų bei rizika patirti nuostolius dėl staigiai mažėjančių finansinių išteklių ir naujų lėšų, skirtų išteklių mažėjimui padengti, kainos padidėjimo.
- ❖ **Operacinė rizika** – tai rizika patirti tiesioginius arba netiesioginius nuostolius dėl netinkamų ar neveikiančių vidaus procesų, sistemų, technologijų, darbuotojų veiksmų, išorinių veiksnių.
- ❖ **Teisinė rizika** – tai yra rizika patirti nuostolius dėl banko dabartinių ar ankstesnių teisių, kylančių iš sutarčių ar kitų susitarimų, bylų ar įstatymų, neįvykdymo.
- ❖ **Socialiniai rizikos veiksniai** – tai rizika susijusi su banko darbuotojais (banką gali palikti profesionalūs darbuotojai).
- ❖ **Rizika, susijusi su bankui įkeistu turtu** – tai rizika, kad prireikus realizuoti bankui įkeista turtą, bankas gali neatgauti sumos, padengiančios klientų įsiskolinimus“ (Šiaulių bankas, 2014).

Leland, Pyle (1977) esminėmis bankų veiklos sąlygomis įvardina pakankamo nuosavo kapitalo turėjimą ir investicijas į aukštos kokybės turtą. Su nuosavu kapitalu padengiama prisiimtų įsipareigojimų rizika, užtikrinant banko patikimumą ir saugumą.

Apibendrinant galima teigti, kad vykdydamas savo veiklą bankas turi stebėti ne tik išorinės, bet ir vidinės aplinkos pokyčius, įvertinti visas rizikos rūšis bei laiku priimti efektyviausius sprendimus.

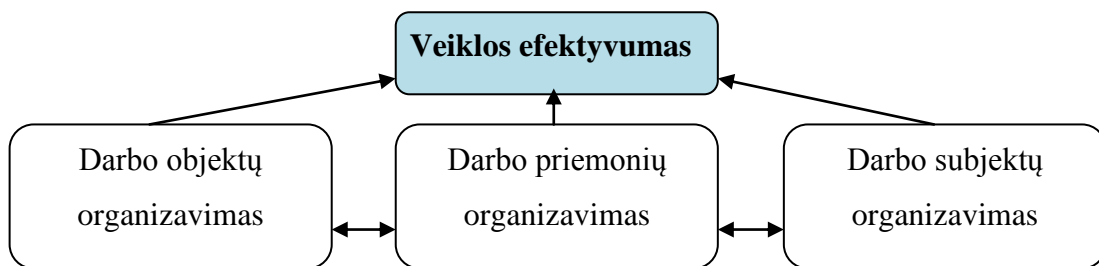
1.2. Finansų tarpininko veiklos efektyvumo samprata ir taikymo ypatumai

Efektyvumo sąvoka vartojama tiek kalbant apie viešąjį, tiek apie privatųjį sektorių. Nėra tokios verslo sferos, kurios nepaliestų efektyvumo klausimas, tai gali būti tiek išteklių panaudojimo efektyvumas, tiek teikiamų paslaugų efektyvumas, tiek darbuotojų veiklos efektyvumas, arba vadovavimo sprendimų priėmimo efektyvumas. „Sąvoka „efektyvumas“ yra kilusi nuo žodžio efektyvus, kuris aiškinamas, kaip veiksmingas, duodantis reikiamus arba geriausius rezultatus“ (Bendorienė et al., 2008, p. 188).

Efektyvumas apibrėžiamas kaip „išteklių panaudojimo veiksmingumas, kai norimas rezultatas pasiekiamas mažiausiomis įmanomomis sąnaudomis arba naudojant turimus išteklius pasiekiamas maksimalus įmanomas rezultatas“ (Vainienė, 2005, p. 75), kaip „rezultato ir sąnaudų, reikalingų jam pasiekti, santykis arba jų atitikimo laipsnis“ (Bendorienė et al., 2008, p. 188), kaip „gamybos išteklių panaudojimo lygis, užtikrinantis maksimalią produkcijos išėigą“ (Auštrevičius et al., 1991, p. 57), kaip „santykis tarp nepakankamų gamybos išteklių ir prekių bei paslaugų produkcijos apimtys“ (Pass et al.,

1997, p. 97) arba kaip „veiklos, išteklių ar darbo laiko naudojimo rezultatyvumas, veiksmingumas; apibendrintas produktyvumo rodiklis“ (Buračas, 1997, p. 83). Autoriai skirtingai formuluoja apibrėžimą, tačiau esmė lieka ta pati – panaudojant turimus išteklius ar juos mažinant pasiekti maksimalų rezultatą.

Apibrėždami efektyvumą autoriai dažnai mini išteklius ir jų paskirstymą. Kuo racionaliau naudojami ištekliai tuo efektyviau dirba bendrovė. „Veiklos ekonominiai rezultatai pasiekiami optimaliai organizuojant darbo objektų, darbo priemonių ir darbo subjektų sąveiką“ (Bartkienė, 2009, p. 94). Šią sąveiką galime pavaizduoti schema (žr. 1.3 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Bartkienė, 2009

1.3 pav. Veiklos efektyvumą lemiantys veiksniai

Ekonomikos teorijoje taip pat yra kalbama apie efektyvų išteklių paskirstymą, naudojimą ir valdymą, tai reiškia, kad turint ribotus išteklius stengiamasi pasiekti maksimalius rezultatus. Taigi svarbu yra dirbti ne daugiau, didinant sąnaudas, bet protingiau ir kokybiškiau. Toks yra kiekvieno banko vadovybės uždavinys – pasinaudojant ribotais ištekliais, maksimaliai patenkinti klientų poreikius.

Siekiant gerai paskirstyti išteklius, be galo svarbus yra vadovybės vaidmuo. Vadovų sprendimams įtakos turi daugelis organizacijos aplinkos veiksnių. Verslo aplinkos svarba pažymima daugelio autorių. Stoner et al. (2001) teigia, kad šių dienų pasaulyje daugelis organizacijų išgyvena numatydamos ir protingai reaguodamos į išorės pasikeitimus. „Amatas, verslas ar organizacija ilgai negalės veikti, jei sudėtingomis aplinkos sąlygomis nebus sekami išoriniai veiksniai, nepakankamai lanksčiai bus reaguojama į išorinius ir vidinius pokyčius“ (Ginevičius, Sūdžius, 2007, p. 248). Paminėti autoriai akcentuoja organizacijos ryšio su aplinka svarbą. Mano manymu, tokios bendrovės, kaip bankai yra labai stipriai priklausomi nuo aplinkos, kadangi konkurencija bankų sektoriuje didelė ir yra be galo svarbu analizuoti ne tik savo veiklą, bet ir konkurentų.

Uždaros organizacijos nesiekia grįžtamojo ryšio iš aplinkos, o tai užkerta kelią organizacijai būti inovatyviai, greitai prisitaikyti prie kintamų aplinkos sąlygų. Tačiau šiandieninėje visuomenėje

organizacija negali sėkmingai veikti nesąveikaudama su išorės aplinka, kitomis organizacijomis (Matkevičienė, 2007). Šią Matkevičienės nuomonę papildė ir Frishammar ir Horte (2005), kurie tvirtina, kad aplinka veikia organizacijos procesus ir sprendimų priėmimą galbūt labiau nei kiti veiksniai. Tuo tarpu Bivainis (2011) tvirtina, kad organizacijos aplinka ne tik veikia organizaciją, bet ir lemia jos veiklą, rezultatus ir netgi baigtį. Todėl šiame darbe bankas bus nagrinėjamas kaip atvira sistema, kurios veiklą neišvengiamai veikia verslo aplinka.

Organizacijos verslo aplinkas autoriai vadina labai įvairiai. Specialiąją, šakinę, mikroaplinką, mezo aplinką, tiesioginio poveikio aplinką galime laikyti kaip sinonimus, kadangi dažniausiai šioms aplinkoms yra priskiriami vartotojai, konkurentai, tiekėjai, tačiau kai kurie autoriai, pvz. Ginevičius, Sūdžius (2007) ir Stoner ir kt. (2001) šiai aplinkai dar priskiria darbuotojus, technologijas, valdytojus ir pan. Tolimesnei, bendrajai, netiesioginio poveikio arba makroaplinkai dažniausiai priskiriami tokie veiksniai kaip politiniai, ekonominiai, socialiniai, technologiniai. 1.1 lentelėje galima pamatyti kokius veiksnius ir kokioms aplinkoms priskiria skirtingi autoriai.

1.1 lentelė. Verslo aplinkos ir joms priskiriami veiksniai

Bivainis J. (2011)	Specialioji aplinka (vartotojai, konkurentai, tiekėjai, pakaitalai, sektoriaus fonas);	Bendroji aplinka (politinė, ekonominė, socialinė, technologinė, gamtinė, teisinė aplinka);
Vasiliauskas A. (2001)	Šakinė aplinka (konkurentai, tiekėjai, klientai ir kiti rinkos komponentai ir veiksniai);	Makroaplinka (politiniai teisiniai, ekonominiai, socialiniai kultūriniai ir technologiniai veiksniai);
Ginevičius R.; Silickas J. (2008)	Artimoji aplinka (vartotojai, tiekėjai, konkurentai, akcininkai, profesinės sąjungos, bankai ir pan.);	Tolimoji aplinka (politiniai, ekonominiai, socialiniai, technologiniai veiksniai);
Gineitienė Z. (2005)	Mezo aplinka (konkurentai šakoje, tiekėjai, nauji varžovai, pakaitalai, pirkėjai);	Makroaplinka (ekonominiai, politiniai ir teisiniai, socialiniai ir kultūriniai, mokslo ir technikos pažangos bei ekologiniai veiksniai);
Stoner J. A. F. ; Freeman R. E.; Gilbert D. R.; Jr. (2001)	Tiesioginio poveikio aplinkos elementai: <i>išoriniai įtaką darantys veiksniai</i> (profesinės sąjungos, tiekėjai, konkurentai, vartotojai, specialiųjų interesų grupės ir vyriausybės tarnybos), <i>vidiniai įtaką darantys veiksniai</i> (darbuotojai, akcininkai, direktorių valdyba).	Netiesioginio poveikio aplinkos elementai (socialiniai, ekonominiai, politiniai, technologiniai).
Korsakienė R.; Grybaitė V. (2012)	Vidinė aplinka (materialūs ir nematerialūs organizacijos ištekliai).	Išorinė aplinka: makroaplinka (politiniai ir teisiniai, ekonominiai, socialiniai ir kultūriniai, technologiniai veiksniai); mikroaplinka (konkurentai, tiekėjai, klientai, produktų pakaitalai ir potencialūs konkurentai).

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Bivainis, 2011, Vasiliauskas, 2001, Ginevičius, Silickas, 2008, Gineitienė, 2005, Stoner et al., 2001, Korsakienė, Grybaitė, 2012

Išnagrinėjusi organizacijos aplinkas, galiu teigti, kad nėra svarbu kaip bus pavadinta aplinka ir kokie veiksniai bus jai priskirti, svarbu, kad pati organizacija galėtų pagrįsti tokį skirstymą ir kad tas skirstymas bei aplinkų suvokimas būtų geras įrankis efektyviems veiklos sprendimams priimti. Šiuolaikinė bendrovė yra priklausoma nuo jos supančios aplinkos, todėl yra be galo svarbu nustatyti kokie aplinkos veiksniai yra reikšmingi bendrovei, ir kaip tam tikrų aplinkos veiksnių pokyčiai gali veikti bendrovės efektyvumą.

2. AB ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS EFEKTYVUMO TYRIMO METODOLOGIJA

2.1. Finansų įstaigų veiklos efektyvumo didinimo teorinis modelis

Labai dažnai veiklos efektyvumas yra matuojamas uždirbtu pelnu ir teigiama, kad veiklos efektyvumas neatsiejamas nuo įmonės pelningumo. Pagrindinis verslo įmonės tikslas yra didinti esamą akcininkų akcijų ir gaunamų dividendų vertę. Kiti tikslai, tokie kaip pelno maksimizavimas, nėra laikomi tinkamais. Pasitaiko, kad trumpu laikotarpiu įmonės dirba labai sėkmingai, tačiau kartais tai sąlygoja ne geras valdymas, o trumpalaikė sėkmė, todėl tolesnėje perspektyvoje įmonių rezultatai gali blogėti. Iš to išplaukia, kad įmonės veiklos efektyvumas ir jo didinimas yra ilgalaikio įmonės gyvavimo pagrindas.

Banko veiklos dalyviai yra tuo pačiu ir banko veiklos vertintojai. Banko veiklą vertina ne tik vadovai, bet ir investuotojai, reitingų agentūros, akcininkai, personalas, Lietuvos bankas ir daugelis kitų. Vertintojai gali būti tiek vidiniai, tiek išoriniai (žr. 2.1 pav.).

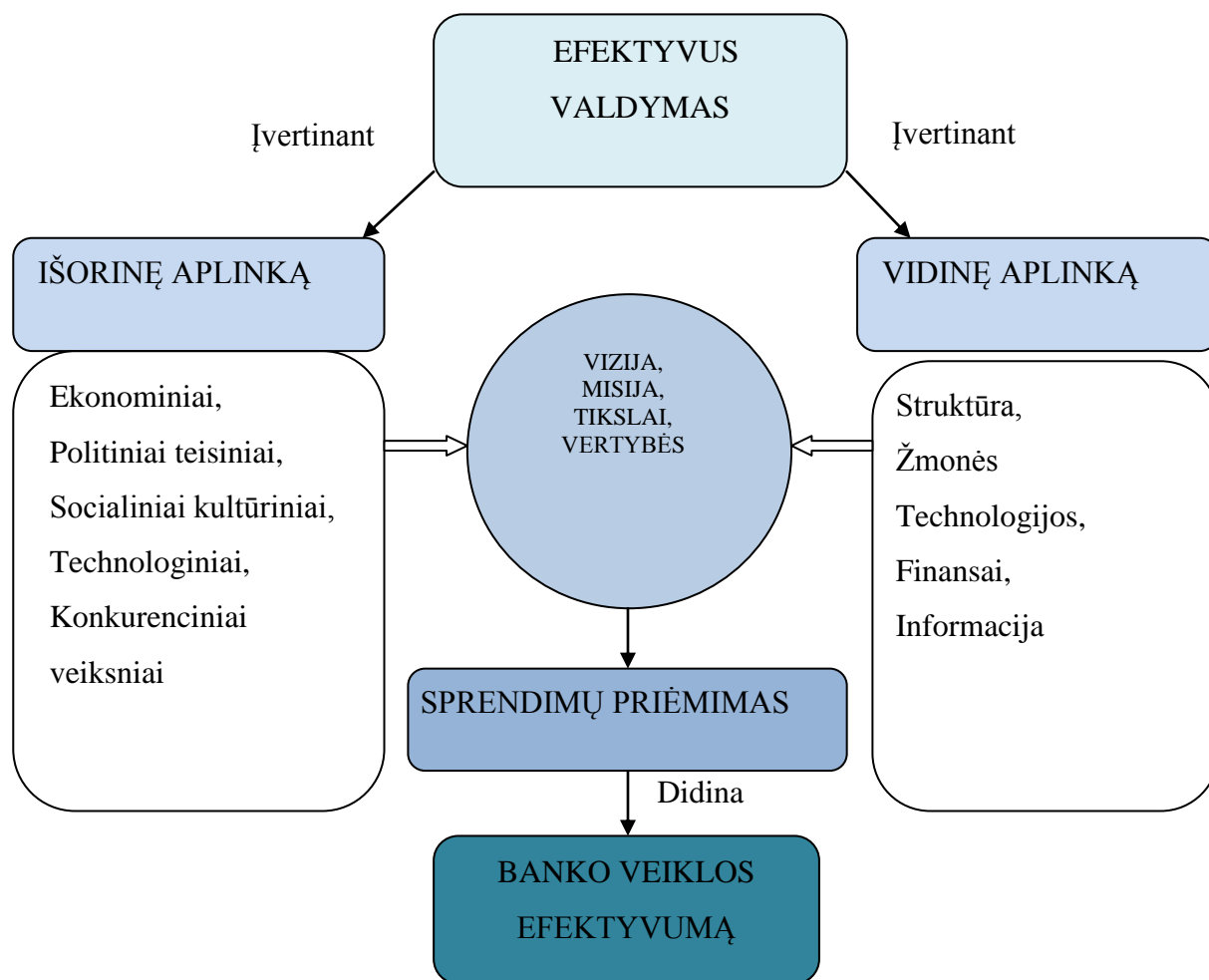
2.1 pav. Komercinio banko veiklos vertintojai

Владими́рова ir Хлебни́ков (2009) taip pat teigia, kad banko veiklos vertinimas gali būti atliekamas tiek vidinių, tiek išorinių vertintojų, tačiau išoriniai vertintojai gali susidurti su sunkumais gauti visą ir patikimą informaciją, todėl jų vertinimas gali priklausyti didžiausia dalimi nuo ekspertų.

Dalyvių įvairovė sąlygoja jų keliamus vertinimo tikslus, pavyzdžiui, indėlininkų tikslas – užsidirbti pelno palūkanų pavidalu, o paskolos gavėjų – kuo mažesnėmis palūkanomis gauti paskolą. Kadangi mes kalbame apie veiklos efektyvumo didinimą, įsivaizduokime, kad banką vertinsime iš vadovų pozicijos.

Efektyvi banko veikla priklauso nuo daugelio veiksnių: nuo darbuotojų, nuo naudojamų technologijų, nuo turimų finansinių išteklių, nuo veiklą ribojančių teisės aktų, nuo riziką mažinančių normatyvų, nuo valdytojų kišimosi, nuo vadovų priimamų sprendimų ir pan. Siekiant padidinti banko veiklos efektyvumą būtina analizuoti banko veiklą ir nustatyti, kas lėmė ir kas yra pagrindas sėkmingos veiklos, o kokie veiksniai trukdo vykdyti veiklą efektyviai.

Remdamasi nagrinėta literatūra ir studijų metu įgytomis žiniomis, išskirsiu vidinę ir išorinę banko veiklos aplinkas. Mano manymu, viskas, kas yra įmonės viduje, turi būti priskiriama vidinei aplinkai, o kas yra išorėje – išorinei (žr. 2.2 pav.).

2.2 pav. Banko veiklos efektyvumo didinimas

Siekiant, kad banko veikla būtų vykdoma efektyviai, būtinas vadovybės profesionalumas ir kompetencija. Vadovai priima svarbiausius sprendimus, susijusius su bendrovės veikla. Tačiau prieš priimdami sprendimus jie būtinai turi įvertinti daugelį veiksnių tiek iš išorinės, tiek iš vidinės aplinkos (žr. 2.2 pav.). Taip pat vadovybės sprendimai neturi prieštarauti organizacijos vizijai, misijai, tikslams ir neturi paneigti išsikeltų vertybių.

„Finansų institucijos yra įmonės, ir jų elgsena gali būti tiriama tais pačiais metodais kaip ir kitokių įmonių“ (Rutkauskas, 1998, p. 39). Yra pateikiama daugybė skirtingų būdų įmonių veiklai analizuoti. Visos šios analizės gali būti taikomos tiek įmonėms, tiek bankams, kadangi ir vieni ir kiti turi ir vidinę, ir išorinę aplinkas. „Išorinės aplinkos strateginės analizės tikslas yra nustatyti svarbiausius išorinės aplinkos veiksnius ir galimą jų įtaką organizacijai, t.y. sudaryti galimybių, kuriomis galėtų pasinaudoti organizacija, ir grėsmių, kurių reiktų vengti, sąrašą“ (Korsakienė, Grybaitė, 2012, p. 25). Kaip teigia Vasiliauskas (2004), Korsakienė ir Grybaitė (2012) PEST analizė yra naudojama plačiausiai ir yra skirta politinės, ekonominės, socialinės ir technologinės aplinkos veiksniams vertinti.

Politinės ir teisinės aplinkos veiksniai. „Politiniai kintamieji – veiksniai, kurie gali paveikti organizaciją dėl politinių procesų ar politinio klimato. Politinis procesas apima konkurenciją tarp skirtingų interesų grupių, kurių kiekviena siekia pastumti į priekį savo vertybes ir savo tikslus“ (Stoner et al., 2001, p. 78). Prie politinių – teisinių veiksnių Korsakienė ir Grybaitė (2011) priskiria tarptautinę politinę situaciją, vidinę politinę šalies situaciją, santykius su šalies valdžios institucijomis, teisinį reglamentavimą ir kt.

Verta paminėti, kad kaip viena iš ekonominės ir politinės krizės pasekmių gali būti bankinės sistemos restruktūrizacija, o tai irgi turės įtakos bankų veiklai, jos efektyvumui ir pelningumui. Atstatyti bankinės sistemos stabilumą, gali būti taikomos šios priemonės:

- Bankų kapitalo didinimas;
- Aktyvų kokybės gerinimas;
- Pasyvų restruktūrizacija;
- Finansinių rezultatų vadyba;
- Bankų organizacinės struktūros pakeitimas ir kt. (Иода, Унанян 2003).

Šie pokyčiai gali sukelti bankų veikloje nesklandumų, kadangi pokyčiai visada kainuoja ir ne visi bankai sugeba tuos pokyčius pritaikyti sau ir juos įgyvendinti. Nesugebėdami greitai padidinti pajamų, bankai vargu ar galės padidinti kapitalą, o tai reikštų reikalavimų nesilaikymą ir mažintų banko konkurencingumą.

Ekonominės aplinkos veiksniai. „Ekonominiai veiksniai – bendros ekonomikos sąlygos ir kryptys, kurios gali daryti poveikį organizacijos veiklai“ (Stoner et al., 2001, p. 77). Korsakienė ir Grybaitė (2011) išskiria tokius ekonominius veiksnius: BVP tendencijos, infliacija, užimtumas, palūkanų normos, valiutų kursų svyravimas, investicijų klimatas, nedarbo lygis, mokesčių tarifai ir kt. Šie veiksniai gali turėti poveikį ne tik verslo įmonių veiklai, bet ir bankams, kadangi kylant gyvenimo lygiui ir kokybei, tikėtina, kad bankai suteiks daugiau paslaugų ir turės daugiau galimybių efektyviai veikti.

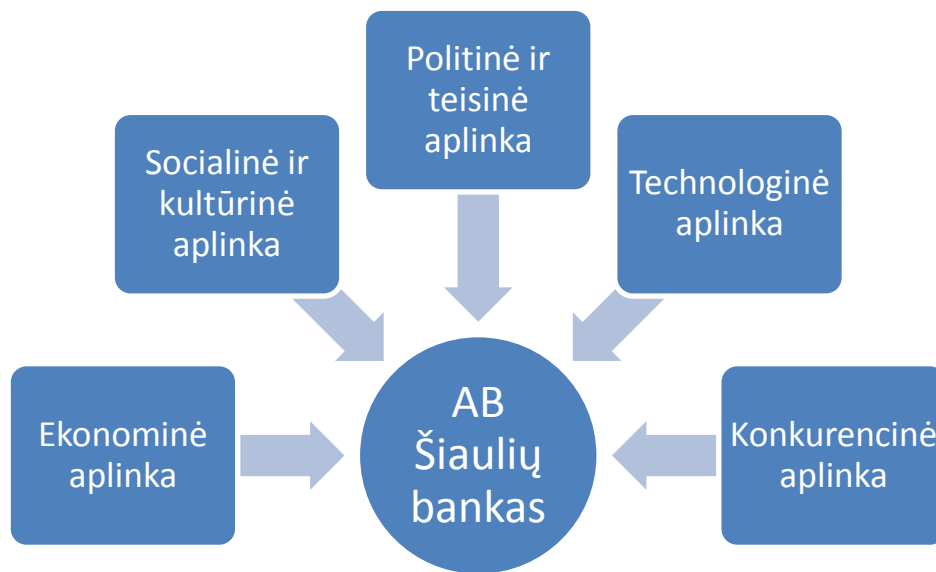
Socialinės ir kultūrinės aplinkos veiksniai. Socialinės aplinkos veiksniai tai visuomenės vertybių ir gyvenimo būdo pokyčiai. „Kiekviena organizacija veikia tam tikroje kultūrinėje aplinkoje, kurią sudaro konkrečios tradicijos, papročiai bei jų paisantys žmonės. Šiems veiksniams būdingas pastovumas, perduodamos iš kartos į kartą svarbiausios tradicijos“ (Gineitienė, 2005, p. 86). Anot Stoner et al. (2001) socialinės vertybės sudaro visų kitų socialinių, politinių, technologinių bei ekonominių pokyčių pagrindą ir lemia pasirinkimus, kuriuos žmonės daro savo gyvenime. Prie socialinių, kultūrinių ir demografinių veiksnių Korsakienė ir Grybaitė (2011) priskiria gimstamumą, pajamų paskirstymą, socialinį mobilumą, vedybų skaičių, gyvenimo trukmę, pirkimo įpročius ir kt.

Technologinės aplinkos veiksniai. Technologinė aplinka apima fundamentinių mokslo šakų, tokių kaip fizika, laimėjimus, taip pat produktų, procesų ir medžiagų tobulinimą. „Technologijos lygis visuomenėje ar tam tikroje pramonės šakoje plačiu mastu lemia, kokie produktai bus gaminami ir kokios paslaugos bus teikiamos, kokia įranga bus naudojama ir kaip bus valdomos operacijos“ (Gineitienė, 2005, p. 85). „Technologiniai kintamieji – nauji laimėjimai gaminių ar procesų srityje, taip pat mokslo pažanga, galinti daryti poveikį organizacijos veiklai“ (Stoner et al., 2001, p. 77). Technologinė pažanga gali labai paveikti organizacijos produktus, paslaugas, rinkas, tiekėjus, konkurentus ir vartotojus.

Aptarėme organizacijos išorinės aplinkos makro lygį, tačiau dar yra ir mikrolygis, kuriam priklauso konkurentai, tiekėjai, klientai, produktai pakaitalai ir potencialūs konkurentai. Šiai aplinkai tirti būtina įvertinti turimą informaciją bei sugebėjimą priartėti prie šių veiksnių. Svarbiausias veiksnys, mano manymu yra konkurentai, todėl jiems bus skiriamas didelis dėmesys vertinant išorinę aplinką. Siekdami palyginti savo veiklą su konkurentais bankai dažnai daro jų finansines analizes. Kiekvienas komercinis bankas siekia konkurencinio pranašumo, bando atrasti sritį, kurioje dirba geriau nei konkurentai, siūlo patrauklesnes paslaugas, plečia klientų ratą, daugiau dėmesio skiria reklamai ir pan. siekiant tobulėti visada reikia lyginti save su kitais, o geriausia su savo srities lyderiais.

Išorinės AB Šiaulių banko aplinkos vertinimo modelį galite pamatyti 2.3 paveiksle. Kadangi išorinė aplinka yra mažiau kontroliuojama įmonės, kalbėdami apie AB Šiaulių banką galime pabrėžti, kad AB Ūkio banko turto perėmimas šiuo atveju didelės įtakos neturi. Turto perėmimas žinoma sąlygoja didesnę užimamą rinkos dalį, kadangi kartu su AB Ūkio banko turtu ir įsipareigojimais, AB

Šiaulių bankas perėmė ir klientus. Tokiu būdu sustiprindamas savo poziciją Lietuvos rinkoje. Tačiau plačiau išorinė aplinka bus išanalizuota analitinėje dalyje.

2.3 pav. Išorinės AB Šiaulių banko aplinkos vertinimas

Vidinei aplinkai vertinti, mano manymu, geriausiai tinka finansinė analizė. „Finansinės analizės turinys yra kompleksinis ūkio subjektų finansinės bei ūkinės veiklos ir jos rezultatų tyrimas, siekiant tobulinti tiriamojo subjekto valdymą ir didinti jo veiklos efektyvumą bei pelningumą. Toks tyrimas gali būti atliekamas naudojant informaciją apie buvusią veiklą, atliekamą dabar ir perspektyvoje“ (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2004, p. 11). Mackevičius (2007) finansinę analizę įvardija kaip visapusišią ir objektyvią įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų ir pinigų srautų tyrimą siekiant padėti įmonės vadovybei pasiekti numatytus tikslus. Minėti autoriai pažymi didelę finansinės analizės naudą bendrovei, kadangi atlikus analizę galima ne tik pasiekti numatytus tikslus, bet ir efektyviau valdyti bendrovę.

Daugelis įmonės veikla suinteresuotų grupių apie pačią įmonę sužino analizuodami finansinius rodiklius. Įmonės vadovams ši analizė taip pat labai svarbi, nes parodo, ar darbuotojai savo darbą atlieka kompetentingai, bei apibūdina įmonės esamą padėtį ir jos plėtros perspektyvas. „Įmonės vadovai, akcininkai, bankininkai, tiekėjai, klientai, makleriai ir konkurentai analizuoja rodiklių teikiamą informaciją skirtingai, kiekvienas paistydamas savo interesų“ (Rutkauskas, Damašienė, 2002, p. 45). Taigi prieiname prie išvados, kad finansinė bendrovės analizė yra svarbi ne tik bendrovės vadovybei, bet ir suinteresuotoms šalims iš išorės, tai, pavyzdžiui, konkurentai, investuotojai, reitingų agentūros ir pan. Rodiklių grupavimą galima pamatyti 2.1 lentelėje.

2.1 lentelė. Finansinių santykinių rodiklių grupavimas

Autoriai	Rodiklių grupės
Mackevičius J.; Poškaitė D.; Villis L. (2011)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelningumo 2. Pinigų srautų 3. Mokumo 4. Veiklos efektyvumo 5. Kapitalo rinkos 6. Veiklos tęstinumo ir plėtros
Rutkauskas, A.V.; Damašienė, V. (2002)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likvidumo 2. Aktyvumo 3. Pelningumo 4. Įsiskolinimo
Black, G. (2004)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelningumo 2. Efektyvumo 3. Likvidumo 4. Ilgalaikių skolų 5. Investicijų
Brigham, E.F.; Daves, P.R. (2004)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mokumo 2. Turto valdymo 3. Skolų valdymo 4. Pelningumo 5. Rinkos vertės
Kancerevyčius, G. (2004)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likvidumo 2. Veiklos efektyvumo 3. Kapitalo struktūros ir finansinio svėro 4. Pelningumo 5. Rinkos
Lazauskas, J. (2005)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelningumo 2. Finansinio statuso 3. Finansų valdymo 4. Išteklių valdymo
Bagdžiūnienė, B. (2005)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apyvartumo 2. Mokumo ir stabilumo 3. Pelningumo
Šleikienė D.; Klimavičienė I. (1999)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pelno norma (marža) 2. Pelningumas 3. Likvidumas 4. Padengimas 5. Finansinis stabilumas 6. Apyvartumas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Mackevičius et al., 2011, Rutkauskas, Damašienė, 2002, Black, 2004, Brigham, Daves, 2004, Kancerevyčius, 2004, Lazauskas, 2005, Bagdžiūnienė, 2005, Šleikienė, Klimavičienė, 1999

Kadangi iš finansinės atskaitomybės galima apskaičiuoti gana daug santykinių rodiklių, todėl tikslinga juos susisteminti, apjungti į tam tikras grupes (pvz.: likvidumo, pelningumo, efektyvumo rodikliai ir kt.). Rodiklių apjungimas palengvina tiek analitikų, tiek auditorių darbą, taip pat padeda

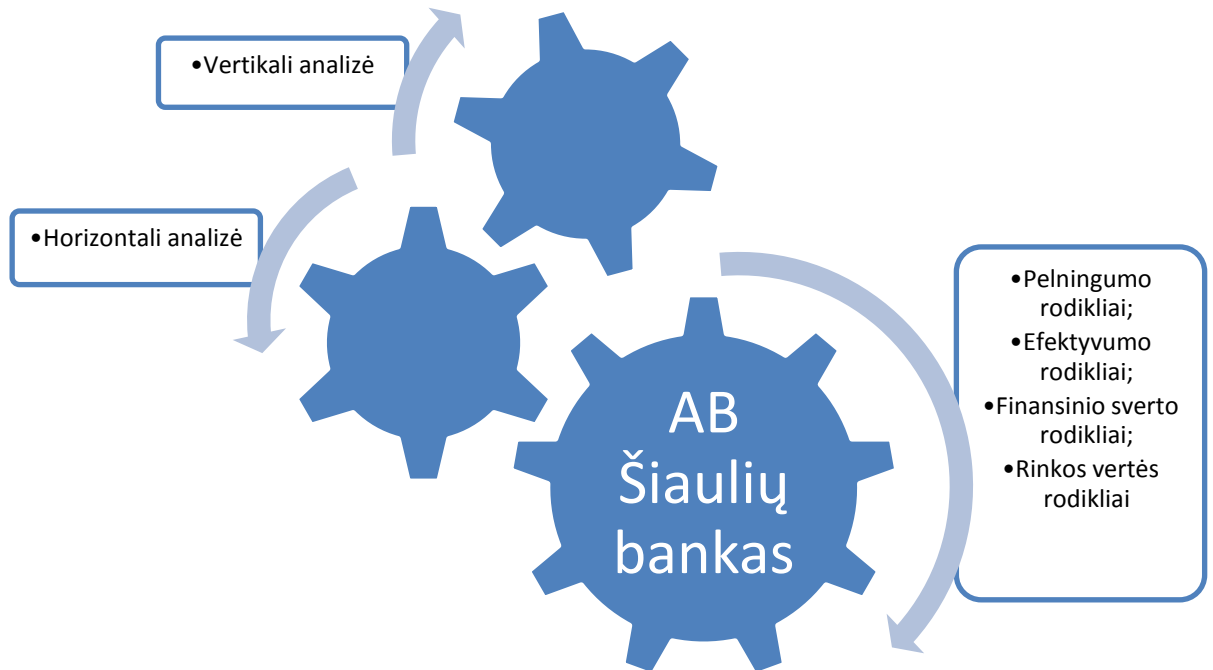
atsirinkti tinkamiausius rodiklius tam tikriems valdymo sprendimams priimti. Tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių autoriai išskiria skirtingas santykinų rodiklių grupes. Nagrinėdama skirtingų autorių išskiriamus rodiklius pastebėjau, kad skiriasi tiek rodiklių grupių pavadinimai, tiek grupėse esančių rodiklių skaičius, tiek grupių skaičius. Dažniausiai minimos likvidumo ir pelningumo rodiklių grupės. Toks įvairus rodiklių skirstymas tikrai gali supainioti. Pasak Mackevičiaus (2007) praktikos darbuotojai (buhalteriai, finansininkai, auditoriai, analitikai, ekonomistai) dažniausiai naudoja Lietuvos statistikų sąjungos, Statistikos departamento prie LR Vyriausybės ir VŠĮ statistikos tyrimai bei Nacionalinės vertybinių popierių biržos parengtas finansinių rodiklių skaičiavimo metodikas. Todėl aš nusprendžiau remtis Nacionalinės vertybinių popierių biržos pateiktais bankų veiklos finansinės analizės rodikliais, kadangi bankų veikla ir veiklos ataskaitos skiriasi nuo įprastų produktus gaminančių įmonių.

Nasdaq OMX Vilnius (2010) parengtame leidinyje „Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika“ norint atlikti banko finansinę analizę, nurodytas tokių rodiklių apskaičiavimas:

- ***Likvidumo rodikliai;***
- ***Kapitalo pakankamumo rodikliai;***
- ***Pelningumo rodikliai;***
- ***Efektyvumo rodikliai;***
- ***Finansinio svorto rodikliai;***
- ***Rinkos vertės rodikliai***

Mano manymu, banko veiklai vertinti svarbi yra kiekviena Nasdaq OMX Vilnius (2010) leidinyje paminėta rodiklių grupė. Vien likvidumo ir pelningumo rodiklių būtų per mažai, kadangi mano temai nagrinėti būtina vertinti banko veiklos efektyvumą, o kaip žinome pelninga veikla nebūtinai yra efektyvi. Remiantis finansiniais rodikliais galima įvertinti tiek banko finansinę būklę, tiek veiklos rezultatus (žr. 1 priedą). AB Šiaulių banko vidinės aplinkos vertinimas, remiantis finansine analize, pateiktas 2.4 paveiksle.

Милюков (2007) teigia, kad pagrindinis darbo kokybės gerinimo veiksnys yra didėjantys rinkos reikalavimai, kuriuos sąlygoja padidėjusi komercinių bankų konkurencija. Svarbią reikšmę bankų veiklos efektyvumui didinti, pasak šio autoriaus, yra banko procesų standartizavimas. Skirtingose organizacijose efektyvumas gali būti pasiekiamas skirtingomis priemonėmis, tačiau veiklos efektyvumo samprata yra vienoda, kadangi visos organizacijos, norėdamos pasiekti geriausią rezultatą turi savo veikloje veiksmingai valdyti turimą turtą ir įsipareigojimus, tikslingai ir teisingai paskirstyti išteklius bei veiklai gerinti priimti tinkamus sprendimus.

2.4 pav. Vidinės AB Šiaulių banko aplinkos vertinimas

Įvertinęs vidinę ir išorinę aplinkas kiekvienas bankas formuluoja viziją ir misiją. „Organizacijos vizija – tai bet kurios sąmoningos, nukreiptos į ilgalaikę perspektyvą veiklos pradžia ir atspirties taškas“ (Korsakienė, Grybaitė, 2012, p. 19). Vizija paprastai atsako į klausimus: „Kuo mes norime būti ir kur mes norime eiti?“. Aiški vizija sudaro prielaidas suformuoti misiją. Vizijos formuluotė turėtų būti trumpa, patartina vieno sakinio. Organizacijos vadovų viziją apie tai, ką nori padaryti ši organizacija išreiškia jos misija. Misija turi atsakyti į tokius klausimus: „Kas mes esame ir ką darome?“. Misija yra labai svarbi interesų grupėms, todėl, kiekvienoje organizacijoje ji turi būti tinkamai suformuluota. „Misija – organizacijos egzistavimo tikslas ar priežastis“ (Korsakienė, Grybaitė, 2012, p. 19). „Misija yra pagrindinė organizacijos paskirtis, tikslas, pagrįstas planavimo prielaidomis, pateisinančiomis organizacijos egzistavimo esmę“ (Martinkus et al., 2010, p. 81). Abiejuose apibrėžimuose akcentuojamas misijos svarbumas organizacijai, kadangi misija rodo organizacijos esmę ir egzistavimo priežastį. Svarbu, kad misija būtų originali ir išskirtų organizaciją iš kitų. Apibendrinus galima teigti, kad misijos formuluotėje aprašoma, kokia organizacija yra dabar, tuo tarpu vizija parodo, kokia ji siekia būti ateityje.

Korsakienė ir Grybaitė (2012) išskiria šiuos svarbiausius misijos komponentus:

1. Vartotojai;
2. Produktai/ Paslaugos;

3. Rinkos;
4. Technologijos;
5. Dėmesys išlikimui, augimui ir pelningumui;
6. Filosofija;
7. Išskirtinumas, konkurencinis pranašumas;
8. Įvaizdis visuomenėje, reputacija;
9. Darbuotojai.

Iš pateiktų misijos komponentų skaičiaus galima suprasti, kad misija turi būti plati ir atsakyti į daugelį klausimų, tačiau Lietuvos organizacijos linkusios formuluoti trumpas ir neinformatyvias misijas (žr. 2 priedą).

„Organizacijos sėkmę nemaža dalimi lemia jos sugebėjimas pritraukti ir išlaikyti klientus. Siekiant pritraukti klientus, būtina pateikti jiems įdomių ir geresnių nei konkurentų pasiūlymų. Galima teigti, kad vartotojai vertę suvokia kaip „tai, kas gauta už tai, kas atiduota“, taigi, santykių teikiamos naudos didina suvokiamą prekės ženklo vertę vartotojui“ (Bakanauskas, Pilelienė, 2009, p. 21). Klientai, kurių poreikius bankas patenkina, tampa lojaliais klientais. Toks lojalių klientų ratas kiekvienam bankui yra labai svarbus, kadangi klientų dėka bankas gali sėkmingai veikti. Ištirti klientų poreikius ir lūkesčius galima pasinaudojant apklausomis, kuriuos šiuo metu yra labai populiarios.

Be abejo, bankui labai svarbūs yra jame dirbantys darbuotojai. Juk nuo darbuotojų profesionalumo priklauso ar klientas liks patenkintas, ar ne, ar sugrįš dar kartą į šį banką. Nuolat kintančioje organizacijoje formuojasi naujas požiūris į organizaciją, kaip veiklos sistemą, kurioje įmonės darbuotojai, t. y. žmogiškieji išteklių, tampa svarbiausia, aktyviajia sistemos dalimi, lemiančia organizacijos tikslų siekimo efektyvumą (Papšienė, Černiauskiene, 2009). Kad organizacijos tikslai būtų pasiekti darbuotojų tikslai turi sutapti su organizacijos tikslais. Organizacijoje turi būti skiriamas dėmesys vadovų ir pavaldinių santykiams. Teigiami vadovų ir pavaldinių santykiai leidžia darbuotojams siekti tikslų, reikšmingų jiems patiems, kartu siekiant ir bendrą organizacijos tikslų. Teigiami santykiai sudaro sąlygas organizacijai lanksčiau prisitaikyti prie pokyčių, vykstančių tiek jos viduje, tiek išorėje (Baršauskienė et al. 2010). Taigi ir šiuo atveju labai pasitarnautų apklausa. Jos pagalba galima nustatyti darbuotojų ir vadovų santykių tvirtumą, darbuotojų motyvavimą bei pasitenkinimą darbu.

Ir paskutinis žingsnis analizuojant organizacijos veiklą yra veiklos tęstinumo įvertinimas. Kiekvienos įmonės tikslas – užtikrinti veiklos tęstinumą, todėl iš anksto reikia rūpintis bankroto prevencijos priemonėmis. „Vienas iš veiksmingiausių bankroto prevencijos būdų yra finansinė analizė, kurios metu galima gana tiksliai nustatyti bankroto tikimybę“ (Mackevičius et al., 2011, p. 148). Daugelis autorių bankrotui prognozuoti dažniausiai renkasi Altmano bankroto prognozavimo Z

modelius. Nagrinėjant paslaugų įmonių bankroto tikimybę autorius siūlo taikyti keturių rodiklių modelį (Mackevičius et al., 2011): $Z = 6,56 X1 + 3,26 X2 + 6,72 X3 + 1,05 X4$, čia:

$X1$ = apyvartinis kapitalas/ turtas,

$X2$ = nepaskirstytas pelnas/ turtas,

$X3$ = pelnas iki apmokestinimo/ turtas,

$X4$ = nuosavas kapitalas/ įsipareigojimai.

Jei pagal šią formulę Z reikšmė mažesnė už 1,10 bankroto tikimybė labai didelė, jei Z reikšmės intervalas yra 1,10 – 2,59, bankrotas yra įmanomas, o jei Z reikšmė didesnė už 2,60, bankroto tikimybė labai maža.

Prognozės yra įvairaus valdymo lygio sprendimų priėmimų pagrindas. Įvairių valdymo lygių vadovams dažnai tenka dalyvauti ne tik rengiant prognozes, bet ir naudojant jų duomenis. Kaip žinome planavimo procese neapibrėžtumo laipsnis yra didesnis, čia vadovams gali pagelbėti prognozės. Jos padeda parengti efektyvesnius planus. Prognozių duomenys ypač plačiai naudojami sudarant gamybinių pajėgumų, paklausos, pelno, medžiagų poreikio, išlaidų ir kitus planus bei sąmatas.

„Įmonių veiklos analizės tyrimo būdai – tai būdai analizės šaltiniams apdoroti, susisteminti ir apibendrinti“ (Mackevičius, 2007, p. 51). Veiklai analizuoti yra pateikiama daugybė būdų, belieka tik pasirinkti. Svarbu, kad tyrimo būdai būtų pasirinkti sąmoningai, įvertinant kokia yra turima informacija ir ar jos pakaks darant tyrimą. Visų minėtų veiklos analizės būdų taikymas ir veiksmingumas priklauso nuo analizės tikslų, uždavinių, objekto, šaltinių, analizės atlikėjų, skaičiavimo technikos ir daugelio kitų veiksnių. Todėl pasirenkant analizės būdą būtina atsižvelgti į visus išvardintus veiksniai. Taip pat svarbu suprasti, kokia naudą teiks atlikta analizė, kokias išvadas ir kokius rezultatus galima gauti ją atlikus. Analizės rezultatai gali būti sėkmingai panaudoti bendrovės veiklos efektyvumui, konkurencingumui ir pelningumui didinti.

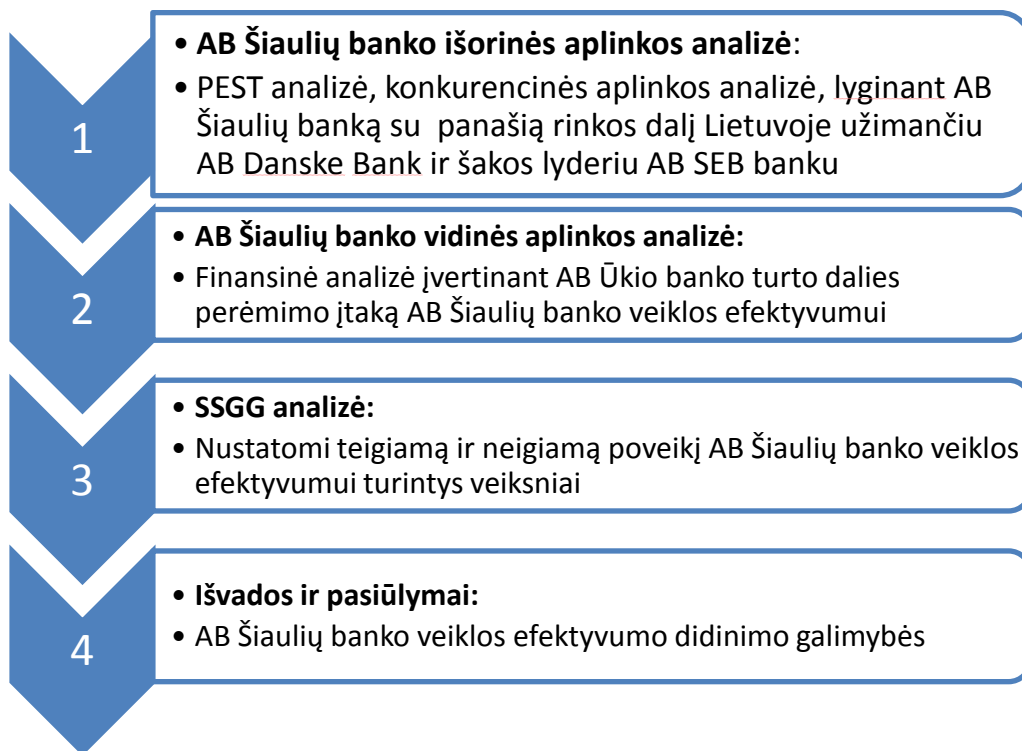
2.2. AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo tyrimo metodika

Ankstesniame skyriuje nustatėme, kad komercinio banko vertintojų yra be galo daug. Nors vertintojų tikslai yra skirtingi, tačiau metodai dažnai sutampa, pavyzdžiui, finansinę analizę atlieka ir pats bankas, pasitelkdamas vidinius vertintojus ir auditorius, ir indėlininkai, ir konkurentai, ir reitingų agentūros, ir centrinis bankas, ir potencialūs indėlininkai, ir investuotojai, ir nepriklausomi išorės auditoriai. Tai reiškia, kad finansinė analizė ir man bus labai svarbi tiriant AB Šiaulių banko veiklos efektyvumą.

Kadangi bankų veiklą galima vertinti lygiai taip pat kaip ir kitų įmonių, savo darbe AB Šiaulių banko veiklos analizei taikysiu įvairius įprastų įmonių veiklai vertinti taikomus metodus: finansinę,

PEST ir konkurencinės aplinkos analizės. 2.5 paveiksle pateikta AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo tyrimo metodika.

2.5 paveiksle pateiktas komercinio banko veiklos efektyvumo vertinimo ir didinimo teorinis modelis gali būti pritaikytas bet kuriam bankui, ne tik AB Šiaulių bankui. Tačiau nagrinėjant AB Šiaulių banko veiklą pagal šį modelį, vidinei aplinkai tirti taikomi šie metodai: AB Šiaulių banko balansų ir pelno (nuostolio) ataskaitų vertikali ir horizontali analizė 2008-2013 metais, taip pat skaičiuojami ir lyginami santykiniai finansiniai rodikliai su šakos vidurkiu. Kadangi „įmonės veiklos analizė – tai visapusiškas ir objektyvus įmonės veiklos, ūkinių procesų ir rezervų tyrimas, siekiant padėti vadovybei numatytiems tikslams pasiekti“ (Mackevičius, 2007, p. 10). Tirdama vidinę aplinką neapsiribosiu vien finansine analize, bus taip pat nagrinėjama ir AB Šiaulių banko misija, skaičiuojama bankroto tikimybė.

2.5 pav. AB Šiaulių banko efektyvumo vertinimo ir didinimo teorinis modelis

Tiriant išorinę aplinką svarbu įvertinti ekonominius, politinius, socialinius ir technologinius veiksnius, todėl bus atliekama PEST analizė ir, žinoma, labai svarbu nustatyti konkurentus ir palyginti AB Šiaulių banko veiklą su konkurentų veikla, nes siekiant efektyviai valdyti banką neužtenka tirti tik savo veiklą, būtina atsižvelgti ir į konkurentų pasiektus rezultatus.

Atlikus AB Šiaulių banko verslo aplinkos ir veiklos analizę ir siekiant susisteminti informaciją sudaroma SSGG. Šios analizės pagalba galima numatyti, kaip pasinaudoti stiprybėmis, kad išvengtų

grėsmių ir kaip pasinaudoti galimybėmis, kad pašalinti silpnybes. Taip pat šios analizės pagalba nustatomi teigiamą ir neigiamą poveikį veiklos efektyvumui turintys veiksniai.

Susistemintus surinktą informaciją yra tiriamas AB Šiaulių banko veiklos tęstinumas, teikiami siūlymai veiklos efektyvumui didinti.

3. AB ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS APŽVALGA IR EFEKTYVUMO ĮVERTINIMAS

3.1. AB Šiaulių banko veiklos apžvalga

AB Šiaulių bankas įkurtas 1992 m. vasario 4 d. Nuo to laiko nuosekliai dirbdamas pasirinkta veiklos kryptimi, bankas siekia visapusiškai tenkinti gyventojų poreikius, skatinti smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą. Rinkos pokyčiai, augantys rinkos subjektų lūkesčiai lemia banko veiklos krypties pasirinkimą (Šiaulių bankas, 2014).

Šiaulių bankas yra vienas didžiausių lietuviško kapitalo dalį turintis bankas. Pastaraisiais metais bankas laipsniškai didina užimamą rinkos dalį Lietuvoje ir jau „2014 metų pradžioje bankas turėjo 78 teritorinius padalinius 36 Lietuvos miestuose ir, be abejo, Centrinę banko buveinę Šiauliuose“ (Lietuvos bankas, 2014). Pakankamai didelis teritorinių padalinių skaičius visuose šalies regionuose liudija apie tai, kad bankinės paslaugos klientams yra teikiamos visoje Lietuvoje.

Organizacinė struktūra. Bankas kartu su savo dukterinėmis įmonėmis sudaro grupę. Jokioje kitoje išorinėje grupėje bankas nedalyvauja. Bankas ir jo antrinės įmonės derindami savo veiklą bei skirtingus finansinius instrumentus, taiko lanksčias, integruotas mažų ir vidutinių įmonių finansavimo formas. Banko dalis dukterinių įmonių grupėje pateikta 3.1 lentelėje.

3.1 lentelė. Banko dalis dukterinių įmonių grupėje, 2014 m.

Įmonės pavadinimas	Bankui priklausanti įstatinio kapitalo dalis, proc.
UAB „Šiaulių banko lizingas“	100,00
UAB „Šiaulių banko investicijų valdymas“	100,00
UAB „Šiaulių banko turto fondas“	100,00
UAB „SBTF“	100,00
UAB „Minera“	100,00
UAB "Pavasaris"	100,00
UAB Ūkio banko lizingas	100,00
Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“	100,00

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

Banko organai. Banko organai yra: Banko visuotinis akcininkų susirinkimas, Banko stebėtojų taryba, Banko valdyba ir Banko administracijos vadovas (Banko vadovas). Banko valdymo organai yra Valdyba ir banko vadovai. Banko valdymo organai privalo veikti tik Banko ir jo akcininkų naudai,

laikytis įstatymų ir kitų teisės aktų ir vadovautis Banko įstatais (AB Šiaulių banko įstatai, 2010). Žemiau pateiktoje 3.2 lentelėje išvardinti pagrindiniai AB Šiaulių banko akcininkai.

3.2 lentelė. Stambiausi AB Šiaulių banko akcininkai, 2014 m.

Akcininkai	Akcininkų balsai (%)
Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas	19,57 %
Gintaras Kateiva	6,24 %
Vincas Montvila	3,94 %
Algirdas Butkus	3,84 %

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

AB Šiaulių banko ideologijos. AB Šiaulių banko verslo filosofija – profesionalus darbas, betarpiškas ir paprastas bendravimas, greitos ir suprantamos paslaugos, sprendimų operatyvumas, ilgalaikiai tarpusavio pasitikėjimu grįsti santykiai su klientais. AB Šiaulių bankas siekia tapti pagrindiniu banku savo klientams (Šiaulių bankas, 2014). AB Šiaulių banko ideologijos sudedamosios pateiktos 3.3 lentelėje. Verta paminėti, kad nuo 2011 metų ideologijos sudedamosios nepakito. Tai galėtų reikšti per mažą dėmesį šiai sričiai.

3.3 lentelė. AB Šiaulių banko misija, vizija ir tikslai

Misija	Esame tam, kad padėtume savo klientams augti, siekti savo tikslų, įgyvendinti svajones ir projektus, padedančius kurti naują gyvenimo kokybę Lietuvoje.
Vizija	Būti profesionaliu, patikimu ir pažangiu finansiniu partneriu savo klientams.
Vertybės	<ul style="list-style-type: none"> • Atidumas klientams. • Reiklumas sau, pagarba vienas kitam ir klientams. • Atviras bendravimas. • Nuolatinis tobulėjimas.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

Svarbiausia banko veiklos kryptis - kreditavimas. Bankas teikia trumpalaikes paskolas, kreditines linijas, sąskaitos kreditavimą (overdraftus), ilgalaikes paskolas iš savų bei Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko, Pasaulio Banko, Europos Tarybos Vystymosi banko lėšų, iš Europos Sąjungos lėšų pagal PHARE programą. Šiaulių bankas bendradarbiauja su Centrine projektų valdymo agentūra, Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondu ir kredituoja pastatų bei urbanizuotų teritorijų inžinerinės

infrastruktūros atnaujinimo ar aplinkos apsaugą gerinančius projektus. Daugiau apie AB Šiaulių banko teikiamas paslaugas rasite 3 priede.

Tradiciskai daug dėmesio skirdamas paslaugų kokybei, stengdamasis maksimaliai patenkinti įvairiapusių klientų poreikius, Šiaulių bankas siūlo šiuolaikišką paslaugų rinkinį. Klientų patogumui, aptarnavimo ir ryšių su banku operatyvumui skirta internetinės bankininkystės paslauga *SB linija*, platinamos populiaros *MasterCard* ir *Visa* mokėjimo kortelės, visi banko padaliniai dirba realaus laiko („on-line“) režimu - tai reiškia, kad kiekvienas banko klientas gali būti aptarnautas bet kuriame Šiaulių banko padalinyje (Šiaulių bankas, 2014).

„Per savo veiklos metus Šiaulių bankas įgijo patikimo, stabiliai dirbančio, nuosekliai augančio, ypatingą dėmesį smulkiajam ir vidutiniam verslui skiriančio banko vardą. Šiaulių banko darbuotojai yra pasirengę suteikti klientams reikiamas paslaugas, padėti išspręsti jų finansinius rūpesčius“ – taip rašoma AB Šiaulių banko puslapyje, tačiau kaip vertina AB Šiaulių banką reitingų agentūros, galite pamatyti 3.4 lentelėje.

3.4 lentelė. AB Šiaulių banko reitingas pagal „Moody’s Investors Service“

Reitingas	Įvertinimas
Ilgalaikio skolinimosi reitingas	B1
Reitingų perspektyva	Vystymosi

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

Vertinant Šiaulių banko ilgalaikio skolinimosi reitingą, galima padaryti išvadą, kad reitingas nėra aukštas, ir tapatinamas su labai spekuliaciniu reitingu. Žinoma, svarbiausia užduotis bankui siekti investicinio reitingo ir tokiu būdu užtikrinti banko stabilumą suinteresuotų asmenų akyse.

ŪKIO BANKO TURTO, TEISIŲ, SANDORIŲ IR ĮSIPAREIGOJIMŲ PERDAVIMO SANDORIS. 2013 m. vasario 23 d. Šiaulių bankas, laikinasis Ūkio banko administratorius ir valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“ pasirašė sutartį dėl dalies Ūkio banko turto ir įsipareigojimų perkėlimo į Šiaulių banką.

„2013 vasario 23 d. Lietuvoje registruotos Akcinė bendrovė Ūkio bankas (juridinio asmens kodas 112020136, toliau – Ūkio bankas), Akcinė bendrovė Šiaulių bankas (juridinio asmens kodas 112025254) ir Valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“ (juridinio asmens kodas 110069451, toliau – Indėlių draudimo fondas arba IID) pasirašė Ūkio banko turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų perdavimo sutartį, kurios pagrindu dalis Ūkio banko turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų yra perduodama Šiaulių bankui. Pagal šią sutartį Šiaulių bankas perėmė dalį Ūkio banko turto (teisių) bei įsipareigojimų. Skirtumą tarp perimamų įsipareigojimų ir perimamo turto

padengė Indėlių draudimo fondas. Ūkio banko turtas buvo perduodamas Šiaulių bankui pagal preliminarų vertinimą, kurį atliko audito kompanija UAB „KPMG Baltic“ (juridinio asmens kodas 111494971, registruota Lietuvoje, toliau - KPMG), ir kurio rezultatai patvirtinti Lietuvos banko valdybos“ (AB Šiaulių bankas, Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, 2013).

Kad tiksliau galima būtų įsivaizduoti, kaip buvo perimti įsipareigojimai ir turtas iš AB Ūkio banko, pateikiama 3.5 lentelė.

3.5 lentelė. Perimto turto ir įsipareigojimų tikrųjų verčių suvestinė 2013m. kovo 3d.

Pripažintos identifikuojamos įsigyto turto ir įsipareigojimų vertės	Tikroji vertė
Perimtas iš AB Ūkio banko turtas	1 797 606
- Pinigai ir pinigų ekvivalentai	366 665
- Vertybiniai popieriai	586 408
- Dukterinės įmonės	154 100
- Paskolos ir finansinės nuomos gautinos sumos	652 230
- Kitas turtas	38 203
Atlygis iš IID	930 317
- Pinigai ir pinigų ekvivalentai	131 162
- Vertybiniai popieriai	799 155
Perimti iš AB Ūkio banko įsipareigojimai (indėliai)	2 727 923
Iš viso pagal sandorį gautas turtas	2 727 923
Iš viso pagal sandorį prisiimti įsipareigojimai	2 727 923

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

Iš 3.5 lentelės galime pamatyti, kad iš viso AB Šiaulių bankas perėmė turto už 2 727 923 Lt (tikrąja verte), tiek pat perėmė ir įsipareigojimų. Šio sandėrio dėka padidėjo AB Šiaulių banko klientų skaičius ir užimama rinkos dalis Lietuvoje.

3.2. AB Šiaulių banko išorinės aplinkos analizė

3.2.1. Konkurencinės aplinkos analizė

2014 metais Lietuvoje veikė „7 Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai, 8 užsienio bankų filialai, 2 užsienio bankų atstovybės, 280 ES bankų, veikiančių LR neįsteigus filialo“ (Lietuvos bankas, 2014), kurie teikia daugelį finansinių paslaugų tiek fiziniams tiek juridiniams asmenims (žr. 3.6 lentelę).

3.6 lentelė. Lietuvoje veikiantys bankai

Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai	AB SEB bankas, AB bankas „Finasta“, AB „Citadele“ bankas, AB DNB bankas, AB „Šiaulių bankas“, AB „Swedbank“, UAB „Medicinos bankas“;
Užsienio bankų filialai	AS "Meridian Trade Bank" Lietuvos filialas, BIGBANK AS filialas, Danske Bank A/S Lietuvos filialas, Nordea Bank AB Lietuvos skyrius, Pohjda Bank Plc Lietuvos filialas, Scania Finans Aktiebolag Lietuvos filialas, Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) AB Vilniaus filialas, Svenska Handelsbanken AB Lietuvos filialas;
Užsienio bankų atstovybės	Balkan Investment Bank AD Banja Luka atstovybė Kaune, Baltikums Bank AS atstovybė Lietuvoje;
255 ES bankai veikiantys LR neįsteigus filialo	Aareal Bank AG, Abbey National Treasury Services Plc, ABN AMRO Bank (Luxembourg) S.A., ABN AMRO Bank N.V., Aegon Bank NV ir kt.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankas, 2014

Iš 3.6 lentelės matėme, kad Lietuvoje veikia daugybė bankų. Visi jie tarpusavyje konkuruoja dėl užimamos rinkos dalies. Kiekvieno banko tikslas – pelno siekimas, o tai reiškia, kad siekiama pritraukti kuo daugiau klientų. Vieniems bankams tai sekasi geriau, kitiems ne taip gerai. Mums rūpi išsiaiškinti, kokią rinkos dalį užima AB Šiaulių bankas, ir kaip jam pavyksta išlaikyti klientus ir neužleisti savo rinkos dalies kitiems bankams.

Lyginant AB Šiaulių banką su kitais Lietuvos komerciniais bankais, pagal suteiktų paskolų skaičių AB Šiaulių bankas 2014 m. viduryje užėmė ketvirtą poziciją iš dešimties, pagal pateiktus Lietuvos bankų asociacijos duomenis. Taip pat remiantis Lietuvos bankų asociacijos duomenimis nustatyta, kad 2014 m. viduryje keturi didžiausi bankai – SEB, Swedbank, DnB NORD ir Nordea

užima 86 proc. rinkos pagal suteiktas paskolas. Tai reiškia, kad tik nedidelė rinkos dalis lieka mažiesiems bankams.

Toliau iš bendrosios bankų sektoriaus informacijos galima palyginti panašią rinkos dalį užimančius AB Šiaulių banką su AB Danske Bank, o taip pat su šakos lyderiu AB SEB banku (žr. 3.7 lentelę).

3.7 lentelė. Bendra bankų sektoriaus informacija 2011-2013 m.

	AB Šiaulių bankas			AB Danske Bank			AB SEB bankas		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Skryrių skaičius	52	56	77	13	12	12	55	46	46
Darbuotojų skaičius banke	494	481	680	467	447	379	1 968	1 766	1 731
Mokėjimo kortelių skaičius	53 829	58 059	98 134	79 384	76 943	70 810	982 051	985 544	945 085
Mokėjimo kortelių skaitytuvų skaičius	0	0	1 771	0	0	0	12 682	13 572	13 866
Bankomatų skaičius	6	266	233	263	266	233	365	361	351
Klientų skaičius	143 949	161 847	342 780	96 178	92 165	95 076	1 098 713	1 028 378	994 848
iš jų fiziniai asmenys	134 296	150 642	322 199	88 542	84 064	86 626	1 050 937	983 358	948 786
iš jų juridiniai asmenys	9 653	11 205	20 581	7 636	8 101	8 450	47 776	45 020	46 062

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankų asociacija, 2014

AB Šiaulių bankas ir AB Danske bankas yra panašią rinkos dalį užimantys bankai, tai galima pamatyti iš 3.7 lentelės. AB SEB bankas yra Lietuvos komercinių bankų sektoriaus lyderis, todėl jo duomenys pateikti tam, kad būtų lengviau įvertinti mažesnių bankų pasiektus rezultatus ir tolimesnes jų plėtros ir efektyvumo didinimo galimybes.

Toliau galime pamatyti kaip kito bankų suteiktos paskolos nuo 2008 m. iki 2013 m. ir įvertinti, kaip krizė paveikė klientams suteiktų paskolų skaičių panašią rinkos dalį užimančių bankų ir šakos lyderio (žr. 3.8 lentelę). Kuo daugiau paskolų suteikia bankas tuo didesnio pelno galima tikėtis, žinoma svarbu neužmiršti, kad efektyviai veiklai svarbus ne tik didelis pelnas, bet ir išteklių valdymas.

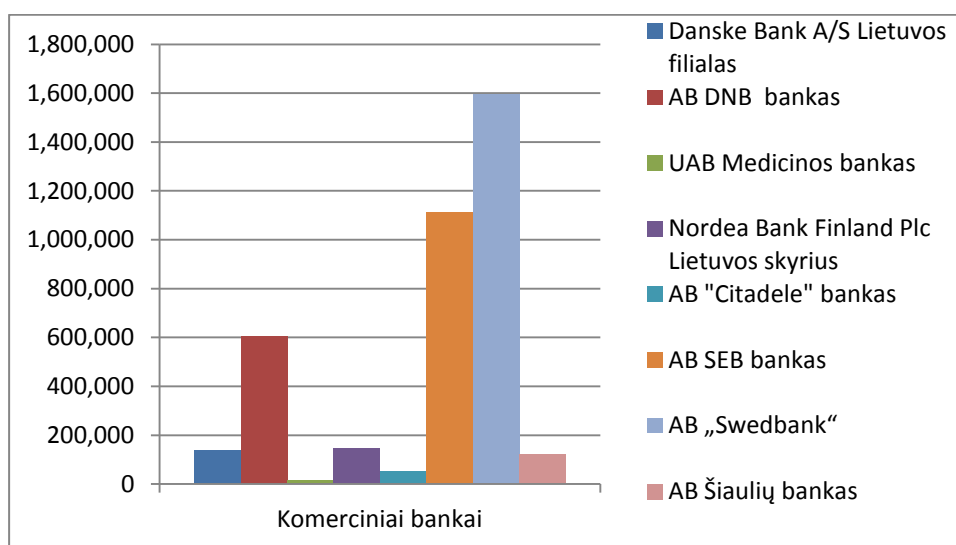
3.8 lentelė. Klientams suteiktos paskolos 2008-2013 m. pabaigoje, tūkst. Lt

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 II ketv.
AB Šiaulių bankas	1 674 285	1 610 522	1 657 056	2 068 456	2 052 826	2 723 685	2 483 666
AB Danske Bank	4 974 835	4 128 165	3 770 297	3 339 787	3 204 504	3 206 329	3 350 081
AB DNB bankas	11 260 940	10 311 546	9 290 610	8 882 705	8 964 368	9 357 108	9 366 310
AB SEB bankas	21 189 441	17 525 244	16 174 570	16 105 545	16 400 604	15 191 785	16 595 290

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankų asociacija, 2014

Iš 3.8 lentelės matome, kad nesvarbu kokio dydžio yra bankas, su sunkumais susiduria visi. Krizė paveikė ne tik mažą rinkos dalį užimančius bankus, bet ir lyderius. Kiekvienas bankas privalo nuolatos vertinti savo veiklą ir didinti jos efektyvumą: ieškoti naujų rinkų, gerinti teikiamų paslaugų kokybę, diversifikuoti veiklą, rūpintis darbuotojų kompetencija, tirti vartotojų poreikius, lūkesčius ir pan.

Šiuo metu vis svarbesnį vaidmenį tarp bankų teikiamų paslaugų užima elektroninė bankininkystė. Todėl ir šioje srityje bankai aktyviai konkuruoja – bando kurti kuo patrauklesnes ir klientams dirbti patogesnes svetaines. Daugiausia internetinės bankininkystės vartotojų priklauso AB „Swedbank“, tuo tarpu AB Šiaulių banko internetinės bankininkystės vartotojų skaičius santykinai mažas (žr. 3.1 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankų asociacija, 2014

3.1 pav. Internetinės bankininkystės vartotojai 2013 m. pabaigoje

Klientų patogumui visi komerciniai bankai siūlo debetines ir kreditines korteles. Kiek ir kokių kortelių turi AB Šiaulių bankas, AB Danske Bank ir AB SEB bankas galite pamatyti 3.9 lentelėje.

3.9 lentelė. Kortelių skaičius ir apyvarta 2013 m.

	AB Šiaulių bankas		AB Danske Bank		AB SEB bankas	
	Skaičius	Apyvarta, tūkst. Lt	Skaičius	Apyvarta, tūkst. Lt	Skaičius	Apyvarta, tūkst. Lt
Debetinės kortelės	89 826	62 746	60 254	70 354	863 753	937 866
Kreditinės kortelės	8 308	6 940	10 556	15 794	81 332	45 574
Iš viso:	98 134	69 686	70 810	86 148	945 085	983 440

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankų asociacija, 2014

Iš 3.9 lentelės galime pamatyti, kad AB Danske Bank debetinių kortelių turi mažiau nei AB Šiaulių bankas, tačiau apyvarta yra didesnė, tai reiškia, kad vartotojai aktyviau naudojami kortelėmis ir AB Šiaulių bankas turi kur pasitempti.

Trumpai apžvelgę Lietuvoje veikiančių komercinių bankų veiklą, galime pastebėti, kad AB Šiaulių bankas pasiektais rezultatais ženkliai skiriasi nuo AB SEB banko, todėl lyginti šiuos abu bankus būtų labai sudėtinga. Dėl šios priežasties lyginimui buvo pasirinktas AB Danske Bank. Apibendrinant galima teigti, kad AB Šiaulių bankas turi visas galimybes sėkmingai konkuruoti rinkoje. Didelis skyrių skaičius visuose Lietuvos regionuose, ženkliai padidėjęs mokėjimo kortelių kiekis, augantis klientų skaičius – po AB Ūkio banko turto dalies perėmimo daugiau nei padvigubėjęs, nuo 2009 metų pastoviai didėjantis suteiktų paskolų kiekis. Vertinant išoriškai galima teigti, kad bankas yra konkurencingas ir savo veiklą vykdo efektyviai.

Siūlyčiau kurti klientams patogią elektroninės bankininkystės sistemą, kadangi vartotojų skaičius lyginant su kitais komerciniais bankais yra santykinai mažas. Elektroninė bankininkystė mūsų laikais yra patogi priemonė atlikti kasdienes bankines paslaugas. O naudojantis šiomis paslaugomis svarbiausia yra paprastumas ir suprantamumas.

3.2.2. PEST analizė

Išorinė aplinka nepriklauso nuo to, koks banko įsipareigojimų ar turto dydis. AB Ūkio banko turto perėmimas šiuo atveju neturi didelės įtakos, kadangi išorinė aplinka AB Šiaulių banką veikia stipriau, nei bankas išorinę aplinką. Siekiant numatyti AB Šiaulių banko perspektyvas ir vietą tarp kitų Lietuvos bankų, svarbu įvertinti politinius-teisinius, ekonominius, socialinius, ir technologinius veiksnius.

Politiniai – teisiniai veiksniai. AB Šiaulių bankas vykdydamas savo veiklą, privalo nepažeisti finansų įstaigų veiklą reglamentuojančių įstatymų, tokių kaip: bankų įstatymas, akcinių bendrovių įstatymas, finansų įstaigų įstatymas, pinigų, LR finansinių priemonių rinkų įstatymas, mokėjimų ir kt. įstatymai (žr. 4 priedą). Svarbiausias reikalavimas visiems komerciniams bankams tai Lietuvos banko nustatytą veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymas.

Likvidumo rodikliai – vertina bendrovės trumpalaikio turto likvidumą ir trumpalaikį mokumą. Likvidumo rodikliai apibūdina firmos finansinį patikimumą. Likvidumo rodikliai parodo, ar įmonė pajėgs apmokėti savo įsipareigojimus, pasibaigus terminui. 3.10 lentelėje yra pateikti AB Šiaulių banko likvidumo rodikliai 2008-2014 metais.

3.10 lentelė. AB Šiaulių banko likvidumo rodikliai 2008-2014m.

Rodiklio pavadinimas	AB Šiaulių bankas						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014-06-30
Likvidumo normatyvas (%)	38.75	38.23	46	38.36	42.78	53.94	57.22
Maksimali paskolos vienam skolininkui normatyvas (%)	21.3	24.56	21.68	21.36	22.33	19.62	18.13
Bendra atvira užsienio valiutų pozicija (%)	0.41	0.31	0.55	0.49	1.02	2.04	0.65

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

„**Likvidumo normatyvas** – banko likvidžiojo turto ir einamųjų įsipareigojimų santykis negali būti mažesnis negu 30 procentų“ (Lietuvos bankas, 2014). Po 2011 m. pabaigoje paskelbto AB banko SNORAS veiklos apribojimo šalies bankų sistema įrodė esanti pasirengusi ir pajėgi atlaikyti stresines situacijas. Bankai turėjo sukaupę pakankamai likvidaus turto atsargų ir prireikus galėjo jas panaudoti indėliams grąžinti (Lietuvos bankas, 2012). Iš 3.10 lentelės matome, kad per visą nagrinėjamą laikotarpį likvidumo normatyvas AB Šiaulių banke viršija Lietuvos banko nurodytą santykį. Po AB Ūkio banko turto perėmimo likvidumo normatyvas šoktelėjo į viršų, tai parodo, kad AB Šiaulių bankas garantuoja laiku įvykdomus įsipareigojimus.

„**Maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvas** – paskolų suma vienam skolininkui neturi būti didesnė kaip 25 procentai banko kapitalo. Paskolų suma, suteikta jį patronuojančiajai įmonei, kitoms šios patronuojančiosios įmonės patronuojamosioms įmonėms arba savo patronuojamosioms įmonėms, kiekvienam skolininkui negali būti didesnė kaip 75 procentai banko kapitalo, jeigu Lietuvos bankas vykdo konsoliduotą visos finansinės grupės priežiūrą“ (Lietuvos bankas, 2014). Per visą nagrinėjamą laikotarpį AB Šiaulių bankas neviršijo nurodyto normatyvo, tačiau 2009 metais pastebima aukščiausia rodiklio reikšmė, kuri signalizavo apie pernelyg aukštą banko paskolų portfelio koncentraciją bei aukštą kredito riziką. Kaip tik tuo metu buvo sumažėjęs banko likvidumo normatyvas, kadangi per didelė koncentracija mažina likvidumą. Siekiant išsaugoti nepriklausomumą ir garantuoti pelningumą, bankai privalo laikytis reikalavimų, nes tai padeda išvengti didelių nuostolių.

„**Maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas** – leidžiamas bendrosios (išskyrus eurus) atviros pozicijos dydis – yra ne daugiau kaip 25 procentai banko kapitalo, o vienos valiutos (išskyrus eurus) ar tauriųjų metalų atviros pozicijos dydis – ne daugiau kaip 15 procentų banko kapitalo“ (Lietuvos bankas, 2014). Bendra atvira užsienio valiutų poziciją AB Šiaulių banke kasmet visiškai atitiko Lietuvos banko keliamus reikalavimus.

Aptarus likvidumo rodiklius pasidaro aišku, kad siekiant efektyviai dirbti būtina laikytis Lietuvos banko keliamų reikalavimų. Tai svarbu ne tik dėl to, kad į šiuos rodiklius dažniausiai dėmesį kreipia

investuotojai ir kreditoriai, bet ir dėl to, kad bankas patiria mažesnę riziką vykdydamas veiklą, o tai leidžia pasiekti geresnių rezultatų.

„**Kapitalo pakankamumo normatyvas** – banko skaičiuotino kapitalo ir turto (aktyvų) bei nebalansinių įsipareigojimų, įvertintų pagal riziką santykis, turi būti ne mažesnis kaip **8 procentai**“ (Lietuvos bankas, 2014). 3.11 lentelėje yra pateikti AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodikliai 2008-2014 metais.

Nagrinėjamu laikotarpiu AB Šiaulių bankas kasmet ženkliai viršijo Lietuvos banko nustatytus reikalavimus (žr. 3.11 lentelę). Kapitalo pakankamumo normatyvu bankas siekia sumažinti kredito, o taip pat rinkos bei operacinę riziką ir apsaugoti tiek indėlininkus, tiek investuotojus, taip pat didinti banko veiklos stabilumą. Būtina pažymėti, kad norėdami sėkmingai vykdyti veiklą bankai privalo laikytis visų riziką ribojančių reikalavimų, kadangi tai leis pritraukti investuotojų lėšų ir būtinumui esant gauti pigesnes paskolas iš kreditorių. Vienareikšmiškai rizikos valdymas yra svarbus siekiant didinti veiklos pelningumą ir efektyvumą.

3.11 lentelė. AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodikliai 2008-2014 m.

Rodiklio pavadinimas	AB Šiaulių bankas						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014-06-30
Kapitalo pakankamumo rodiklis (%)	15.08	13.9	14.06	13.05	12.81	11.40	12.15

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Šiaulių bankas, 2014

2014 m. Lietuvoje veikiantys bankai išlaikė aukštą kapitalo pakankamumo lygį. Nuo 2010 m. šis rodiklis kasmet pradėjo mažėti, o tam didžiausią įtaką turėjo tai, kad kapitalo bazė sumažėjo daugiau nei kapitalo poreikis rizikoms amortizuoti.

Lietuvos bankas teisės aktais gali nustatyti kitus normatyvus, neprieštaraujančius Bazelio bankų priežiūros komiteto rekomendacijoms ir Europos Sąjungos direktyvoms. Bazelio komitetas yra pasaulinė bankų priežiūros institucija, o ES direktyvos yra rengiamos atsižvelgiant į Bazelio komiteto reikalavimus ir rekomendacijas.

2010 m. gruodžio mėn. kaip atsakas į finansų krizę buvo paskelbtas trečiasis Bazelio susitarimas. Šį kartą pasiūlyti kapitalo ir likvidumo rezervai buvo daug kartų didesni nei anksčiau (žr. 3.12 lentelę).

Pagal susitarimą „Bazelis III“ bankų reikalaujama turėti 4,5 proc. bendro nuosavo kapitalo (2 proc. susitarime „Bazelis II“) ir 6 proc. I lygio pagal riziką įvertinto turto (4 proc. susitarime „Bazelis II“). Susitarime „Bazelis III“ taip pat nustatomi papildomi kapitalo rezervai: i) privalomas 2,5 proc. kapitalo apsaugos rezervas ir ii) neprivalomas anticiklinis rezervas – nacionalinėms reguliavimo

institucijoms suteikiama teisė didelio kreditų augimo laikotarpiu reikalauti sukaupti dar 2,5 proc. kapitalo rezervą (žr. 3.12 lentelę).

3.12 lentelė. „Bazelis III“ reforma palyginus su „Bazelis II“

	Kapitalo reikalavimai						
	Bendras nuosavas kapitalas			I lygio kapitalas		Bendras kapitalas	
	Minimalus	Kapitalo atsarga	Reikalaujamas	Minimalus	Reikalaujamas	Minimalus	Reikalaujamas
Bazelis II	2 %			4 %		8 %	
Bazelis III	4.5 %	2.5 %	7.0 %	6 %	8.5 %	8 %	10.5 %

Šaltinis: Lietuvos bankas, 2012

Taigi iš 3.12 lentelės matome, kad bankų priežiūra po krizės yra labai sugriežtinama. Tokie reikalavimai nėra palankūs mažą rinkos dalį užimantiems bankams, kadangi jie turi mažiau galimybių greitai padidinti kapitalą.

Ekonominiai veiksniai. Lietuvos bankas keturis kartus per metus numato galimas ekonomikos raidos perspektyvas ir apie tai informuoja visuomenę. Prognozės apima pagrindinių makroekonominių rodiklių kitimą (žr. 3.13 lentelę).

„Kol kas Lietuvos ūkio raida yra stabili. Skatinama atsigaunančios darbo rinkos, didėjančių pajamų, kurios auga daug sparčiau, nei kyla kainos, gana daug didėja vidaus paklausa. Šios paklausos palankų poveikį patiria beveik visos ekonominės veiklos: ypač aktyvėja statyba, plečiasi nekilnojamojo turto veikla, auga apdirbamoji gamyba, prekyba“ (Lietuvos bankas, 2014). Šios prognozės daro teigiamą poveikį bankų veiklai, kadangi ekonominei veiklai aktyvėjant, didelė tikimybė, kad namų ūkiai pritrūks lėšų ir bus priversti skolintis. Šiuo atveju svarbiausia pateikti geriausius pasiūlymus banko klientams ir išlaikyti jų lojalumą. Taip pat, pasak Lietuvos banko (2014) auga privačiojo sektoriaus vartojimas, didėja prekių ir paslaugų paklausa. AB Šiaulių bankui tai yra svarbu, kadangi perėmus dalį AB Ūkio banko turto, užimama rinkos dalis padidėjo ir bankas įgauna vis svarbesnį vaidmenį vartotojų akyse.

3.13 lentelė. Lietuvos ekonomikos raida 2014-2015 m., %, pokytis per metus

	2014 m. rugsėjo mėn. prognozės		
	2013	2014	2015
Vidutinė metinė infliacija (apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (% pokytis per metus))	1,2	0,4	1,2
Bendrasis vidaus produktas (palyginamosiomis kainomis, %, pokytis per metus)	3,3	2,9	3,3
Nedarbo lygis (vidutinis metinis, procentai, palyginti su darbo jėga)	11,8	11,2	9,9
Užimtieji (% pokytis per metus)	1,3	1,2	1,0

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos bankas, 2014

„Numatoma, kad šiemet infliacija sudarys 0,4, o kitąmet – 1,2 proc. Prognozių peržiūrą labiausiai Grynoji infliacija artimiausiu metu neturėtų daug didėti, nes numatomas tik ribotas vienetinių darbo sąnaudų augimas. Išorės veiksnių, tokių kaip pasaulinės žaliavų kainos ir infliacija euro zonoje, prognozės taip pat leidžia tikėtis, kad infliacija Lietuvoje ir toliau bus nedidelė“ (Lietuvos bankas, 2014). Didėjanti infliacija bankams nėra palanki, kadangi norėdami pritraukti skolintojų, jie turės mažinti palūkanų normas.

„Numatoma, kad realusis BVP šiemet padidės 2,9 proc. (anksčiau prognozuota 3,3 %), o 2015 m. – 3,3 proc. (anksčiau prognozuota 3,6 %). Ūkio augimas prognozuojamas mažesnis, tačiau vis dėlto numatoma, kad ekonominis aktyvumas toliau kils. Numatoma, kad, nors ir mažiau nei šiemet, toliau didės tiek privačiojo sektoriaus vartojimas, tiek investicijos“ (Lietuvos bankas, 2014). Šios prognozės yra palankios AB Šiaulių bankui, kadangi jausdamiesi saugiau, gyventojai palankiau žiūrės į bankų teikiamas paslaugas ir bus linkę daugiau išleisti pinigų norėdami pagerinti gyvenimo kokybę.

Svarbi problema ir toliau yra nedarbas. Bendras nedarbas ir su juo susiję ilgalaikio ir jaunimo nedarbo lygiai vis dar yra aukšti. Daugiau nei pusė bedarbių darbo neturi metus ir ilgiau. Darbo ieško bemaž trečdalis jaunų darbo rinkos dalyvių. Tokiais mažais tempais augantis užimtumas nėra palankus AB Šiaulių bankui, kadangi tik pastovias pajamas gaunantiems asmenims yra galimybė gauti kreditą. Be to, kuo didesnis užimtumas, tuo didesnė tikimybė, kad gyventojai turės daugiau pinigų ir bus linkę daugiau jų išleisti arba norės pasidėti indėlių banke ir susitaupyti didesnę pinigų sumą.

Socialiniai – kultūriniai veiksniai. Klientų poreikiai, vertybės, nuostatos yra svarbios kiekvienam bankui. Poreikiai keičiasi labai greitai, todėl svarbu laiku gauti informaciją, kuri leistų daryti išvadas apie pokyčius socialinėje erdvėje ir priimti atitinkamus sprendimus, kad kuo greičiau ir kuo geriau patenkinti klientų užgaidas. Svarbus vaidmuo atitenka demografiniams pokyčiams: keičiasi gyventojų skaičius, kinta amžiaus struktūra, lyčių santykis, taip pat kinta ir įmonių padėtis rinkoje. Teikiant paslaugas reikia vertinti verslo šakų pokyčius - kurios šakos jau atgyveno, o kurios ateina į rinką.

2014 metais Lietuvos bankas vykdė namų ūkių apklausą dėl finansinės elgsenos. Apklausos rezultatai išvardinti žemiau ir jų poveikis AB Šiaulių bankui bus aptarti toliau.

Du trečdaliai apklaustųjų sugeba susitaupyti ir žada taupyti ateityje. Tai reiškia, kad greičiausiai jie norės padidinti pinigų vertę ir bandys juos investuoti. Nepaisant to, kad rizikingesnių taupymo priemonių populiarumas didėja, dažniausias namų ūkių pasirinkimas vis dar lieka gryniesi pinigai namuose ir sąskaitos arba indėliai banke. Įvertinant tai, AB Šiaulių bankui vertėtų atkreipti klientų dėmesį į palankias taupymo galimybes, sudominti investavimo būdais ir priemonėmis. Kurios pasižymėtų maža rizika, ir klientai nebijotų investuoti. Daugiausia namų ūkių skolinasi vartojimui, būstui, arba naudojami lizingo paslaugomis. Didesnes pajamas turintys, be abejo skolinasi didesnėmis sumomis ir vertingesniems daiktams, o tarp mažesnes pajamas gaunančių dažniausiai pasitaiko greitieji kreditai (tai nepalanku bankams). Būtina pažymėti, kad bankus namų ūkiai dažniausiai renkasi pagal skolinimosi sąlygas ir mažus paslaugų įkainius. Taip pat svarbi yra pažįstamu nuomonė apie banką. Paslaugų įkainius galite pamatyti 5 priede. Vertinant paslaugų įkainius galima pastebėti, kad AB Šiaulių bankas yra pakankamai konkurencingas mokant grynaisiais pinigais ir internetu už paslaugas, valiutos keitimo įkainis, kaip ir daugelyje bankų yra 3 Lt, vietiniai pervedimai tiek į savo sąskaitą, tiek į kito banko sąskaitą banko viduje irgi yra nedideli įkainiai. Tačiau debeto kortelių išdavimas ir aptarnavimas yra pakankamai brangus lyginant su kitais bankais. Daugelyje bankų kortelių išdavimas yra nemokamas, o AB Šiaulių banke kainuoja 15 Lt.

Taigi vertinant AB Šiaulių banko įkainius galima teigti, kad bankas yra konkurencingas tarp kitų bankų ir turi visas galimybes plėsti savo užimamą rinkos dalį. Labiausiai tai tikėtina pasiekti reklamos pagalba ir teigiamų rekomendacijų dėka.

“Swedbank” (2011) atliktas tyrimas atskleidė, kad būsto paskolos sutartis dažniausiai pasirašo susituokę (54,6 proc. paskolos gavėjų), turintys vieną ir daugiau vaikų (53 proc.), įgiję aukštąjį išsilavinimą (74 proc.) vilniečiai (39 proc.). Ši statistika įrodo, kad bankams yra svarbūs tokie rodikliai kaip gimstamumas ir vedybų skaičius. Remiantis statistikos departamento duomenimis (2014) galima teigti, kad nuo 2011 metų pastebimas praktiškai stabilus santuokų skaičius ir tai geras rodiklis komerciniams bankams (žr. 3.14 lentelę).

3.14 lentelė. Santuokų skaičius Lietuvoje 2009-2013 m.

	2009	2010	2011	2012	2013
Santuokų skaičius	20 542	18 688	19 221	20 660	20 469

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Statistikos departamentas, 2014

Tačiau verta paminėti, kad šiuo metu būsto paskolas ima ne tik susituokę asmenys, bet ir kartu gyvenantys. Šiuo atveju svarbu sukurti geras sąlygas nesusituokusiems asmenims, išvengti dviejų sutarčių su banku pasirašymo dvigubo mokesčio notarui ir pan.

Technologiniai veiksniai. Technologinė pažanga teigiamai veikia bankų veiklą, tačiau norint neatsilikti nuo naujovių būtina kaupti papildomas lėšas, kurias galima būtų investuoti į naujausias technologijas. Šios technologijos ne tik mažina paslaugų kainas, bet ir įtakoja geresnę paslaugų kokybę, bei užtikrina didesnę informacijos apie klientus saugumą.

AB Šiaulių banke naudojamos šiuolaikinės technologijos, tokios kaip kompiuteriai, kasos aparatai, yra įdiegta kompanijos “Forbis” kompiuterinė bankinė informacinė sistema “Forpost”, kuri leidžia dirbti realaus laiko „on line“ režimu, mokėjimo kortelės, informaciniai terminalai, bankomatai ir kt. Visa tai padeda valdyti, kaupti, atnaujinti informaciją, pagerinti bendradarbiavimą su klientais, bei pagerinti teikiamų paslaugų kokybę. Internetas, mobilus ryšys, faksas – visos šios priemonės leidžia palaikyti ryšį su visu pasauliu, susisiekti su partneriais, teikti kokybiškiausias paslaugas savo klientams. Internetas palengvina darbą ne tik bankui, bet ir klientams. Klientai gali neišėję iš namų pasižiūrėti, ką siūlo jiems AB Šiaulių bankas, susipažinti su jo veikla, teikiamomis paslaugomis (Poškutė, 2008).

Diegdamas naujoves bankas stengiasi neatsilikti nuo didžiųjų šalies bankų. Šiaulių bankas vertindamas naujų technologijų naudą, ieško modernių sprendimų bankų veikloje rengdamas seminarus su Šiaulių universiteto mokslininkais. Siekiant plėtoti mokslininkų, verslo struktūrų bei finansų srities darbuotojų bendradarbiavimą, vieningai sutarta rengti daugiau panašių seminarų, siekti, kad tokios diskusijos būtų organizuojamos periodiškai, kad jose galėtų dalyvauti kuo daugiau ir kuo didesnės erudicijos žmonių.

3.3. AB Šiaulių banko vidinės aplinkos analizė

3.3.1. AB Šiaulių banko pelningumo ir efektyvumo įvertinimas perėmus dalį AB Ūkio banko turto

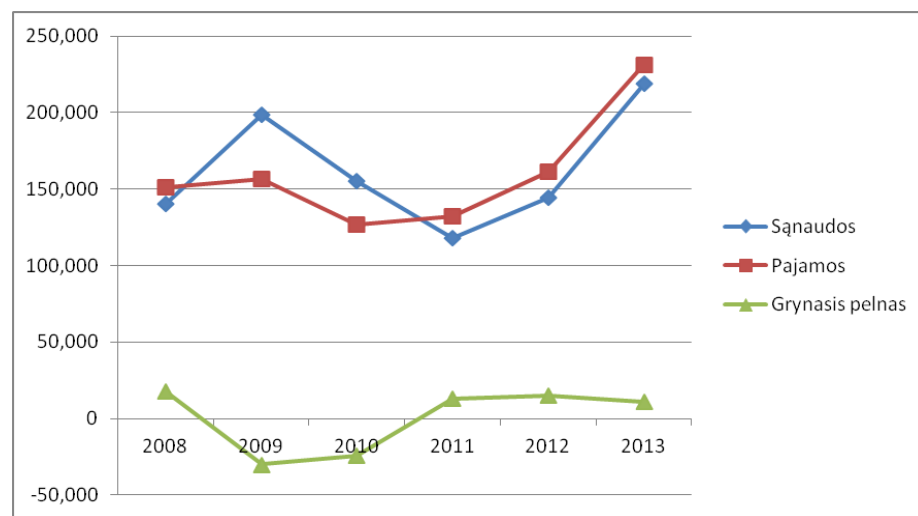
Veiklos efektyvumui įvertinti yra svarbūs ne tik santykiniai rodikliai, bet taip pat horizontali ir vertikali banko finansinių ataskaitų analizė. Kartais nagrinėjant banko rodiklius gali susidaryti įspūdis, kad probleminių veiklos sričių įmonėje nėra, todėl reikia rodiklius lyginti su šakos, arba panašios įmonės rodikliais. Kad analizė būtų objektyvesnė, AB Šiaulių banko rodikliai yra lyginami su šakos vidurkiu. Visos šiame skyriuje lentelės ir paveikslai yra sudaryti autorės remiantis 6, 7 ir 8 priedais.

Horizontali analizė. Horizontali analizė parodo finansinių rodiklių kitimo kryptį bei padeda numatyti bendras bendrovės vystymosi tendencijas.

Po nuostolingų 2009–2010 m. 2011 m. AB Šiaulių bankui buvo pelningi. 2011 m. AB Šiaulių bankas uždirbo 12,812 mln. Lt pelno (2010 m. patyrė 24,149 mln. Lt nuostolių). 2012 m. grynasis pelnas AB Šiaulių banke sudarė 14,872 mln. Lt, o po AB Ūkio banko turto perėmimo 2013 m. vasario 23 dienos (toliau turto perėmimo), grynasis pelnas 2013 metais sumažėjo 27,87 proc. ir sudarė 10,727 mln. Lt. AB Šiaulių banko pajamos po turto perėmimo padidėjo 43,42 proc. Pajamų padidėjimą labiausiai lėmė padidėjusios palūkanų ir kitos panašios pajamos, paslaugų ir komisinių pajamos. Sąnaudos po turto perėmimo padidėjo 51,72 proc. Labiausiai sąnaudų padidėjimą lėmė palūkanų ir kitų panašių išlaidų didėjimas bei vertės sumažėjimo nuostoliai. Nepaisant to, kad grynasis pelnas geriausiai atspindi banko veiklos efektyvumą, vien šiuo rodikliu apsiriboti nevertėtų.

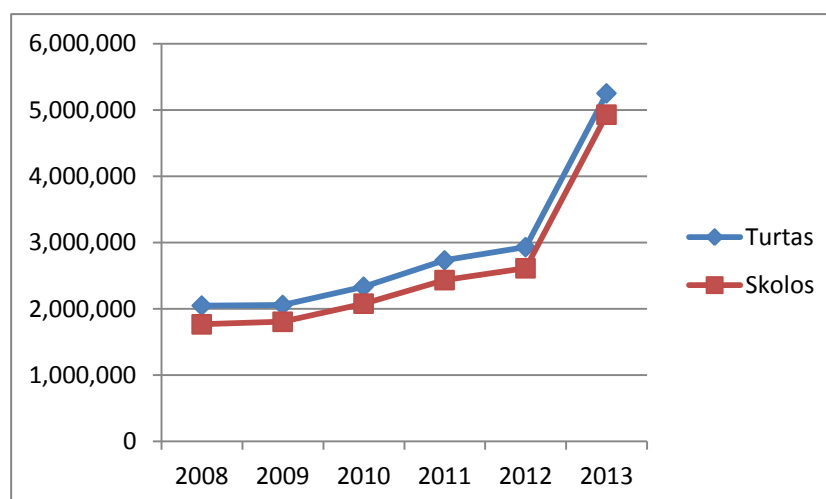
Vertinant verslo efektyvumą yra svarbi tiek absoliuti uždirbto pelno suma, tiek pelno sumos kitimo tendencija ir kitimą lemiantys veiksniai. Pagrindinis pajamų šaltinis yra palūkanų ir kitos panašios pajamos ir paslaugų ir komisinių pajamos, o išlaidų – palūkanų ir kitos panašios išlaidos ir administracinės ir kitos veiklos sąnaudos. Lyginant 2012 metus su 2013 metais palūkanų ir kitos panašios pajamos padidėjo 43,23 proc. (iki 117,665 mln. Lt), o paslaugų ir komisinių pajamos – 61,38 proc. (iki 26,817 mln. Lt). Padidėjo ir pagrindinės išlaidos: lyginant praėjusius 2013 metus su 2012 metais palūkanų ir kitos panašios išlaidos padidėjo 37,92 proc. (iki 94,626 mln. Lt), administracinės ir kitos veiklos sąnaudos padidėjo 65,60 proc. (iki 65,415 mln. Lt). Verta paminėti, kad po turto perėmimo ženkliai padidėjo vertės sumažėjimo nuostoliai. Tai stipriai atsispindi skaičiuojant veiklos pelną. Kadangi pajamos padidėjo mažesniu procentu nei išlaidos, atitinkamai 43,42 ir 51,72 proc., galima būtų teigti, kad tai pagrindinė priežastis, kodėl grynasis pelnas sumažėjo lyginant 2012 ir 2013 metus. Remiantis šiais skaičiais, galima teigti, kad banko veikla nebuvo vykdoma efektyviai, ir dėl to

bendras veiklos rezultatas sumažėjo. Toliau esančiame paveiksle matome vaizdžiai pateiktą pagrindinių AB Šiaulių banko veiklos rodiklių dinamiką 2008-2013 m.

3.2 pav. AB Šiaulių banko rodiklių dinamika 2008-2013 m., tūkst. Lt

Iš 3.2 pav. matome, kad didžiausią nuostolį AB Šiaulių bankas patyrė 2009 metais, kuris siekė 30,114 mln. Lt, tačiau jau 2011 metais banko veikla buvo pelninga. Tai rodo banko vadovybės sugebėjimą greitai reaguoti ir spręsti iškilusias problemas. Nagrinėjamu laikotarpiu pelningiausi metai buvo 2008.

3.3 pav. AB Šiaulių banko turto ir skolų dinamika 2008-2013 m., tūkst. Lt

Nuo 2008 iki 2009 metų pastebimas nežymus AB Šiaulių banko turto padidėjimas. Nuo 2009 iki 2011 metų turtas tolygiai didėjo, atitinkamai 13,37 proc. 2010 metais ir 17 proc. 2011 metais iki 2

731,566 mln. Lt. Labiausiai turtas padidėjo, kai AB Šiaulių bankas perėmė dalį AB Ūkio banko turto – 2,7 mlrd. Lt (žr. 3.3 pav.).

Iki 2013 metų turto didėjimą labiausiai lėmė pinigų ir pinigų ekvivalentų, gautinų sumų iš kitų bankų, klientams suteiktų paskolų, investicinių vertybinių popierių padidėjimas. Žinoma didžiausios įtakos turto padidėjimui per visą analizuojamą laikotarpį turi klientams suteiktos paskolos. Svarbu paminėti, kad per 2013 metus ženkliai padidėjo tokie rodikliai kaip prekybiniai vertybiniai popieriai (278,23 proc.), investiciniai vertybiniai popieriai (210,87 proc.), investicinis turtas (532,77 proc.) ir atsirado naujas rodiklis – turtas skirtas parduoti (155,296 mln. Lt). Krizės metu klientams suteiktų paskolų skaičius buvo šiek tiek sumažėjęs, dėl sumažėjusio namų ūkių aktyvumo, tačiau lyginant su praėjusiais metais klientams suteiktos paskolos padidėjo 32,68 proc. Šiuo atveju, akivaizdu, kad AB Šiaulių bankas sugeba ne tik išlaikyti esamus klientus, bet ir pritraukti naujų. Tai yra labai svarbu tiek banko efektyvumui, tiek pelningumui, nes juk svarbiausia banko kryptis yra kreditavimas. Kuo daugiau paskolų bankas suteiks ir kuo daugiau indėlių pritrauks, tuo didesnės gražos galima tikėtis.

Vertinant įsipareigojimus ir nuosavybę svarbu paminėti, kad kuo didesnės skolos įmonėje, tuo daugiau ji turi mokėti už skolintą kapitalą. Nagrinėjant AB Šiaulių banko balansą pastebima, kad nuo 2008 metų labiausiai padidėjo klientams mokėtinos sumos ir kiti įsipareigojimai. Tai parodo, kad bankas sugeba pritraukti indėlininkų lėšas, sukuria palankias sąlygas investuoti. Lyginant su 2012 m. 2013 metais įsipareigojimai padidėjo 88,68 proc. tam įtakos turėjo kartu su turtu iš AB Ūkio banko perimti ir įsipareigojimai - 2,7 mlrd. Lt.

Iš viso per pastaruosius nagrinėjamus šešerius metus AB Šiaulių banko įstatinis kapitalas padidintas daugiau negu 130 mln. Lt: 89,5 mln. Lt – iš akcininkų papildomų įnašų, 40,6 mln. Lt – iš banko lėšų. Per visą nagrinėjamą laikotarpį AB Šiaulių banko akcinis kapitalas padidėjo 30,22 % iki 234,858 mln. Lt. Žinoma, kuo didesnis įstatinis kapitalas, tuo daugiau pinigų gali būti panaudota banko veikloje, tačiau tai taip pat parodo, kad akcininkai prisiima didesnę riziką. O didesnė rizika sąlygoja didesnės gražos poreikį. Šiuo atveju AB Šiaulių banko akcininkai neskuba didinti akcinio kapitalo ir prisiimti didesnės rizikos.

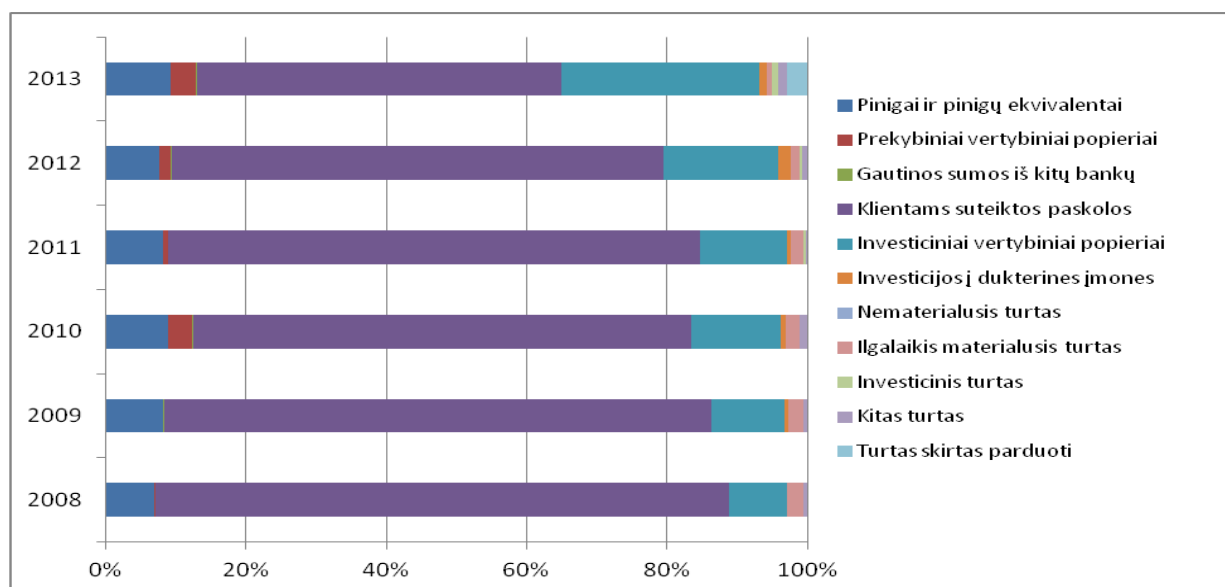
Vertikali analizė. Vertikalią analizę galima vadinti rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimu. AB Šiaulių banko vertikali finansinių ataskaitų analizė atlikta visus pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius lyginant su pajamomis iš viso, o balanso – su turtu iš viso, įsipareigojimais ir nuosavybe iš viso.

Pagrindinės Lietuvoje veikiančių bankų pajamos – grynosios palūkanų pajamos. Ne išimtis ir AB Šiaulių bankas. Per visą nagrinėjamą laikotarpį didžiausią pajamų dalį sudarė palūkanų ir kitos panašios pajamos. 2013 m. šios pajamos sudarė 177,665 mln. Lt arba 76,76 proc. nuo pajamų – 0,1 proc. p. mažiau negu 2012 metais. Tačiau pajamų augimo pagrindinis veiksnys iki 2011m. buvo greičiau už palūkanų pajamas mažėjusios palūkanų išlaidos, kurias bankai patiria mokėdami palūkanas

už klientų indėlius ir už kitus finansavimosi šaltinius. Vargu ar bankui būtų pavykę siekti didesnio pelno ir toliau, tik mažinant išlaidas, todėl nuo 2012 metų pastebime, kad tiek palūkanų pajamos, tiek palūkanų išlaidos pradėjo didėti. Žinoma šiuo momentu svarbu stebėti, kaip kinta grynosios palūkanų pajamos ir siekti didinti pajamas ne tik iš palūkanų, bet ir iš kitos veiklos. Nuo 2013 metų matyti, kad ženkliai padidėjo paslaugų ir komisinių pajamos, taip pat kitos veiklos pajamos, tuo pačiu padidėjo ir šių rodiklių proc. nuo pajamų. Tai parodo, jog bankas gauna pajamų iš įvairesnių šaltinių ir reiškia, kad banko veikla vykdoma efektyviai.

Banko efektyvumas matuojamas palūkanų marža, todėl labai svarbu, kad palūkanos, gautos už suteiktus kreditus viršytų palūkanas mokamas už priimtus indėlius. Pokalbio su Vilniaus filialo direktoriumi metu, buvo paminėta, kad AB Šiaulių bankas gauna teigiamą maržą dirbdamas su verslo įmonėmis, o ne su fiziniais asmenimis, taigi banko veikla yra labiau orientuota į įmones, o ne į privačius asmenis.

AB Šiaulių banko grynosios paslaugų ir komisinių pajamos 2013 m., palyginti su 2012 m., pakankamai ūgtelėjo ir sudarė 26,817 mln. Lt. Pajamų struktūroje paslaugų ir komisinių pajamos taip pat padidėjo 1,29 proc. p. iki 11,59 proc. nuo pajamų. Paslaugų ir komisinių pajamų augimas paprastai yra tiesiogiai susijęs su ekonomikos augimu – augant šalies ūkiui, didėja ūkinių subjektų aktyvumas, dėl to didėja bankinių paslaugų poreikis. Taigi tikėtina, kad paslaugų ir komisinių pajamos praėjusiais metais padidėjo išaugus tokių paslaugų apimčiai, o ne kainoms. Po Lietuvos banko iniciatyvos mažinti būtiniausių bankinių paslaugų kainas kai kurie bankai sumažino mokėjimo paslaugų įkainius. Siekdamas išlaikyti esančius ir pritraukti naujus klientus AB Šiaulių bankas taip pat sumažino įkainius (pvz.: laikinai triskart sumažinti įkainiai už komunalinių mokesčių priėmimą). Toliau yra pateikiama vertikali turto analizė, kuri atspindi turto struktūros pokyčius nagrinėjamu laikotarpiu (žr. 3.4 pav.).

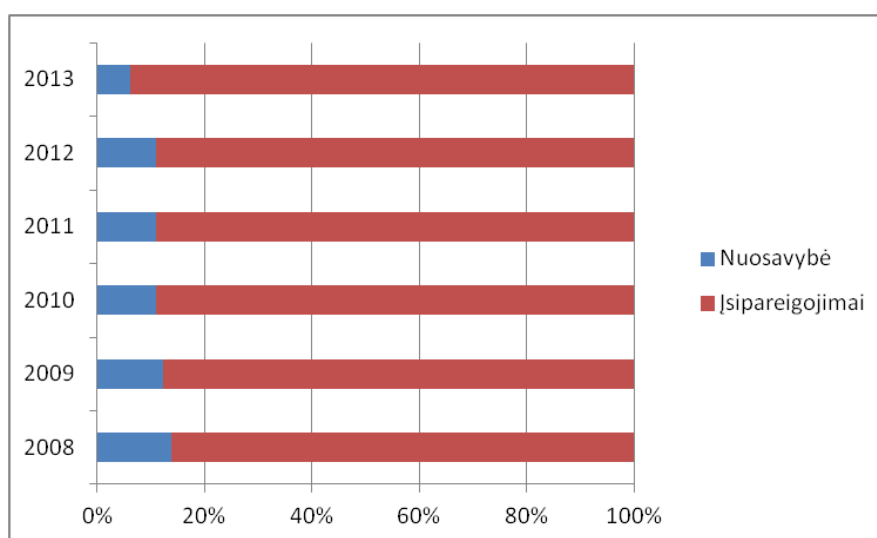

3.4 pav. AB Šiaulių banko turto struktūra 2008-2013 m., %

Iš 3.4 paveikslo matome, kad AB Šiaulių banke per visą nagrinėjamą laikotarpį didžiausią turto dalį sudaro klientams suteiktos paskolos. 2013 m. AB Šiaulių banke klientams suteiktos paskolos lyginant su 2012 m. bendroje turto struktūroje sumažėjo 18,16 proc. p. iki 51,87 proc. nuo turto ir sudarė 2 723,662 mln. Lt. Šiuo atveju galime pastebėti, kad klientams suteiktos paskolos AB Šiaulių banko turto sudėtyje per visą nagrinėjamą laikotarpį sudaro didžiausią dalį. Šiaulių bankui galima būtų patarti formuoti turtą iš įvairesnių šaltinių, kadangi sumažėjus klientams suteiktoms paskoloms, pastebimai sumažės ir visas bendrovės turtas. Pokyčiai jau pastebimi nuo 2013 metų, kai turto sudėtyje svarbūs tapo tokie rodikliai kaip prekybiniai vertybiniai popieriai, investiciniai vertybiniai popieriai, investicinis turtas ir turtas skirtas parduoti. Investuotojų požiūriu, po turto perėmimo, bankas atrodo patikimesnis.

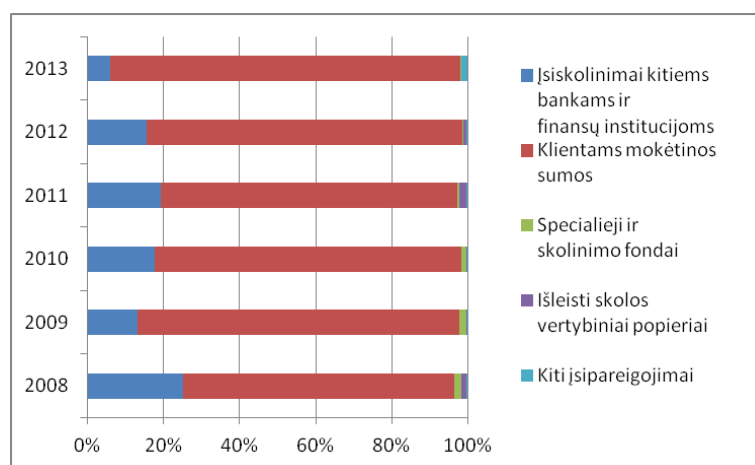
Turto struktūros pokyčius daugiausia lėmė 2011 m. pabaigos įvykiai susiję su AB banko SNORAS bankrotu, dėl kurių bankai didino likvidumą. Ypač augo itin aukšto likvidumo turtas – grynieji pinigai. 2011 m. lėšos AB Šiaulių banke padidėjo 15,447 mln. Lt (iki 223,844 mln. Lt), o tuo tarpu jų dalis lyginant su turtu sumažėjo 0,74 proc. p. (iki 8,19 % turto). Taip pat svarbūs pokyčiai turto struktūroje įvyko AB Šiaulių bankui 2013m. perėmus dalį AB Ūkio banko turto ir įsipareigojimų. Toliau yra analizuojami įsipareigojimai ir nuosavybė.

Iš 3.5 paveikslo aiškiai matyti, kad per visą nagrinėjamą laikotarpį įsipareigojimai ženkliai viršija nuosavybę. Teoriškai nuosavybė turėtų būti lygi įsipareigojimams, tačiau šiuo atveju taip nėra, kadangi bankų veiklai yra taikomi kitokie apribojimai: kapitalo pakankamumo normatyvas, likvidumo normatyvas, maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas, maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvas.

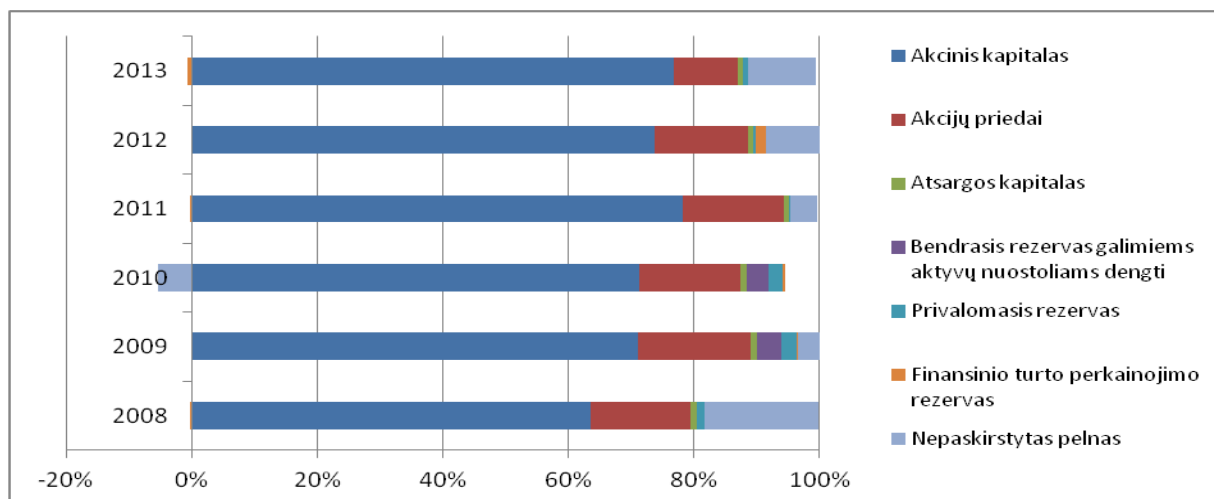
3.5 pav. AB Šiaulių banko įsipareigojimų ir nuosavybės santykis 2008-2013 m., %

Remiantis 3.5 paveikslu galima teigti, kad AB Šiaulių banko veikla labai stipriai priklauso nuo skolintų lėšų. Nagrinėjant įsipareigojimų struktūrą, aiškiai matyti, kad didžiausią įsipareigojimų dalį sudaro klientams mokėtinos sumos ir įsiskolinimai kitiems bankams ir finansų institucijoms (žr. 3.6 pav.). Nagrinėjamu laikotarpiu AB Šiaulių banke įsipareigojimai kasmet buvo virš 86 proc. nuo visų įsipareigojimų ir nuosavybės, o 2013 m. viršijo 93 proc., 4,76 proc. p. daugiau negu 2012 m. Tai rodo, jog bankas stipriai priklauso nuo skolintų lėšų, o ši priklausomybė dar labiau padidėjo perėmus dalį AB Ūkio banko įsipareigojimų. Detaliau AB Šiaulių banko veiklos efektyvumas įvertintas šiame skyriuje analizuojant efektyvumo rodiklius.

3.6 pav. AB Šiaulių banko įsipareigojimų struktūra 2008-2013 m., %

Be abejonės, kad didžiausią nuosavybės dalį bet kuriuo laikotarpiu AB Šiaulių banke sudaro akcinis kapitalas – veiklos pradžios pagrindas. Nuo 2008 iki 2013 metų AB Šiaulių banko akcinis kapitalas padidėjo 38,61 proc., iki 250,000 tūkst. Lt. Lyginant su įsipareigojimais ir nuosavybe nuo 2012 m. iki 2013 m. banko akcinis kapitalas sumažėjo 3,25 proc. p. (iki 4,76 proc. nuo turto) (žr. 3.7 pav.).

3.7 pav. AB Šiaulių banko nuosavybės struktūra 2008-2013 m., %

AB Šiaulių banko nuosavybė įsipareigojimų ir nuosavybės struktūroje per nagrinėjamą laikotarpį sumažėjo 7,68 proc. p. (iki 6.12 proc. nuo įsipareigojimų ir nuosavybės iš viso), kadangi krizės laikotarpiu buvo prisiimta daugiau finansinių įsipareigojimų. Bet tai buvo būtina, kad bankas 2011 metus pabaigtų pelningai. 2013 metais stipriai padidėjo įsipareigojimai, dėl šios priežasties nuosavybės dalis įsipareigojimų ir nuosavybės struktūroje santykinai sumažėjo. Daugiau apie AB Šiaulių banko rodiklius, jų dinamiką ir struktūrą žiūrėkite 6, 7 ir 8 prieduose.

Pelningumo rodikliai. Pelningumo rodikliai – parodo kaip bendrovė valdo veiklos sąnaudas ir koks yra bendrovės pardavimų, turto ir nuosavo kapitalo pelningumas. Žemiau pateiktoje lentelėje galima pamatyti pelningumo rodiklių dinamiką nagrinėjamu laikotarpiu (žr. 3.15 lentelę).

3.15 lentelė. AB Šiaulių banko pelningumo rodikliai 2008-2013 m.

Rodiklio pavadinimas	AB Šiaulių bankas						Šakos vidurkis
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013
Turto pelningumas	0.0086	-0.0147	-0.0110	0.0051	0.0053	0.0026	0.0124
Nuosavo kapitalo pelningumas	0.0634	-0.1122	-0.0947	0.0463	0.0482	0.0335	0.1195
Turto pelningumas prieš mokesčius	0.0094	-0.0174	-0.0132	0.0057	0.0060	0.0031	0.0137
Grynųjų palūkanų pajamų marža	0.0208	0.0134	0.0124	0.0183	0.0189	0.0158	0.0150
Palūkanų pajamų ir turto Santykis	0.0656	0.0682	0.0460	0.0425	0.0423	0.0338	0.0254
Nepalūkanų pajamų ir turto santykis	0.0080	0.0079	0.0082	0.0060	0.0127	0.0102	0.0178
Veiklos pajamų ir turto santykis	0.0736	0.0761	0.0542	0.0485	0.0551	0.0441	0.0432
Pajamų ir vidutinio turto santykis	0.0705	0.0520	0.0376	0.0485	0.0570	0.0566	0.0431
Pelno marža	0.1162	-0.1922	-0.1910	0.0967	0.0922	0.0463	0.2867
Palūkanų išlaidų ir turto Santykis	0.0447	0.0548	0.0336	0.0242	0.0234	0.0180	0.0104
Nepalūkanų išlaidų ir turto santykis	0.0238	0.0417	0.0329	0.0190	0.0258	0.0237	0.0190
Palūkanas uždirbančio turto pajamingumas	0.0836	0.0857	0.0658	0.0623	0.0602	0.0744	0.0324
Vidutinių įsipareigojimų palūkanų kaštų norma	0.0535	0.0645	0.0412	0.0296	0.0274	0.0255	0.0119
Palūkanų skirtumas (marža)	0.0302	0.0212	0.0247	0.0327	0.0328	0.0489	0.0205

Dabar aptarsiu mano nuožiūra reikšmingesnius veiklos rezultatus. „Turto pelningumo (gražos) rodiklis apibūdina banko turto panaudojimo efektyvumą. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo pelningiau naudojamas banko turtas“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 60). Iš 3.15 lentelės matome, kad AB

Šiaulių banko turtas naudojamas nepakankamai efektyviai, kadangi rodiklis yra žymiai mažesnis už šakos vidurkį. Ypatingai rodiklio reikšmė sumažėjo perėmus AB Ūkio banko turto dalį, todėl galima teigti kad turto panaudojimo efektyvumas ženkliai sumažėjo. Turinti daug turto bendrovė, privalo uždirbti didesnę pelną, nei šiuo metu uždirbantis AB Šiaulių bankas. Be to, verta paminėti, kad bankuose, skirtingai nei įmonėse, mažesnis rodiklis ne visada reiškia neefektyvų turto panaudojimą, kadangi stambių bankų yra didesnė turto vertė, tačiau lyginant su didžiaisiais bankais AB Šiaulių bankas nėra didelis. Iš to seka, kad dabartinis turto panaudojimas AB Šiaulių banke nėra efektyvus.

„Nuosavo kapitalo pelningumo (gražos) rodiklis parodo, kiek banko uždirbto grynojo pelno tenka vienam nuosavo kapitalo litui ir yra apibendrinantis gražos akcininkams matas. Kuo didesnis grynasis pelnas bei kuo su mažesniu banko nuosavu kapitalu jis pasiekiamas, tuo šis rodiklis didesnis“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 61). Sprendžiant iš šio rodiklio reikšmės galima teigti, kad AB Šiaulių bankas nėra efektyviai valdomas, kadangi šio rodiklio reikšmė 2013 m. daugiau nei tris kartus mažesnė už šakos vidurkį. Kai bankas efektyviai valdomas ir sėkmingai pritraukia indėlius bei kitus skolintus išteklius, šis rodiklis gali gerokai viršyti 20%. AB Šiaulių banke šis rodiklis tesiekia 3,35 %.

„Grynųjų palūkanų pajamų marža parodo banko finansinės veiklos, susijusios su kreditavimu bei lėšų, už kurias mokamos palūkanos, pritraukimu, pelningumą. Kuo didesnis skirtumas tarp gaunamų palūkanų už banko paskolas ir palūkanų, sumokamų už veiklai finansuoti naudojamas lėšas, tuo šis rodiklis didesnis. Tai vienas pagrindinių komercinių bankų veiklos efektyvumo matų“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 63). Lyginant AB Šiaulių banko 2013 m. grynųjų palūkanų pajamų maržos rodiklį su šakos vidurkio reikšme, matyti, kad bankas viršija šakos rodiklio reikšmę, todėl galime teigti, kad šio rodiklio atžvilgiu bankas veiklą vykdo efektyviai. Tačiau verta atsiminti, kad nuosmukio metais banko pelną sąlygojo ne pajamų didėjimas, o išlaidų mažinimas, todėl didesnę šio rodiklio reikšmę sąlygojo sumažėjusios išlaidos. Kad veikla būtų vykdoma efektyviai būtinas pajamų didėjimas.

„Nepalūkanų pajamų ir turto santykis parodo, kiek nepalūkanų pajamų uždirba vienas investuotas į turtą litas. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo plačiau išvystyta kita pajamas uždirbanti banko veikla, tuo ji efektyvesnė“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 64). AB Šiaulių banko kita veikla yra silpnai išvystyta, tai matome iš 3.15 lentelės. Tačiau lyginant su šakos vidurkiu, galima teigti, kad ir kituose Lietuvos bankuose, kita pajamas uždirbanti veikla, nėra gerai išvystyta.

„Pelno marža parodo, kiek grynojo pelno uždirbama vienam palūkanų ir nepalūkanų pajamų litui. Kuo šis rodiklis aukštesnis, tuo geriau bankas geba kontroliuoti savo išlaidas, tuo jis pelningesnis“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 65). Pelno marža AB Šiaulių banke smarkiai atsilieka nuo šakos vidurkio, sudaro tik 4,63 proc., tuo tarpu šakos pelno maržos rodiklis sudaro 28,67 proc. Tai reiškia, kad valdant išlaidas susiduriama su sunkumais, bankas jas paskirsto neefektyviai.

„Palūkanų išlaidų ir turto santykis parodo išlaidų, susijusių su bankų lėšų šaltinių pritraukimu veiklai finansuoti, mastą. Jis priklauso nuo lėšų šaltinių struktūros, jų terminų bei jautrumo palūkanų normų svyravimams. Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo efektyvesnis banko įsipareigojimų valdymas“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 65). Per visą nagrinėjamą laikotarpį šis rodiklis AB Šiaulių banke yra pakankamai aukštas, o tai nėra paranku bendrovei, kadangi tokiu atveju banko kreditoriai susiduria su didesne rizika ir reikalauja didesnės gražos. 2013 metais šio rodiklio reikšmė sumažėjo daugiausia dėl perimtos AB Ūkio banko turto dalies, o ne dėl palūkanų išlaidų sumažėjimo.

„Nepalūkanų išlaidų ir turto santykis parodo, kiek nepalūkanų išlaidų tenka vienam investuotam į turtą litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo didesnės banko veiklos išlaidos (dėl aukštesnių banko paslaugų ir komisinių išlaidų, operacinių išlaidų bei kitų veiklos išlaidų)“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 66). Siekiant didesnio banko veiklos efektyvumo šis rodiklis turėtų būti mažinamas. AB Šiaulių banko nepalūkanų išlaidų ir turto santykio rodiklis viršija šakos vidurkį ir įspėja apie sumažėjusį veiklos efektyvumą bei būtinumą mažinti nepalūkanų išlaidas.

„Palūkanų skirtumas (marža) – tai rodiklis, kuris rodo skirtumą tarp banko skolinimo ir skolinimosi palūkanų normų bei leidžia analizuoti, ar efektyvi banko turto ir įsipareigojimų struktūra“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 67). Kadangi AB Šiaulių banko palūkanų marža teigiama, tai reiškia, kad bankas palūkanų uždirba daugiau nei jam tenka sumokėti už įsipareigojimus. AB Šiaulių banko palūkanų marža daugiau nei dvigubai didesnė už šakos vidurkį, sudaro 4,89 proc., tuo tarpu šakos palūkanų marža sudaro 2,05 proc. Nuo 2012 m. iki 2013 m. palūkanų marža padidėjo 1,61 proc. p. Šio rodiklio reikšmės didėjimas teigiamai veikia pelningumą, kadangi kuo didesnis palūkanų skirtumas tuo didesnį pelną gali uždirbti bankas, tuo efektyvesnė bus jo veikla. Todėl ateityje galima tikėtis vis didesnio AB Šiaulių banko pelno.

Efektyvumo rodikliai. Efektyvumo rodikliai – vertina, ar bendrovės vadovybė efektyviai valdo išlaidas ir racionaliai uždirba pajamas. Efektyvumo rodikliai padeda įmonės vadovams išsiaiškinti, kaip yra valdomos įmonės nuosavos ir skolintos lėšos. Žemiau pateiktoje lentelėje galima pamatyti efektyvumo rodiklių dinamiką nagrinėjamu laikotarpiu (žr. 3.16 lentelę).

3.16 lentelė. AB Šiaulių banko efektyvumo rodikliai 2008-2013 m.

Rodiklio pavadinimas	AB Šiaulių bankas						Šakos vidurkis
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013
Išlaidų ir pajamų santykio rodiklis	0.8253	1.9624	1.6042	0.7815	0.8153	0.9079	0.5815
Palūkanų išlaidų koeficientas	0.6079	0.7206	0.6211	0.4986	0.4252	0.4088	0.2418

Atidėjinių paskolų nuostoliams padengti koeficientas	0.0514	0.3179	0.3473	0.0722	0.1747	0.2098	0.0022
Nepalūkanų išlaidų koeficientas	0.3236	0.5484	0.6079	0.3919	0.4687	0.5367	0.4409
Kompensavimo koeficientas	0.6057	0.7244	0.5963	0.5516	0.4258	0.4781	0.4270
Nepalūkanų išlaidų (be atlyginimų ir kitų išmokų) koeficientas	0.2197	1.2380	1.0080	0.2298	0.3895	0.4298	0.1545
Nepalūkanų pajamų ir išlaidų santykis	0.3364	0.1883	0.2482	0.3152	0.4936	0.4330	0.9352

„Išlaidų ir pajamų santykis rodo, kokia nepalūkanų išlaidų (tame tarpe operacinių išlaidų) dalis tenka vienam banko uždirbamų pajamų litui. Mažesnis rodiklis reiškia, kad banko vadovybė efektyviau valdo išlaidas ir racionaliau uždirba pajamas“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 67). Tai vienas iš pagrindinių komercinių bankų veiklos efektyvumo rodiklių. AB Šiaulių banko rodiklis nagrinėjamu laikotarpiu viršijo 78 proc., o 2013 m. rodiklis padidėjo iki 90,79 proc, 9,26 proc. p. daugiau nei 2012 metais. Šiuos pakyčius sąlygojo po turto perėmimo padidėjusios tiek AB Šiaulių banko pajamos, tiek išlaidos. Tai įspėja apie neefektyviai valdomas išlaidas. Nepalūkanų išlaidų mažinimas ir nepalūkanų pajamų didinimas teigiamai paveiktų veiklos efektyvumą.

„Palūkanų išlaidų koeficientas rodo, kokia palūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko bendrų veiklos pajamų (palūkanų ir nepalūkanų pajamų) litui. Šis rodiklis įvertina banko veiklos efektyvumą, pritraukiant ir panaudojant finansinius išteklius. Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo efektyvesnis išlaidų valdymas, ir tuo didesnis banko pelningumas“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 68). Lyginant su šakos vidurkiu AB Šiaulių bankas 2013 m. turėjo didesnę rodiklį nei šakos, tai reiškia, kad bankas valdo išlaidas ne taip efektyviai, kaip daugelis Lietuvos bankų. Norint sumažinti šio rodiklio reikšmę ir pasiekti didesnę efektyvumą būtina mažinti palūkanų išlaidas ir didinti veiklos pajamas.

„Atidėjinių paskolų nuostoliams padengti koeficientas rodo, kiek litų atidėjinių paskolų nuostoliams padengti tenka vienam banko uždirbamam veiklos pajamų litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo blogesnė paskolų portfelio kokybė ir tuo mažesnis banko pelningumas. Tai vienas iš pagrindinių komercinių bankų rodiklių, skirtų paskolų portfelio kokybei bei kredito rizikai įvertinti“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 68). AB Šiaulių banko koeficiento reikšmė 2013 m. ženkliai viršija šakos vidurkį, tai reiškia, kad daugelio Lietuvos bankų rodikliai yra mažesni ir signalizuoja apie geresnę paskolų portfelio kokybę. AB Šiaulių bankui reikia mažinti atidėjinius, arba kitaip vertės sumažėjimo nuostolius ir didinti veiklos pajamas.

„Nepalūkanų išlaidų koeficientas rodo, kokia nepalūkanų išlaidų (tame tarpe operacinių išlaidų) dalis tenka vienam banko bendrų pajamų (palūkanų ir nepalūkanų pajamų) litui. Mažesnis rodiklis

rodo didesnį banko pelningumą“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 68). AB Šiaulių banko rodiklis 2013 m. viršija šakos vidurkį, tai reiškia, kad banko veikla nėra tokia pelninga, kokia galėtų būti. Nuo 2012 m. iki 2013 m. rodiklis padidėjo 6,8 proc. p. Pelningumui padidinti, būtina mažinti nepalūkanų išlaidas ir didinti veiklos pajamas.

„Kompensavimo koeficientas rodo, kokia dalis banko darbuotojų atlyginimų ir kitų išmokų tenka vienam banko grynųjų palūkanų pajamų ir nepalūkanų pajamų litui. Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo griežtesnė atlyginimų ir kitų išmokų banko darbuotojams kontrolė“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 69). AB Šiaulių banke pastebima ganėtinai griežta atlyginimų kontrolė, panašiai kaip ir kituose Lietuvos bankuose. Kalbant apie AB Šiaulių banką, yra pastebimos santykinai mažos išlaidos atlyginimams ir darbuotojų motyvacijai, todėl būtina ieškoti priemonių didinti atlyginimus, bei labiau motyvuoti darbuotojus efektyvesniam darbui.

„Nepalūkanų išlaidų be atlyginimų ir kitų išmokų koeficientas rodo, kokia dalis banko nepalūkanų išlaidų, atėmus darbuotojų atlyginimus ir kitas išmokas, tenka vienam banko grynųjų palūkanų pajamų ir nepalūkanų pajamų litui. Šis rodiklis yra vienas iš pagrindinių, skirtų banko valdymo efektyvumui įvertinti. Kuo jis mažesnis, tuo bankas valdomas efektyviau, tuo didesnė operacinių ir kitų nepalūkanų išlaidų (nesusijusių su darbuotojų motyvacija) kontrolė“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 70). AB Šiaulių banke pastebima pakankamai didelė rodiklio reikšmė (žr. 3.16 lentelę), tai reiškia, kad bankui būtina mažinti nepalūkanų išlaidas ir didinti veiklos pajamas, kad banko veikla būtų vykdoma efektyviau.

„Nepalūkanų pajamų ir išlaidų santykis rodo, kiek nepalūkanų pajamų tenka vienam banko nepalūkanų išlaidų litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo efektyvesnis banko valdymas, sėkmingai diversifikuojant veiklas. Tačiau praktikoje šis rodiklis retai viršija 1“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 70). Šis rodiklis liudija apie silpnai išvystytas banko veiklos sritis, yra orientuojamasi į vieną veiklą – palūkanų pajamas. Siekiant didesnio banko veiklos efektyvumo būtina diversifikuoti veiklas, derinti įvairius veiklos išplėtimo variantus, ieškoti naujų kelių veiklos efektyvumui ir pelningumui didinti.

Finansinio sverto rodikliai. Finansinio sverto rodikliai - vertina bendrovės skolų valdymo efektyvumą ir ilgalaikį mokumą. Finansinio sverto rodikliai parodo įmonės sugebėjimą vykdyti savo ilgalaikius ir trumpalaikius finansinius įsipareigojimus verslo partneriams, bankams, mokesčių institucijoms. Žemiau pateiktoje lentelėje galima pamatyti finansinio sverto rodiklių dinamiką nagrinėjamu laikotarpiu (žr. 3.17 lentelę).

3.17 lentelė. AB Šiaulių banko finansinio svėro rodikliai 2008 – 2013m.

Rodiklio pavadinimas	AB Šiaulių bankas						Šakos vidurkis
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013
Finansinio svėro koeficientas	0.1380	0.1234	0.1097	0.1090	0.1088	0.0612	0.1036
Turto ir nuosavo kapitalo santykis	7.2457	8.1062	9.1145	9.1784	9.1937	16.3463	9.6557
Įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis	6.2457	7.1062	8.1145	8.1784	8.1937	15.3463	8.6557
Paskolų ir indėlių santykis	1.3293	1.0502	0.9912	1.0927	0.9478	0.6012	0.8919
Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis	0.0046	0.031	0.0265	0.0046	0.0137	0.0178	0.0001
Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir turto santykis	0.0038	0.0242	0.0188	0.0035	0.0096	0.0092	-

„Finansinio svėro koeficientas rodo, kiek nuosavo kapitalo tenka vienam turto litui. Tai vienas iš pagrindinių rodiklių, atskleidžiančių banko finansinio svėro lygį. Aukštas rodiklis rodo žemesnę banko kapitalo riziką. Šis rodiklis neturėtų būti žemesnis nei 2%“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 70). Finansinio svėro koeficientas AB Šiaulių banke tenkina keliamus reikalavimus ir 2013 metais sudarė 6,12 proc., 4,24 proc. p. mažiau nei 2012 metais. Kadangi AB Šiaulių bankas perėmė dalį AB Ūkio banko turto, o nuosavybė liko praktiškai nepakitusi, šis rodiklis sumažėjo. Tai rodo, kad banko kapitalo rizika yra didesnė nei kitų Lietuvos bankų.

„Turto ir nuosavo kapitalo santykis rodo, kiek turto tenka vienam nuosavo kapitalo litui. Tai rodiklis atvirkščias banko finansinio svėro koeficientui, dažnai vadinamas nuosavo kapitalo daugikliu. Aukštas rodiklis liudija apie galimus didelius įsipareigojimus, aukštesnę banko kapitalo riziką“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 70). 2013 m., po turto dalies perėmimo, rodiklis stipriai išaugo ir viršijo šakos vidurkį daugiau nei pusantro karto (žr. 3.17 lentelę). Per visą nagrinėjamą laikotarpį šis rodiklis didėjo, kadangi turtas augo greičiau nei nuosavybė. Siekiant efektyvesnės banko veiklos reikėtų mažinti įsipareigojimus ir didinti nuosavą kapitalą.

„Įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo litui tenka įsipareigojimų. Aukštas rodiklis gali liudyti apie didesnę riziką, padengiant įsipareigojimus ir sunkumus, gaunant pakankamai lėšų tolesnei banko plėtrai“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 71). AB Šiaulių banko rodiklis po turto perėmimo šoktelėjo į viršų ir signalizuoja apie riziką, padengiant

įsipareigojimus. Siekiant išvengti rizikos, būtina mažinti įsipareigojimus, arba didinti nuosavą kapitalą daugiau, nei kad padidėja įsipareigojimai.

„Paskolų ir indėlių santykis parodo, koku mastu banko paskolos yra finansuojamos indėliais“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 71). Iki 2012 m. paskolų ir indėlių santykis viršijo 94 proc. Perėmus turtą, šis santykis sumažėjo 34,66 proc. p. ir sudarė 60,12 proc. Lyginant su šakos vidurkiu 2013 m. AB Šiaulių banko rodiklis buvo 29,07 proc. p. mažesnis. Šio rodiklio reikšmė reiškia, kad paskolų buvo suteikiama žymiai daugiau nei gaunama indėlių. Tačiau tai savo ruožtu reiškė, kad bankas turėjo gauti papildomų lėšų paskoloms suteikti, dėl to didėjo įsipareigojimai. Siekiant efektyviai vykdyti veiklą, būtina pasverti, ar palūkanų grąža bus naudinga bankui ir kokiais šaltiniais geriausia finansuoti banko veiklą: leisti obligacijas, imti trumpalaikes paskolas ar kt.

„Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis rodo paskolų portfelio kokybę. Banko rizikos valdyme didinant paskolų portfelį, svarbu užtikrinti jo kokybės gerėjimą - atidėjimų blogoms paskoloms ir paskolų portfelio santykio mažėjimą“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 71). Lyginant šį rodiklį su šakos vidurkiu, nesunkiai pastebime, kad kitų bankų paskolų portfelio kokybė yra žymiai aukštesnė. Todėl siekiant geriau valdyti paskolų portfelius, būtina mažinti atidėjinius ir vertės sumažėjimo nuostolius.

„Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir turto santykis parodo, kokia atidėjinių blogoms paskoloms dalis tenka vienam banko turto litui ir atspindi paskolų portfelio kokybę. Bankui augant, svarbu užtikrinti tinkamą jo paskolų kokybės kontrolę ir kredito rizikos valdymą. Kuo šis rodiklis žemesnis, tuo geresnis banko kredito rizikos valdymas“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 71). AB Šiaulių bankas siekdamas padidinti veiklos efektyvumą, turėtų siekti išvengti nuostolių ir visais būdais bandyti sukurti teigiamą paskolų grąžą. Kuo mažesnė suma tenka atidėjiniams ir kuo mažesni vertės sumažėjimo nuostoliai, tuo pelningesnė banko veikla. To ir siekia visi bankai, tik kartais pasirenka neveiksmingas priemones tikslų siekimui.

Apibendrinant galima pasakyti, kad bankų veiklai vertinti yra svarbi ne tik vertikali ir horizontali analizė, bet ir santykinų rodiklių skaičiavimas. Lyginant AB Šiaulių banko rezultatus su šakos rodikliais galima tiksliau įvertinti banko pasiektus rezultatus – kiek pelningai ir efektyviai buvo vykdoma banko veikla nagrinėjamu laikotarpiu. Be abejo, vertinant banko veiklą, svarbu atsižvelgti ir į rizikos veiksnius, susijusius su bankų veikla. Šie veiksniai bus aptarti kitame skyriuje.

Rinkos vertės rodikliai. Rinkos (akcijų) rodikliai – rodo investuotojų požiūrį į bendrovės akcijas. Kiekvienas investuotojas gali nesunkiai apsiskaičiuoti rinkos vertės rodiklius įmonių, kurių akcijos kotiruojamos vertybinių popierių biržose. AB Šiaulių banko akcijos rinkos kaina ir skaičius pateikta 3.18 lentelėje.

3.18 lentelė. AB Šiaulių banko akcijos rinkos kaina ir skaičius 2009-2013 m.

Data	Akcijos rinkos kaina, EUR/LT	Akcijų skaičius
2009 gruodžio 31	0,32/1,10	180 357 533
2010 gruodžio 31	0,34/1,17	204 857 533
2011 gruodžio 31	0,25/0,86	234 857 533
2012 gruodžio 31	0,23/0,79	234 857 533
2013 gruodžio 31	0,27/0,93	250 000 000

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Nasdaq OMX Vilnius, 2014

Iš viso per nagrinėjamą laikotarpį AB Šiaulių banko įstatinis kapitalas padidėjo 69,6 mln. Lt arba 38,61 proc. Tai reiškia, kad investuodami savo pinigus į banko veiklą akcininkai tikisi akcijų vertės padidėjimo ir efektyvios banko veiklos. Praktiškai visi banko stebėtojų tarybos ir valdybos nariai turi banko akcijų, o tai reiškia, kad vadovaujama bankui, siekiant efektyvios jo veiklos, o ne vadovavimas, siekiant naudos sau. Vadovai, kurie neturi akcijų, dažnai piktnaudžiauja savo pareigomis ir bando pasipelnyti. Šiuo atveju AB Šiaulių banko vadovybė yra pajėgi valdyti banką efektyviai. Toliau yra pateikiami AB Šiaulių banko rinkos vertės rodikliai (žr. 3.19 lentelę).

3.19 lentelė. AB Šiaulių banko rinkos vertės rodikliai 2009-2013m.

Rodiklis	AB Šiaulių bankas				
	2009	2010	2011	2012	2013
Kapitalizacija (Lt)	198 393 286,30	239 683 313,61	201 977 478,38	185 537 451,07	232 500 000,00
Pagrindinis vienos akcijos pelnas (Lt)	-0,1670	-0,1179	0,0546	0,0633	0,0429
Akcijos kainos ir pelno santykis	-6,5881	-9,9252	15,7647	12,4756	21,6743
Akcijos balansinė vertė (Lt)	1,4085	1,2504	1,2672	1,3577	1,2849
Kainos ir balansinės vertės santykis	0,7810	0,9357	0,6787	0,5819	0,7238

„Apskaičiuota kapitalizacija parodo banko nuosavo kapitalo rinkos vertę, jeigu už visas jo akcijas būtų mokama rinkos kaina konkrečiu laiko momentu. Skaičiuojant banko kapitalizaciją, atsižvelgiama į faktiškai išleistų ir apmokėtų paprastųjų vardinių akcijų skaičių konkrečiu laiko momentu bei akcijos rinkos kainą, pavyzdžiui, sesijos uždarymo metu. Akcijos kainai rinkoje kylant, kapitalizacija didėja ir atvirkščiai“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 72). Apskaičiuota kapitalizacija

AB Šiaulių bankui penkeriems skirtingiems metams parodo, kad akcijos kaina gali įvairiai kisti: kai akcijos rinkos kaina didesnė už nominalią vertę, tai gali reikšti, kad bendrovė išgyvena pakilimo laikotarpį, o kai kaina mažesnė už nominalią vertę, parodo, kad galbūt išgyvena nuosmukį.

„Vienos akcijos pelnas parodo, kiek banko uždirbto grynojo pelno, priskirtino paprastųjų akcijų savininkams, tenka vienai apyvartoje esančiai paprastajai akcijai. Tai vienas pagrindinių rodiklių, naudojamų finansų rinkose akcininkų investicijų į bankų akcijas palyginimui bei vertinimui“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 72). Iš 3.19 lentelės matyti, kad AB Šiaulių banke akcijos pelnas yra labai menkas, todėl ši bendrovė investuotojui turėtų būti nepatraukli.

„Akcijos kainos ir pelno santykis atspindi, kiek investuotojas moka už vieną banko praeitu laikotarpiu uždirbto grynojo pelno, priskirtino vienai paprastajai akcijai, litą. Šio rodiklio atžvilgiu galima lyginti bankus tarpusavyje. Kuo rodiklis didesnis, tuo banko akcijos brangesnės, investuotojų geriau vertinamos rinkoje. Kuo žemesnis rodiklis, tuo didesnis pesimizmas būdingas investuotojų lūkesčiams, tuo pigesnė akcija ir mažesnė jos vertė“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 74). Tačiau iš 3.19 lentelės matome, kad ne visada šis rodiklis atspindi tikrovę, pavyzdžiui 2011 metais rodiklis įgavo didesnę reikšmę, kadangi akcijos kaina buvo smukusi, o pelnas padidėjęs. Jei akcijos kainą būtų buvus didesnė pelnas atitektų daug mažesnis.

„Akcijos balansinė vertė atspindi teorinę paprastosios akcijos vertę. Šiam rodikliui didelę įtaką daro banko apskaitos politika bei nuosavo kapitalo didinimo ir mažinimo sprendimai“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 74). Didžiausia akcijos balansinė vertė nagrinėjamu laikotarpiu buvo 2009 metais. Šis rodiklis investuotojui duoda bendrą suvokimą ar investuotojas už akciją moka deramą kainą palyginti su kompanijos pelnu. Kuo didesnis yra rodiklis, tuo daugiau investuotojai pasiryžę mokėti už kiekvieną kompanijos uždirbtą litą.

„Kainos ir balansinės vertės santykis parodo, kiek investuotojas moka už vieną banko nuosavo kapitalo litą. Šis rodiklis susieja nuosavo kapitalo rinkos vertę su praeito laikotarpio apskaitos duomenimis. Jei šis rodiklis viršija 1, tai banko akcijų rinkos kaina viršija akcijos balansinę vertę. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnę vertę bankas kuria akcininkams ir tuo labiau jis vertinamas rinkoje“ (NASDAQ OMX Vilnius, 2010, p. 75). Šis rodiklis neviršija 1 per visą nagrinėjamą laikotarpį, todėl galime daryti išvadą, kad akcijos rinkos kaina neviršija balansinės vertės.

Visi rinkos vertės rodikliai reiškia viena, kad AB Šiaulių bankas nesugeba padidinti akcijų vertės ir patenkinti akcininkų poreikių. Investuotojų požiūriu AB Šiaulių bankas nėra patrauklus. Kadangi nuo 2009 metų dividendai AB Šiaulių banke nėra mokami, rodikliai, kuriems apskaičiuoti reikia dividendų reikšmių, nebuvo skaičiuojami. Taigi investuotojams šiuo metu investuoti į banko akcijas būtų naudinga, kadangi akcijų kaina yra sumažėjusi, tačiau tikėtis greito pelno nereikėtų.

3.4. AB Šiaulių banko SSGG

Remiantis atlikta AB Šiaulių banko veiklos ir verslo aplinkos analize šiame skyriuje pateikiu AB Šiaulių banko SSGG. Sudarytos dvi lentelės, kurių pirmojoje matomos stiprybės ir grėsės, o antrojoje galimybės ir silpnybės (žr. 3.20 ir 3.21 lenteles). Lentelės sudarytos tokiu būdu, kadangi bus paprasčiau pastebėti kaip galima išvengti grėsmių pasinaudojant stiprybėmis ir kaip galima pašalinti silpnybes pasinaudojant galimybėmis.

Kaip matome iš 3.20 lentelės, įvertinus surinktą informaciją, galima išskirti nemažai AB Šiaulių banko stiprybių, kurių viena iš pagrindinių mano nuomone yra patikimi ir geri ryšiai su verslo klientais. Tai parodo per visą nagrinėjamą laikotarpį didžiausią dalį paskolų suteikimas juridiniams asmenims ir daugiausia pelno dėl to gaunama iš šių paskolų palūkanų. Norėdamas ir toliau išlaikyti gerus santykius su klientais bankas turi įvertinti klientų poreikių, vertybių ir nuostatų pasikeitimo grėsmę. Laiku gauta informacija (pavyzdžiui klientų poreikių tyrimo apklausa) gali padėti išvengti šios grėsmės ir išlaikyti gerus santykius su klientais.

3.20 lentelė. AB Šiaulių banko stiprybės ir grėsės

STIPRYBĖS	GRĖSMĖS
<ol style="list-style-type: none"> 1. Platus klientų aptarnavimo tinklas Lietuvoje; 2. Patikimi ir geri ryšiai su verslo klientais; 3. Socialiai atsakingas elgesys; 4. Paslaugų įvairovė; 5. Banko vadovai yra banko savininkai; 6. Vienas iš AB Šiaulių banko akcininkų Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas; 7. Lietuvos banko nustatytų veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymas; 8. Klientams suteiktų paskolų didėjimas per nagrinėjamą laikotarpį; 9. Palūkanų marža didesnė už šakos vidurkį; 10. Padengiant įsipareigojimus su dideliais sunkumais nesusiduriama; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bankų – konkurentų sustiprėjimas; 2. Infliacijos padidėjimas; 3. Sumažėjęs klientų susidomėjimas ir perėjimas į kitus bankus; 4. Kartu su AB Ūkio banko turtu perimti įsipareigojimai ir jų padidėjimas; 5. Sunkumai kaupiant kapitalo ir likvidumo rezervus pagal Bazelis III reikalavimus; 6. Klientų poreikių, vertybių ir nuostatų pasikeitimas; 7. Verslo šakų išnykimas ir įmonių bankrotai;

Kitas labai svarbus ir teigiamas veiksnys, tai AB Šiaulių banko likvidumo mokumo ir kapitalo pakankamumo normatyvų laikymasis, kuriuos nustato Lietuvos bankas. Šių normatyvų laikymasis mažina banko veiklos riziką ir padeda išvengti bankroto grėsmės.

Daugelis autorių bankrotui prognozuoti dažniausiai renka Altmanno bankroto prognozavimo Z modelius. Vieną iš šių modelių, skirtą paslaugas teikiančioms įmonėms, pabandėme pritaikyti AB Šiaulių banko veiklą bankrotui prognozuoti. Būtina pažymėti, kad skaičiuojant X1 rodiklio reikšmę, iš AB Šiaulių banko finansinių ataskaitų buvo susumuotos visos trumpalaikio turto eilutės, ir iš jų atimtas susumuotas trumpalaikių įsipareigojimų dydis ir taip gautas apyvartinis kapitalas. Bankrotas buvo skaičiuojamas 2012 ir 2013 metams, siekiant įvertinti AB Ūkio banko turto perėmimo įtaką AB Šiaulių banko veiklai. Galime pastebėti, kad pagal šį vertinimo metodą banko bankroto tikimybė yra labai didelė, todėl galime daryti išvadą, jog bankų bankrotui prognozuoti šis metodas nėra pritaikytas, tačiau bankroto tikimybei palyginti galime pasinaudoti šiais skaičiavimais (žr. 9 priedą).

Kaip ir galima buvo tikėtis, 2013 metų bankroto tikimybė yra didesnė nei 2012 metų. Žinoma daugiausia dėl to, kad skaičiuojant rodiklius praktiškai visur vardiklyje imamas turtas. Kiekvieno banko vienas iš esminių veiklos efektyvumo rodiklių yra palūkanų marža, kuris parodo banko turto ir įsipareigojimų struktūrą. AB Šiaulių banko palūkanų maržos rodiklis yra didesnis už šakos vidurkį, tai reiškia, kad AB Šiaulių bankas savo veiklą vykdo efektyviau nei daugelis Lietuvos komercinių bankų. O lyginant 2012 metus su 2013 metais, palūkanų marža padidėjo 1.61 proc. p.

Vykdydamas savo veiklą bankas gali susidurti ir su tokiais grėsmėmis, kaip konkurentų sustiprėjimas, įmonių bankrotai, infliacijos didėjimas ir kt. tinkamų sprendimų priėmimas priklauso nuo turimos informacijos, todėl AB Šiaulių bankui būtina palaikyti glaudžius ryšius ir bendradarbiavimą su kitais bankais, galbūt rengti bendrus projektus, seminarus ir pan. Be to, norėdamas išlaikyti aukštą veiklos efektyvumo lygį bankas privalo nuolat tirti tiek vidinę, tiek išorinę aplinkas, nes šiuolaikiniame pasaulyje verslo aplinka nėra stabili, ji nuolat kinta.

Toliau yra pateikiamos AB Šiaulių banko galimybės ir silpnybės (žr. 3.21 lentelę). Įvertinusi surinktą informaciją apie AB Šiaulių banką, pastebėjau, kad bankas turi labai daug silpnybių, kurios trukdo veiklą vykdyti efektyviai ir sėkmingai.

Jau ne kartą buvo paminėta, kad banko veiklos efektyvumui įtakos turi daugelis tiek išorinės, tiek vidinės aplinkos veiksnių. Tačiau kaip svarbiausią veiksnių, nuo kurio priklauso banko sėkmė išskirsiu klientus, kadangi jų dėka bankas veikia ir dirba pelningai. Todėl kaip esminį uždavinį AB Šiaulių bankui galima priskirti įvaizdžio formavimą ir klientų skaičiaus didinimą, bei lojalių klientų rato išplėtimą. Šio uždavinio įgyvendinimas vienareikšmiškai padidintų banko konkurencingumą, o tuo pačiu ir veiklos efektyvumą. Šio uždavinio įgyvendinimui jau didelę reikšmę turėjo AB Ūkio banko turto dalies perėmimas, kadangi padidėjo AB Šiaulių banko užimamos rinkos dalis

3.21 lentelė. AB Šiaulių banko galimybės ir silpnybės

GALIMYBĖS	SILPNYBĖS
<ol style="list-style-type: none"> 1. Atstovybių steigimas užsienyje; 2. Paslaugų įvairovės didinimas (greitųjų paskolų teikimas, draudimo paslaugos); 3. Banko žinomumo didinimas; 4. Banko įvaizdžio gerinimas; 5. Naujųjų technologijų diegimas banko veikloje; 6. Įmokų už paslaugas mažinimas; 7. Palankesnių sąlygų indėlininkams kūrimas; 8. Naujų klientų pritraukimas sumažėjus nedarbui ir padidėjus užimtumui; 9. Veiklos skaidrumo ir atvirumo didinimas skelbiant savo pasiekimus viešai; 10. Vertės sumažėjimo nuostolių išvengimas atsakingai valdant kredito riziką; 11. Veiklos diversifikavimas; 12. Atsigavus ekonomikai bankinių paslaugų poreikio padidėjimas; 13. Skolų grąžinimas imant naujas paskolas su mažesnėmis palūkanomis; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neigiami reitingų agentūrų įvertinimai; 2. Rizikingas investicijų portfelis; 3. Netinkamai suformuluota misija 4. Visų dukterinių bendrovių akciniai kapitalai 100 proc. priklauso AB Šiaulių bankui; 5. Neišplėtotas bankomatų tinklas; 6. Mažas internetinės bankininkystės vartotojų skaičius; 7. Nesukurti patikimi ryšiai su fiziniais klientais; 8. 2011 m. pelnas pasiektas mažinant išlaidas, o ne didinant pelną; 9. Akcijos blogai vertinamos investuotojų; 10. Neišvystyta kita pajamas uždirbanti banko veikla (pagrindinis pajamų šaltinis – palūkanų pajamas); 11. Paskolų suteikiama žymiai daugiau nei pritraukiama indėlių; 12. Banko veikla stipriai priklauso nuo skolintų lėšų; 13. Neefektyvus turto panaudojimas; 14. Maža akcininkų grąža; 15. Griežta atlyginimų kontrolė, mažos išlaidos personalui; 16. Santykinai maža pelno marža;

Perskaičius AB Šiaulių banko misiją, man kilo klausimas, ar misija atitinka misijos formuluotės reikalavimus, ar pabrėžiamas banko išskirtinumas, kadangi kiekvienai organizacijai misija yra be galo svarbi. Toliau pateikiu AB Šiaulių banko misijos formuluotę ir jos įvertinimą. Vertinama pagal tai, ar paminėti visi būtini misijos komponentai (žr. 3.22 lentelę).

AB Šiaulių banko misija: „Esame tam, kad padėtume savo klientams augti, siekti savo tikslų, įgyvendinti svajones ir projektus, padedančius kurti naują gyvenimo kokybę Lietuvoje“ (AB Šiaulių bankas, 2014).

Vien tik pažvelgus į misijos formuluotę galima pastebėti, kad ji nėra ilga, o išnagrinėjus 3.22 lentelę matyti, kad iš būtinausių komponentų paminėti tik keturi. Aišku svarbu tai, kad misijos centre atsiduria klientai, kuriems skiriamas didžiausias dėmesys, tačiau nėra paminėti darbuotojai, konkurencinis pranašumas ir technologijos.

3.22 lentelė. AB Šiaulių banko misijos formuluotės įvertinimas

Misijos komponentas	Ar paminėtas?
Vartotojai	Taip
Rinkos	Ne
Paslaugos	Taip
Išlikimas, augimas, pelningumas	Taip
Technologija	Ne
Filosofija	Taip
Konkurencinis pranašumas	Ne
Įvaizdis, reputacija	Ne
Darbuotojai	Ne

Įvertinusi AB Šiaulių banko veiklą, nutariau pabandyti sukurti naują misiją. Ji galėtų skambėti taip: *„esame tam, kad kuo palankesnėmis sąlygomis tenkintume savo klientų ir su jais dirbančio personalo poreikius. Esame patyrę smulkaus ir vidutinio verslo įmonių ir pavienių asmenų finansiniai konsultantai visoje Lietuvoje. Nuodugniai vertindami klientų norus ir lūkesčius padedame siekti užsibrėžtų tikslų, įgyvendinti svajones ir kurti naują gyvenimo kokybę šalyje“*. Tokia misija labiau atskleistų AB Šiaulių banko egzistavimo prasmę ir paskatintų banko vadovybę didinti veiklos efektyvumą ir klientų pasitikėjimą.

Toliau yra pateikiamos magistro baigiamojo darbo išvados ir pasiūlymai.

IŠVADOS

Banko veiklos efektyvumas yra aiškinamas kaip išteklių panaudojimo veiksmingumas, kuris apima teikiamų paslaugų efektyvumą, darbuotojų veiklos efektyvumą, vadovų sprendimų priėmimo efektyvumą, informacijos ir finansų valdymo efektyvumą ir pan. Siekiant padidinti banko veiklos efektyvumą būtina analizuoti banko veiklą ir nustatyti, kas lėmė ir kas yra pagrindas sėkmingos veiklos, o kokie veiksniai trukdo vykdyti veiklą efektyviai.

Banko sėkmė didžiausia dalimi priklauso nuo vadovų žinių ir įgūdžių, kurie sąlygoja sugebėjimą vadovauti ir priimti efektyvius sprendimus. Sprendimų priėmimui labai svarbi yra verslo aplinka, kuri darbe buvo suskirstyta į vidinę ir išorinę. Norėdama būti inovatyvi organizacija turi siekti grįžtamojo ryšio iš aplinkos ir greitai prisitaikyti prie kintamų sąlygų. Taigi, siekiant didinti banko veiklos efektyvumą būtina tirti tiek vidinę, tiek išorinę aplinką ir būtinai lyginti gautus rezultatus su konkurentais. Analizuota literatūra padėjo suprasti, kad nėra tokio metodo, kurį pritaikius galima visapusiškai ištirti ir įvertinti banko veiklos efektyvumą, taip pat buvo pastebėta, kad banko veiklą galima tirti panašiai kaip įmonės, žinoma su tam tikromis išlygomis, todėl veiklos efektyvumui tirti buvo pasirinkti tokie metodai kaip PEST, konkurencinės aplinkos, finansinė ir SSGG analizės.

Ištyrus AB Šiaulių banko veiklą ir verslo aplinką pateikiamos šios išvados:

1. 2013 metų vasario 23 dieną, perėmus dalį AB Ūkio banko turto, padidėjo AB Šiaulių banko klientų skaičius ir užimama rinkos dalis Lietuvoje. Nagrinėjant išorinę aplinką, teigiamą poveikį AB Šiaulių banko efektyvumui turi tokie veiksniai, kaip didėjantis BVP, mažėjantis nedarbo lygis, užimtųjų skaičiaus didėjimas bei didėjanti namų ūkių vartojimo, prekių ir paslaugų paklausa. Nors turto perėmimas negali įtakoti išorinės aplinkos, tačiau verta pažymėti, kad po turto perėmimo padidėjo AB Šiaulių banko likvidumo normatyvas, tai reiškia, kad bankas garantuoja laiku įvykdomus įsipareigojimus ir netgi viršija Lietuvos banko nustatytą likvidumo normatyvo dydį.
2. Perėmus dalį AB Ūkio banko turto, lyginant AB Šiaulių banką su panašią rinkos dalį Lietuvoje užimančiu AB Danske Bank ir šakos lyderiu AB SEB banku, galima pastebėti, kad AB Šiaulių bankas tapo konkurencingesnis. Tai rodo tokie veiksniai, kaip darbuotojų skaičiaus padidėjimas, mokėjimo kortelių skaičiaus padidėjimas, mokėjimo kortelių skaitytuvų įvedimas į rinką, daugiau nei dvigubai išaugęs klientų skaičius.
3. Per visą nagrinėjamą laikotarpį pagrindinis AB Šiaulių banko pajamų šaltinis yra palūkanų ir kitos panašios pajamos bei paslaugų ir komisinių pajamos, o išlaidų – palūkanų ir kitos panašios išlaidos ir administracinės ir kitos veiklos sąnaudos. Verta paminėti, kad po turto

perėmimo ženkliai padidėjo vertės sumažėjimo nuostoliai, kas stipriai atspindi skaičiuojant veiklos pelną. Lyginant 2012 ir 2013 metų rezultatus, galima pastebėti, kad pajamos padidėjo mažesniu procentu nei išlaidos, todėl galima teigti, kad su turto perėmimu atsirado ir daugiau išlaidų. O tai savo ruožtu reiškia, kad 2013 metais, AB Šiaulių bankas nebuvo valdomas efektyviai.

4. Kaip ir iki AB Ūkio banko turto perėmimo, taip ir po, didžiausią dalį turto struktūroje sudaro klientams suteiktos paskolos. Po turto perėmimo ženkliai padidėjo tokie rodikliai, kaip prekybiniai vertybiniai popieriai, investiciniai vertybiniai popieriai, investicinis turtas ir atsirado naujas rodiklis – turtas skirtas parduoti. Tai reiškia, kad bankas pradėjo diversifikuoti veiklą ir nori gauti pajamų ne tik iš klientams suteiktų paskolų.
5. Skaičiuojant finansinius santykinius rodiklius ir vertinant AB Šiaulių banko veiklos efektyvumą, perėmus dalį AB Ūkio banko turto, galima teigti, kad banko veikla nėra vykdoma efektyviai, kadangi sumažėjo turto panaudojimo efektyvumas, nuosavo kapitalo pelningumas, pelno marža, taip pat sublogo paskolų portfelio kokybė, dėl padidėjusio turto ženkliai sumažėjo finansinio svėro koeficientas, kuris įspėja apie padidėjusią banko kapitalo riziką, o įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis įspėja apie padidėjusią riziką padengiant įsipareigojimus. Investuotojų požiūriu AB Šiaulių banko akcijos nėra patrauklios dėl mažos akcininkų grąžos. Tačiau praktiškai nepakitusi išliko grynujų palūkanų pajamų marža, tai parodo banko sugebėjimą pritraukti lėšas ir tinkamai jas paskirstyti. Palūkanų marža po AB Ūkio banko turto perėmimo padidėjo, o tai reiškia, kad banko turto ir įsipareigojimų struktūra yra efektyvi. Taip pat padidėjo banko išlaidų valdymo efektyvumas, kurį atspindi palūkanų išlaidų koeficientas. Taip pat per visą nagrinėjamą laikotarpį AB Šiaulių bankas sugebėjo išlaikyti Lietuvos banko reikalaujamą likvidumo, mokumo ir kapitalo pakankamumo lygį.
6. Didžiausią teigiamą poveikį AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui, mano manymu, daro tokie veiksniai kaip vadovų susidomėjimas pelninga banko veikla, platus klientų aptarnavimo tinklas, suteiktų paskolų didėjimas per visą nagrinėjamą laikotarpį, tarp akcininkų esantis Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas.
7. Didžiausią neigiamą poveikį banko veiklos efektyvumui, mano manymu, daro tokie veiksniai, kaip didelė priklausomybė nuo skolintų lėšų, neišplėtotą kita pajamas uždirbanti veikla, neigiami reitingų agentūrų įvertinimai, savo veiklos prasmės nesuvokimas – netinkamai suformuluota misija, išorinės aplinkos grėsmės: ekonominės aplinkos nepastovumas, klientų poreikių, nuostatų ir vertybių pokyčiai, konkurentų sustiprėjimas.

Nustačius efektyvumui poveikį turinčius veiksnius AB Šiaulių bankui siūlau:

1. Siekiant sumažinti AB Šiaulių banko veiklos priklausomybę nuo skolintų lėšų reikia didinti pajamas iš netradicinės veiklos: prekyba išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, investicijos į vidutinės ir ilgos trukmės vertybinius popierius. Kadangi nedideli bankai bijo prisiimti didelę riziką, siūlau investuojant diversifikuoti vertybinių popierių portfelį ir taip sumažinti riziką.
2. Atnaujinti teikiamų paslaugų rinkinį, orientuoti veiklą ne tik į juridinius, bet ir į fizinius asmenis.
3. Gerinti banko įvaizdį (keisti misiją) ir didinti žinomumą (viešinimas) į pagalbą pasitelkiant reklamą. Geriausia reklamos talpinimo vieta, mano manymu, yra internetas, kadangi žmonės vis daugiau laiko praleidžia prie kompiuterių.
4. Tirti klientų poreikius, atliekant apklausas, ir teikti daugiau informacijos apie savo veiklą viešai, pabrėžiant sėkmingus ir gerai atliktus darbus, t.y. kurti patikimo ir atviro banko įvaizdį.
5. Tirti ne tik klientų, bet ir darbuotojų poreikius ir lūkesčius. Darbuotojai – svarbiausi ne tik banko, bet ir bet kurios kitos paslaugas teikiančios bendrovės ištekliai. Darbuotojai turi būti motyvuoti siekti banko tikslų, nes jei jų tikslai skirsis nuo vadovybės, veikla tikrai nebus vykdoma efektyviai.

LITERATŪRA

1. AB Šiaulių banko finansinės ataskaitos. - Prieiga per internetą: <http://www.sb.lt/lt/apie-banka/investuotojams/finansines-ataskaitos%2C-rodikliai-ir-prospektai>, [žiūrėta 2014 09 15]
2. AB Šiaulių banko įstatai. – Prieiga per internetą: http://www.sb.lt/file/repository/banko%20istatai/istatai_2013-09-03.pdf, [žiūrėta 2014 09 15]
3. AB Šiaulių banko svetainė. - Prieiga per internetą: <http://www.sb.lt>, [žiūrėta 2014 11 15]
4. Alkevičienė I. Bankų veiklos vertinimas. / Apskaitos ir finansų magistro darbas. Vadovė doc. dr. N. Stončiuvienė. - Kaunas, Ekonomikos ir vadybos fakultetas, Lietuvos žemės ūkio universitetas, 2005. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100617_120046-47674/DS.005.0.01.ETD, [žiūrėta 2014 09 15]
5. Auštrevičius P. et al. *Šiuolaikinių ekonomikos terminų enciklopedinis žodynas*. - Vilnius: Lietuvos laisvosios rinkos institutas, Lietuvos komersantas, 1991
6. Bagdžiūnienė V. *Įmonių veiklos planavimas ir analizė. Esmė ir verslo situacijos*. - Vilnius: Conto litera, 2005
7. Bakanauskas A., Pilelienė L. *Vartotojų lojalumas: teoriniai ir praktiniai aspektai*. -Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2009
8. Baršauskienė V. et al. *Žmonių santykiai organizacijose*. - Kaunas: Technologija, 2010
9. Bartkienė L. Organizacijos veiklos efektyvumo didinimas taikant balso analizę: sisteminis požiūris // *Mokslas – Lietuvos ateitis*, 2009, I t., Nr. 5, p. 94-97
10. Bendorienė A. et al. *Tarptautinių žodžių žodynas*. - Vilnius: Alma littera, 2008
11. Bivainis J. *Vadyba studentams: mokomoji knyga*. - Vilnius: Technika. 2011
12. Black G. *Applied financial accounting and reporting*. - Oxford University Press, 2004
13. Bossone B. What Makes Banks Special? A study on banking, finance, and economic development // *The World bank group*. - Washington, 2000. – Prieiga per internetą: <http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-2408>, [žiūrėta 2014 09 15]
14. Brigham E.F., Daves P.R. *Intermediate financial management*. - Thomson, South-Western, 2004
15. Buračas A. *Bankininkystės ir komercijos terminų aiškinamasis žodynas*. - Vilnius : Kaunas, 1997
16. Buškevičiūtė E. et al. *Finansinių rezultatų analizė*. - Kaunas: Technologija, 2010
17. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. *Finansų analizė*. - Kaunas: Technologija, 1999
18. Dudzevičiūtė G. Lietuvos bankų sektoriaus apžvalga: pagrindinės plėtros tendencijos, kai kurie veiklos aspektai Europos Sąjungos kontekste // *Verslas: teorija ir praktika*, 2005, VI t., Nr. 1, 37-43 p.

19. Frishammar J., Horte S. A. Managing External Information in Manufacturing Firms: The Impact on Innovation Performance // *Journal of Product Innovation Management*, 2005, 22, 251–266 p.
20. Gineitienė Z. *Verslo kūrimas ir valdymas: mokomoji knyga*. - Vilnius: Rosma, 2005
21. Ginevičius R., Sūdžius V. *Organizacijų teorija: vadovėlis*. - Vilnius: Technika, 2007
22. Givevičius R., Silickas J. *Sisteminio įmonių valdymo pagrindai: vadovėlis*. - Vilnius: Technika, 2008
23. Ivaškevičius D., Sakalas A. *Bankų vadyba*. - Kaunas: Technologija, 1997
24. Kancerevyčius G. *Finansai ir investicijos*. III atnaujintas leidimas. - Kaunas: Smaltijos leidykla, 2009
25. Katkus V. *Šiuolaikinės bankininkystės principai*. - Vilnius: Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas, 2000
26. Korsakienė R., Grybaitė V. *Strateginis organizacijų valdymas*. - Vilnius: UAB „Ciklonas“, 2012
27. Lazauskas J. *Įmonių ūkinės ir komercinės veiklos ekonominė analizė*. - Vilnius: Technika, 2005
28. Leland H.E., Pyle D.H. Information Asymmetries, Financial Structure, and Financial Intermediation // *The Journal of Finance*. - Atlantic City, New Jersey, Vol. 32, No. 2, 1976, pp. 371-387. – Prieiga per internetą:
<https://www2.bc.edu/~chemmanu/phdfincorp/MF891%20papers/Leland%20and%20Pyle%201975.pdf>, [žiūrėta 2014 09 15]
29. Lietuvos bankas. Bankų veiklos riziką ribojantys normatyvai ir reikalavimai. – Prieiga per internetą: http://www.lb.lt/banku_veiklos_rizika_ribojantys_normatyvai_ir_reikalavimai, [žiūrėta 2014 10 01]
30. Lietuvos bankas. Kredito įstaigų finansinės ataskaitos. – Prieiga per internetą: http://www.lb.lt/finansines_ataskaitos, [žiūrėta 2014 10 01]
31. Lietuvos bankas. Makroekonominės prognozės. – Prieiga per internetą: http://www.lb.lt/makroekonomines_prognozes, [žiūrėta 2014 10 01]
32. Lietuvos bankas. Namų ūkių apklausa dėl finansinės elgsenos. – Prieiga per internetą: http://www.lb.lt/namu_ukiu_finansines_elgsenos_apklausa_apzvalga_1, [žiūrėta 2014 11 05]
33. Lietuvos banko svetainė. - Prieiga per internetą: <http://www.lb.lt>, [žiūrėta 2014 10 01]
34. Lietuvos bankų asociacija. Bendra bankų sektoriaus informacija. – Prieiga per internetą: http://www.lba.lt/go.php/lit/Bendra_banku_sektoriaus_informacija/120, [žiūrėta 2014 10 01]
35. Lietuvos bankų asociacija. Statistika. – Prieiga per internetą: <http://www.lba.lt/go.php/lit/Statistika/133>, [žiūrėta 2014 10 01]
36. Lietuvos bankų asociacijos svetainė. Prieiga per internetą: <http://www.lba.lt>, [žiūrėta 2014 10 01]
37. LR bankų įstatymas. - Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=479209&p_tr2=2, [žiūrėta 2014 09 15]

38. LR finansų įstaigų įstatymas. - Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=245489, [žiūrėta 2014 09 15]
39. Mackevičius J. Finansinių santykinių rodiklių skaičiavimas ir grupavimas // *Ekonomika* 2006, p. 20-33. – Prieiga per internetą:
http://www.leidykla.eu/fileadmin/Ekonomika/75/Jonas_Mackevicius.pdf, [žiūrėta 2014 09 15]
40. Mackevičius, J. 2007. *Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas*. Vilnius: TEV, 510 p.
41. Mackevičius, J. et al. *Finansinė analizė*. - Vilnius: UAB „Baltijos Kopija“, 2011
42. Martinkus B. et al. *Vadybos pagrindai: vadovėlis*. - Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2010
43. Martinkus B., Žilinskas V. *Ekonomikos pagrindai*. - Kaunas: Technologija, 2001
44. Matkevičienė R. Verslo organizacijos informacinės aplinkos tyrimas // *Informacijos mokslai*, 2007, 41: p. 58-69
45. NASDAQ OMX internetinė svetainė. Prieiga per internetą:
<http://www.nasdaqomxbaltic.com/market/?lang=lt>, [žiūrėta 2014 09 15]
46. NASDAQ OMX Vilnius. *Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika*. -Vilnius, 2010. – Prieiga per internetą:
http://www.nasdaqomxbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf, [žiūrėta 2014 09 15]
47. Papšienė P., Černiauskienė A. Žmogiškųjų išteklių vadyba. Raidos tendencijos // *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 2009, Nr. 19 (4), p. 10
48. Pass Ch. Et al. *Ekonomikos terminų žodynas*. - Vilnius: Baltijos biznesas, 1997
49. Rutkauskas A. V. *Finansų rinkos ir institucijos*. - Vilnius: Technika, 1998
50. Rutkauskas A.V., Damašienė V. *Finansų valdymas*. - Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2002
51. Rutkauskas V., Stankevičius P. *Finansų analizė, valdymas ir prognozavimas*. - Vilnius: VPU leidykla, 2004
52. Smalenskas G. *Įmonės finansų pradmenys*. - Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2000
53. Stoner J. A. F. et al. *Vadyba*. - Kaunas: Poligrafija ir informatika. 2000
54. Šleikienė D., Klimavičienė I. *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas*. - Kaunas: Technologija, 1999
55. Vainienė R. *Ekonomikos terminų žodynas*. - Vilnius: „Tyto alba“, 2005
56. Vasiliauskas A. *Firmų strateginis valdymas studentams ir verslininkams: mokomoji knyga*. - Vilnius: VVK leidykla. 2001
57. Weygandt J.J. et al. *Accounting principles*. - John Wiley & Sons, Inc., 2005
58. Владимирова Т.А., Хлебников А.А. Применение сравнительного подхода к оценке стоимости коммерческого банка в условиях финансового кризиса // *Экономика*, 2009,

- №4(8), 49 – 57 с. - Prieiga per internetą: <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/ec/08/image/08-049.pdf>, [žiūrėta 2014 09 15]
59. Иода Е.В., Унанян И.Р. *Основы организации деятельности коммерческого банка*. - Тамбов: ТГТУ, 66 с. - Prieiga per internetą: <http://www.tstu.ru/education/elib/pdf/2003/unanyan.pdf>, [žiūrėta 2014 09 15]
60. Милуков А. И. Стандарты качества банковской деятельности // *ДЕНЬГИ И КРЕДИТ*, 2007, №11, 3-7 с. - Prieiga per internetą: <http://www.cbr.ru/publ/moneyandcredit/milukov.pdf>, [žiūrėta 2014 09 15]

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Jušinskaja A. *AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaka AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui* / Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. L. Šadžius. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2014

ANOTACIJA

Baigiamojo magistro darbo pirmame skyriuje nagrinėjami komercinių bankų veiklos principai, veiklos efektyvumo samprata ir taikymo ypatumai. Antrame skyriuje pateikiami veiklai vertinti taikomi metodai, sudaromas veiklos efektyvumo didinimo teorinis modelis ir aprašoma AB Šiaulių banko veiklos tyrimo metodika. Trečiame skyriuje taikant PEST ir konkurencinės aplinkos analizes tiriama išorinė banko aplinka, o vertinant banko veiklos pelningumą ir efektyvumą, riziką ribojančių normatyvų vykdymą ir rinkos efektyvumą tiriama vidinė banko aplinka, vertinama AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaka AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui. Finansinė analizė atlikta AB Šiaulių banko rodiklius lyginant su šakos vidurkiu. Ištyrus AB Šiaulių banko veiklą pateikiama SSGG. Išnagrinėjus teorinius ir praktinius AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo didinimo aspektus, atsižvelgiant į veiklos efektyvumui poveikį turinčius veiksnius pateikiami baigiamojo darbo išvados ir siūlymai.

Pagrindiniai žodžiai: aplinka, finansinė analizė, finansų institucija, komercinis bankas, rizika, turtas, veiklos efektyvumas.

Jušinskaja A. *The Influence of AB Ūkio Bankas Assets' Takeover on AB Šiaulių Bankas Operational Efficiency* / Master Thesis in Finance Management. Supervisor assoc. prof. dr. L. Šadžius – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Economics and Finance Management, 2014

ANNOTATION

The first part of the Master Thesis examines principles of commercial banks' activities, the meaning and application of the concept 'efficiency of activities'. The second part identifies research methods used to evaluate activities, provides the theoretical model to enhance the efficiency of activities and describes the methodology of the research on the AB Šiaulių bankas activities. The external environment of the bank is investigated according to such methods as the PEST and the competitive environment. The internal environment of the bank is analysed according to the profit and efficiency of the bank's activities, the implementation of risk limiting normatives and the market's efficiency. The evaluation of the influence of AB Ūkio bankas assets' takeover on AB Šiaulių bankas operational efficiency is presented. The financial analysis is carried out by comparing AB Šiaulių bankas indicators with the industry average. Having investigated AB Šiaulių bankas activities, the SWOT analysis is provided. Finally, having considered theoretical and practical aspects of increasing the AB Šiaulių bankas efficiency of activities and having in mind factors that influence the efficiency of activities, the conclusions are drawn and suggestions are discussed.

Key words: environment, financial analysis, financial institution, commercial bank, risk, assets, efficiency of activities.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Jušinskaja A. *AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaka AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui /* Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. L. Šadžius. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2014

SANTRAUKA

Komerciniai bankai – tai šalies finansų sistemos šerdis, surenkanti ir paskirstanti didžiausią dalį finansinių išteklių. Šių bankų efektyvi veikla svarbi ne tik jų egzistavimui, bet ir verslininkystės plėtotei, ekonomikos augimui ir stabilumui palaikyti. Atkreipiant dėmesį į mažą rinkos dalį užimančius bankus, buvo iškelta problema: esanti aktyvi konkurencija tarp bankų priverčia daugiau dėmesio skirti veiklos efektyvumo didinimui, tai ypatingai svarbu mažą rinkos dalį užimantiems bankams, kuriems priklauso ir AB Šiaulių bankas. Siekdamas padidinti užimamos rinkos dalį AB Šiaulių bankas 2013 metais perima dalį bankrutavusio AB Ūkio banko turto ir įsipareigojimų. Objektas – AB Šiaulių banko veikla. Taigi baigiamojo darbo tikslas - išanalizavus išorinę ir vidinę AB Šiaulių banko aplinkas, nustatyti teigiamą ir neigiamą AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaką AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui ir parengti AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo didinimo kryptis ir priemones. Šiam tikslui pasiekti buvo iškelti uždaviniai: apibrėžti bankų veiklai vertinti taikomus metodus ir sudaryti AB Šiaulių banko veiklos tyrimo metodiką, išanalizuoti AB Šiaulių banko veiklą, išorinę ir vidinę banko aplinkas, finansinės analizės pagalba nustatyti AB Ūkio banko turto dalies perėmimo įtaką AB Šiaulių banko vykdomos veiklos efektyvumui, pateikti siūlymus AB Šiaulių banko veiklos efektyvumui didinti. Išsikeltam tikslui ir uždaviniams įgyvendinti buvo taikomi įvairūs tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas, antrinių duomenų analizė, statistinių duomenų analizė, buhalterinės apskaitos duomenų rinkimas, sisteminimas ir tyrimas. Naudoti analizės metodai: duomenų grupavimas, lyginimas, dinamikos eilutės, grafinis vaizdavimas.

AB Ūkio banko turto dalies perėmimas padidino AB Šiaulių banko klientų skaičių ir užimamos rinkos dalį Lietuvoje. AB Šiaulių bankas tapo konkurencingesnis, lyginant su kitais Lietuvos komerciniais bankais. Tačiau skaičiuojant santykinius finansinius rodiklius paaiškėjo, kad po turto perėmimo sumažėjo AB Šiaulių banko veiklos efektyvumas, kadangi sumažėjo turto panaudojimo efektyvumas, nuosavo kapitalo pelningumas, pelno marža, taip pat sublogo paskolų portfelio kokybė, dėl padidėjusio turto ženkliai sumažėjo finansinio svėro koeficientas, kuris įspėja apie padidėjusią

banko kapitalo riziką, o įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis įspėja apie padidėjusią riziką padengiant įsipareigojimus.

Magistro baigiamojo darbo pabaigoje pateikiamos išvados bei siūlymai AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo didinimui.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Jušinskaja A. *The Influence of AB Ūkio Bankas Assets' Takeover on AB Šiaulių Bankas Operational Efficiency* / Master Thesis in Finance Management. Supervisor assoc. prof. dr. L. Šadžius – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Economics and Finance Management, 2014

SUMMARY

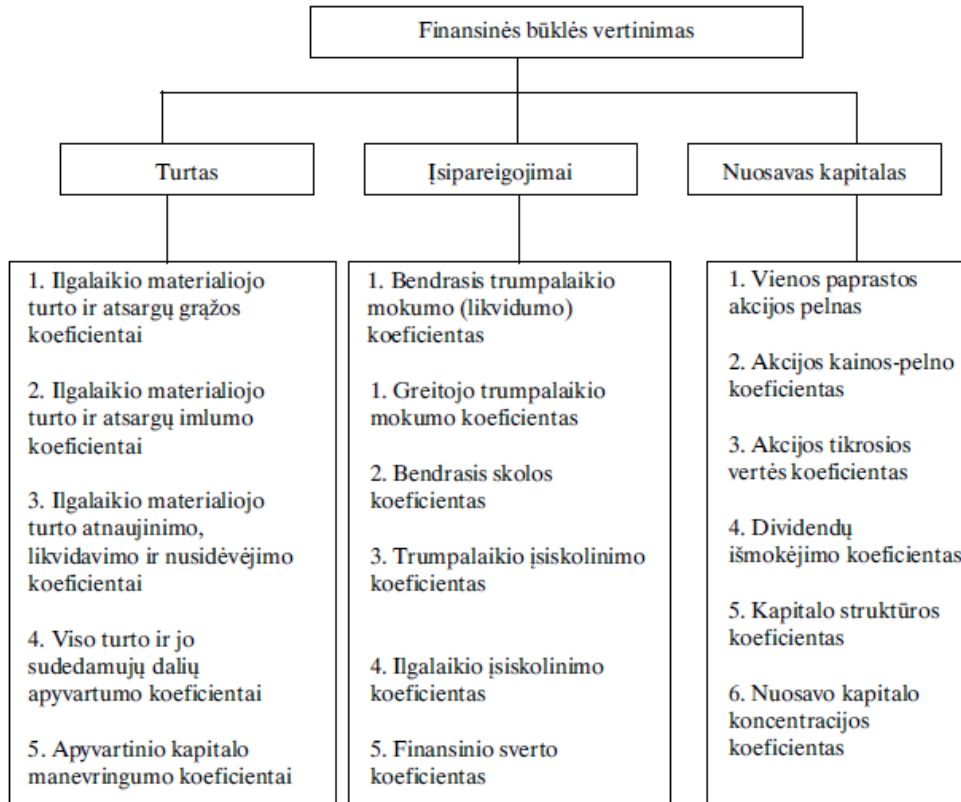
Commercial banks are the core of the country's financial system which collect and distribute the largest share of financial resources. The efficient operation of these banks is important not only for their existence, but also for the development of entrepreneurship, economic growth and stability. Having paid attention to banks that occupy a small market share, the research problem has been raised: an active competition among banks draws more focus on enhancing operating efficiency, it is especially important to banks that occupy a small market share, among which is AB Šiaulių bankas. In order to increase the market share, AB Šiaulių bankas took over a part of the bankrupt AB Ūkio bankas' assets and liabilities in 2013. The subject - AB Šiaulių bankas. Therefore, the final objective of the Thesis is as follows: having analysed the external and internal environment of AB Šiaulių bankas, to identify the positive and negative influence of AB Ūkio bankas assets' takeover on AB Šiaulių bankas operational efficiency and prepare policies and measures for enhancing AB Šiaulių bankas efficiency of activities. To achieve this objective the following steps were identified: to define the methods used to assess banks' activities and to develop the research methodology for AB Šiaulių bankas activities, to analyze AB Šiaulių bankas activities as well as the internal and external environment of the bank. By using the financial analysis to assess the influence of AB Ūkio bankas assets' takeover on AB Šiaulių bankas activities efficiency, and provide suggestions for increasing AB Šiaulių bankas efficiency of activities. In order to achieve the objective and targets a variety of research methods were employed: the analysis and summaries of scientific literature, the secondary data analysis, the statistical data analysis, the collection, and organization and analysis of the accounting data. The methods used for the analysis: data clustering, comparison, line dynamics, and graphic depiction.

The takeover of AB Ūkio bankas' assets increased AB Šiaulių bankas clientele numbers and a market share in Lithuania. AB Šiaulių bankas became more competitive in comparison with other Lithuanian commercial banks. However, the calculation of the relative financial indicators showed that having taken over the assets, the efficiency of AB Šiaulių bankas decreased, because the use of the assets efficiency, the return on equity, the profit margin and the loan portfolio quality decreased. In addition, due to the increase in assets the leverage ratio decreased significantly, which raises concerns about an increased risk in the bank's capital. The ratio between the debt and equity adminishes about an increased risk in covering liabilities.

Master Thesis ends with conclusions and suggestions for increasing AB Šiaulių bankas' efficiency of activities.

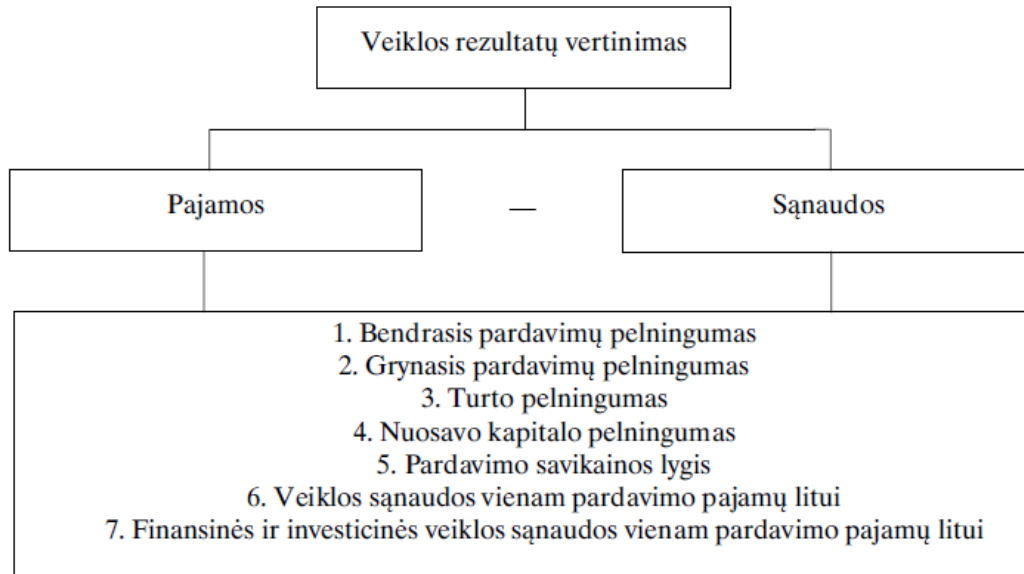
PRIEDAI

ĮMONĖS FINANSINĖS BŪKLĖS IR VEIKLOS REZULTATŲ VERTINIMAS

Šaltinis: Mackevičius, 2006, p. 28

1 priedo 1 pav. Įmonių finansinės būklės vertinimo finansiniai santykiniai rodikliai

Šaltinis: Mackevičius, 2006, p. 29

1 priedo 2 pav. Įmonių veiklos rezultatų vertinimo finansiniai santykiniai rodikliai

LIETUVOS ORGANIZACIJŲ MISIJŲ FORMULUOTĖS

Įmonės pavadinimas	Misija
TEO	Kurti vertę akcininkams ir klientams, teikiant profesionalias ir kokybiškas telekomunikacijų, TV ir IT paslaugas.
Tele 2	Teikti pigias ir paprastas komunikacijų paslaugas.
SEB bankas	Mes padedame žmonėms ir įmonėms klestėti, juos finansuodami ir suteikdami kokybiškų patarimų.
Maxima	<i>Teikiame maksimalią naudą vietos gyventojams, taikliai patenkindami jų kasdienes platus vartojimo poreikius.</i>
Grigiškės	Įmonės misija – rūpintis vartotoju, maksimaliai tenkinti klientų, visuomenės ir, žinoma, mūsų darbuotojų poreikius.
Rimi	Siekiame tapti mažmeninės rinkos lydere, kuri didžiausią dėmesį skiria maisto produktų ir patiekalų kokybei.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal išvardintų įmonių internetines svetaines

AB ŠIAULIŲ BANKO TEIKIAMOS FINANSINĖS PASLAUGOS

Banko teikiamos finansinės paslaugos yra (AB Šiaulių banko įstatai, 2010):

1. indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimas;
2. skolinimas (įskaitant hipotekines paskolas);
3. mokėjimo paslaugos;
4. kelionių čekių, vekselių ir kitų mokėjimo priemonių išdavimas ir administravimas;
5. finansinė nuoma (lizingas);
6. finansinių laidavimų ir finansinių garantijų teikimas;
7. sandorių sudarymas savo ar kliento sąskaita dėl pinigų rinkos priemonių (čekių, vekselių, indėlių sertifikatų ir t.t.), užsienio valiutos, finansinių būsimųjų ir pasirinkimo sandorių, valiutos keitimo kurso nustatymo ir palūkanų normos nustatymo priemonių, viešosios apyvartos vertybinių popierių, tauriųjų metalų;
8. investicinės paslaugos;
9. finansinis tarpininkavimas (agento veikla);
10. pinigų tvarkymas;
11. informacijos bei konsultacijų kredito teikimo ir mokėjimo klausimais teikimas;
12. seifo kamerų nuoma;
13. valiutos keitimas (grynaisiais pinigais);
14. piniginių lėšų saugojimas ir administravimas;
15. įmonių konsultavimas dėl kapitalo struktūros, gamybos strategijos ir su tuo susijusių klausimų, taip pat konsultacijos ir paslaugos, susijusios su įmonių reorganizavimu, pertvarkymu ir pirkimu;
16. su vertybinių popierių emisijomis susijusių paslaugų teikimas;
17. elektroninių pinigų išleidimas ir tvarkymas;
18. atsiskaitymų tarp kredito įstaigų įskaitymas (kliringas);
19. investicinių fondų, uždaro tipo investicinių bendrovių, pensijų fondų ar investicinių kintamojo kapitalo bendrovių valdymas;
20. finansinių priemonių saugojimas, apskaita ir valdymas klientų sąskaita, įskaitant turto saugojimą ir kitas su tuo susijusias paslaugas, tokias kaip pinigų ar finansinio užstato valdymas.

Šiame skyriuje išvardintas licencines finansines paslaugas Bankas teikia, jei turi įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka išduotą licenciją. Licencija saugoma Banko buveinėje.

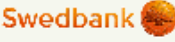

BANKŲ VEIKLĄ REGLAMENTUOJANTYS ĮSTATYMAI

(Lietuvos bankų asociacija, 2014):

- Asociacijų įstatymas;
- Finansų įstaigų įstatymas;
- Bankų įstatymas;
- Akcinių bendrovių įstatymas;
- Investicijų įstatymas;
- Vertybinių popierių rinkos įstatymas;
- Lito patikimumo įstatymas;
- Pinigų įstatymas;
- Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymas;
- Lietuvos banko įstatymas;
- Audito įstatymas;
- Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas;
- Mokėjimų įstatymas;
- Pinigų plovimo prevencijos įstatymas.

AB ŠIAULIŲ BANKO PASLAUGŲ ĮKAINIAI LYGINANT SU KITAIS BANKAIS

5 priedo 1 lentelė. Vietiniai pervedimai litais

VIETINIAI PERVEDIMAI LIT AIS				
Mokėjimo paslaugų teikėjai	Banko viduje į savo sąskaitą		Banko viduje į kito kliento sąskaitą	
	skyriuje ↕	internetu ↕	skyriuje ↕	internetu ↕
	4,00 Lt (1,16 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	4,00 Lt (1,16 Eur)	0,80 Lt (0,23 Eur)
	4,00 Lt (1,16 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	4,00 Lt (1,16 Eur)	0,80 Lt (0,23 Eur)
	7,00 Lt (2,03 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	7,00 Lt (2,03 Eur)	1,00 Lt (0,29 Eur)
	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
	1,50 Lt (0,43 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	2,00 Lt (0,58 Eur)	1,00 Lt (0,29 Eur)
MEDICINOS BANKAS	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	2,00 Lt (0,58 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
	1,50 Lt (0,43 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	2,00 Lt (0,58 Eur)	1,00 Lt (0,29 Eur)
	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	5,00 Lt (1,45 Eur)	1,00 Lt (0,29 Eur)
	6,00 Lt (1,74 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	6,00 Lt (1,74 Eur)	1,00 Lt (0,29 Eur)
	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	2,00 Lt (0,58 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
	5,00 Lt (1,45 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	5,00 Lt (1,45 Eur)	0,80 Lt (0,23 Eur)
	1,50 Lt (0,43 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	2,00 Lt (0,58 Eur)	0,80 Lt (0,23 Eur)

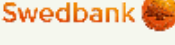

Šaltinis: Lietuvos bankas, 2014

5 priedo 2 lentelė. Debeto kortelės įkainiai

DEBETO KORTELĖ		
Mokėjimo paslaugų teikėjai	Išdavimas	Aptamavimas
 Citadele	0,00 Lt (0,00 Eur)	10,00 Lt (2,90 Eur)
 Danske Bank	0,00 Lt (0,00 Eur)	15,00 Lt (4,34 Eur)
 DNB	5,00 Lt (1,45 Eur)	21,00 Lt (1,75 Lt/mėn.) (6,08 Eur (0,51 Eur/mėn.))
 Meridian Trade Bank	0,00 Lt (0,00 Eur)	20,00 Lt (5,79 Eur)
 Nordea	0,00 Lt (0,00 Eur)	18,00 Lt (1,50 Lt/mėn.) (5,21 Eur (0,43 Eur/mėn.))
 SEB	0,00 Lt (0,00 Eur)	20,00 Lt (5,79 Eur)
 Handelsbanken	0,00 Lt (0,00 Eur)	19,00 Lt (5,50 Eur)
 Swedbank	0,00 Lt (0,00 Eur)	24,00 Lt (2 Lt/mėn.) (6,95 Eur (0,58 Eur/mėn.))
 ŠIAULIŲ BANKAS	15,00 Lt (4,34 Eur)	15,00 Lt (4,34 Eur)

Šaltinis: Lietuvos bankas, 2014

5 priedo 3 lentelė. Sąskaitos tvarkymas

SĄSKAITOS TVARKYMAS				
Mokėjimo paslaugų teikėjai	ABC ↻	Sąskaitos atidarymas ▾	Sąskaitos tvarkymas (išlaidos per metus) ▾	Sąskaitos uždarymas ▾
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (1 Lt/mėn.) (3,48 Eur (0,29 Eur/mėn.))	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (1 Lt/mėn.) (3,48 Eur (0,29 Eur/mėn.))	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (1 Lt/mėn.) (3,48 Eur (0,29 Eur/mėn.))	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
MEDICINOS BANKAS		0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt, jei nebuvo operacijų - 5 Lt/m. (0,00 Eur, jei nebuvo operacijų - 1,45 Eur/m.)	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (1 Lt/mėn.) (3,48 Eur (0,29 Eur/mėn.))	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (1 Lt/mėn.) (3,48 Eur (0,29 Eur/mėn.))	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (3 Lt/kekv.) (3,48 Eur (0,87 Eur/kekv.))	0,00 Lt (0,00 Eur)
		0,00 Lt (0,00 Eur)	12,00 Lt (1 Lt/mėn.) (3,48 Eur (0,29 Eur/mėn.))	0,00 Lt (0,00 Eur)

Šaltinis: Lietuvos bankas, 2014

ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS HORIZONTALI ANALIZĖ

6 priedo 1 lentelė. Horizontali pelno/nuostolio ataskaitos analizė, tūkst. Lt

Rodiklis	2008	2009		2010		2011		2012		2013	
	Tūkst. Lt	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2008	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2009	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2010	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2011	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2012
Pajamos	150,882	156,654	3.83	126,459	-19.27	132,441	4.73	161,380	21.85	231,456	43.42
Palūkanų ir kitos panašios pajamos	134,457	140,474	4.48	107,379	-23.56	116,080	8.10	124,041	6.86	177,665	43.23
Paslaugų ir komisinių pajamos	15,221	12,935	-15.02	12,325	-4.72	14,152	14.82	16,617	17.42	26,817	61.38
Grynasis pelnas iš operacijų VP	-1,934	321	116.60	3,088	861.99	-3,441	-211.43	9,606	-379.16	6,684	-30.42
is pelnas iš valiutų kursų pasikeitimo	2,571	2,402	-6.57	2,715	13.03	4,883	79.85	4,865	-0.37	7,213	48.26
Kitos veiklos pajamos	567	522	-7.94	952	82.38	767	-19.43	6,251	714.99	13,077	109.20
Sąnaudos	140,549	198,784	41.43	155,414	-21.82	117,929	-24.12	144,250	22.32	218,856	51.72
Palūkanų ir kitos panašios išlaidos	91,723	112,878	23.06	78,540	-30.42	66,029	-15.93	68,611	3.91	94,626	37.92
Paslaugų ir komisinių išlaidos	5,247	4,399	-16.16	4,387	-0.27	5,703	30.00	7,944	39.30	10,257	29.12
Vertės sumažėjimo nuostoliai	7,748	49,794	542.67	43,915	-11.81	9,561	-78.23	28,192	194.86	48,558	72.24
Administracinės ir kitos veiklos sąnaudos	35,831	31,713	-11.49	28,572	-9.90	36,636	28.22	39,503	7.83	65,415	65.60
Veiklos pelnas	10,333	-42,130	-507.72	-28,955	31.27	14,512	150.12	17,130	18.04	12,600	-26.44
Grynasis pelnas	17,525	-30,114	-271.83	-24,149	19.81	12,812	153.05	14,872	16.08	10,727	-27.87

Šaltinis: sudaryta autorės pagal AB Šiaulių banko finansines ataskaitas

6 priedo 2 lentelė. Horizontali balanso ataskaitos analizė, tūkst. Lt

Rodiklis	2008	2009		2010		2011		2012		2013	
	Tūkst. Lt	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2008	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2009	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2010	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2011	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2012
Turtas	2,049,685	2,059,270	0.47	2,334,654	13.37	2,731,566	17.00	2,931,466	7.32	5,250,828	79.12
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	142,927	168,651	18.00	208,397	23.57	223,844	7.41	221,805	-0.91	480,999	116.86
Prekybiniai vertybiniai popieriai	714	121	-83.05	78,406	64698.35	16,574	-78.86	51,198	208.91	193,648	278.23
Gautinos sumos iš kitų bankų	1,220	2,214	81.48	4,147	87.31	4,147	0.00	4,137	-0.24	5,995	44.91
Klientams suteiktos paskolos	1,674,541	1,605,635	-4.11	1,657,609	3.24	2,069,758	24.86	2,052,809	-0.82	2,723,662	32.68
Investiciniai vertybiniai popieriai	168,374	215,151	27.78	297,010	38.05	335,349	12.91	478,416	42.66	1,487,265	210.87
skirti parduoti	21,336	72,083	237.85	89,375	23.99	32,068	-64.12	205,385	540.47	186,432	-9.23
laikomi iki išpirkimo	147,038	143,068	-2.70	207,635	45.13	303,281	46.06	273,031	-9.97	1,300,833	376.44
Investicijos į dukterines įmones	2,135	9,384	339.53	16,889	79.98	16,889	0.00	51,791	206.66	51,562	-0.44
Nematerialusis turtas	780	600	-23.08	606	1.00	894	47.52	903	1.01	887	-1.77
Ilgalaikis materialusis turtas	46,290	45,179	-2.40	43,699	-3.28	47,578	8.88	38,211	-19.69	35,914	-6.01
Investicinis turtas	-	-	-	-	-	7,946	-	7,517	-5.40	47,565	532.77
Kitas turtas	12,704	12,335	-2.90	27,891	126.11	8,587	-69.21	24,679	187.40	68,035	175.68
Turtas skirtas parduoti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	155,296	-
Rodiklis	2008	2009		2010		2011		2012		2013	
	Tūkst. Lt	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2008	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2009	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2010	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2011	Tūkst. Lt	%, dalis lyginant su 2012
Įsipareigojimai ir nuosavybė iš viso	2,049,685	2,059,270	0.47	2,334,654	13.37	2,731,566	17.00	2,931,466	7.32	5,250,828	79.12
Įsipareigojimai	1,766,804	1,805,233	2.18	2,078,507	15.14	2,433,958	17.10	2,612,610	7.34	4,929,603	88.68
Įsiskolinimai kitiems bankams ir finansų institucijoms	445,945	237,315	-46.78	369,091	55.53	470,900	27.58	408,568	-13.24	301,206	-26.28
Klientams mokėtinos sumos	1,259,755	1,528,840	21.36	1,672,394	9.39	1,894,167	13.26	2,165,852	14.34	4,530,021	109.16
Specialieji ir skolinimo fondai	30,699	31,292	1.93	28,011	-10.49	16,900	-39.67	7,294	-56.84	7,354	0.82
Išleisti skolos vertybiniai popieriai	24,997	4,155	-83.38	5,291	27.34	45,284	755.87	22,912	-49.40	-	-
Kiti įsipareigojimai	5,408	3,631	-32.86	3,720	2.45	6,707	80.30	7,984	19.04	91,022	1,040.06
Nuosavybė	282,881	254,037	-10.20	256,147	0.83	297,608	16.19	318,856	7.14	321,225	0.74
Akcinis kapitalas	180,358	180,358	0.00	204,858	13.58	234,858	14.64	234,858	0.00	250,000	6.45
Akcijų priedai	45,681	45,681	0.00	46,661	2.15	47,861	2.57	47,861	0.00	32,719	-31.64
Atsargos kapitalas	2,611	2,611	0.00	2,611	0.00	2,611	0.00	2,611	0.00	2,611	0.00
Bendrasis rezervas galimiems aktyvų nuostoliams dengti	-	10,000	-	10,000	0.00	-	-	-	-	-	-
Privalomasis rezervas	3,405	5,981	75.65	6,422	7.37	648	-89.91	1,289	98.92	2,641	104.89
Įnansinio turto perkainojimo rezervas	-680	590	186.76	1,369	132.03	-1,182	-186.34	5,194	-539.42	-1,990	-138.31
Nepaskirstytas pelnas	51,506	8,816	-82.88	-15,774	-278.92	12,812	181.22	27,043	111.08	35,244	30.33

Šaltinis: sudaryta autorės pagal AB Šiaulių banko finansines ataskaitas

ŠIAULIŲ BANKO VEIKLOS VERTIKALI ANALIZĖ

7 priedo 1 lentelė. Vertikali pelno/nuostolio ataskaitos analizė, tūkst. Lt

Rodiklis	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Tūkst. Lt	% nuo pajamų	Tūkst. Lt	% nuo pajamų	Tūkst. Lt	% nuo pajamų	Tūkst. Lt	% nuo pajamų	Tūkst. Lt	% nuo pajamų	Tūkst. Lt	% nuo pajamų
Pajamos	150,882	100.00	156,654	100.00	126,459	100.00	132,441	100.00	161,380	100.00	231,456	100.00
Palūkanų ir kitos panašios pajamos	134,457	89.11	140,474	89.67	107,379	84.91	116,080	87.65	124,041	76.86	177,665	76.76
Paslaugų ir komisinių pajamos	15,221	10.09	12,935	8.26	12,325	9.75	14,152	10.69	16,617	10.30	26,817	11.59
Grynasis pelnas iš operacijų VP	-1,934	1.28	321	0.20	3,088	2.44	-3,441	2.60	9,606	5.95	6,684	2.89
Grynasis pelnas iš valiutų kursų pasikeitimo	2,571	1.70	2,402	1.53	2,715	2.15	4,883	3.69	4,865	3.01	7,213	3.12
Kitos veiklos pajamos	567	0.38	522	0.33	952	0.75	767	0.58	6,251	3.87	13,077	5.65
Sąnaudos	140,549	93.15	198,784	126.89	155,414	122.90	117,929	89.04	144,250	89.39	218,856	94.56
Palūkanų ir kitos panašios išlaidos	91,723	60.79	112,878	72.06	78,540	62.11	66,029	49.86	68,611	42.52	94,626	40.88
Paslaugų ir komisinių išlaidos	5,247	3.48	4,399	2.81	4,387	3.47	5,703	4.31	7,944	4.92	10,257	4.43
Vertės sumažėjimo nuostoliai	7,748	5.14	49,794	31.79	43,915	34.73	9,561	7.22	28,192	17.47	48,558	20.98
Administracinės ir kitos veiklos sąnaudos	35,831	23.75	31,713	20.24	28,572	22.59	36,636	27.66	39,503	24.48	65,415	28.26
Veiklos pelnas	10,333	6.85	-42,130	26.89	-28,955	22.90	14,512	10.96	17,130	10.61	12,600	5.44
Grynasis pelnas	17,525	11.62	-30,114	19.22	-24,149	19.10	12,812	9.67	14,872	9.22	10,727	4.63

Šaltinis: sudaryta autorės pagal AB Šiaulių banko finansines ataskaitas

7 priedo 1 lentelė. Vertikali balanso ataskaitos analizė, tūkst. Lt

Rodiklis	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto
Turtas	2,049,685	100.00	2,059,270	100.00	2,334,654	100.00	2,731,566	100.00	2,931,466	100.00	5,250,828	100.00
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	142,927	6.97	168,651	8.19	208,397	8.93	223,844	8.19	221,805	7.57	480,999	9.16
Prekybiniai vertybiniai popieriai	714	0.03	121	0.01	78,406	3.36	16,574	0.61	51,198	1.75	193,648	3.69
Gautinos sumos iš kitų bankų	1,220	0.06	2,214	0.11	4,147	0.18	4,147	0.15	4,137	0.14	5,995	0.11
Klientams suteiktos paskolos	1,674,541	81.70	1,605,635	77.97	1,657,609	71.00	2,069,758	75.77	2,052,809	70.03	2,723,662	51.87
Investiciniai vertybiniai popieriai	168,374	8.21	215,151	10.45	297,010	12.72	335,349	12.28	478,416	16.32	1,487,265	28.32
skirti parduoti	21,336	1.04	72,083	3.50	89,375	3.83	32,068	1.17	205,385	7.01	186,432	3.55
laikomi iki išpirkimo	147,038	7.17	143,068	6.95	207,635	8.89	303,281	11.10	273,031	9.31	1,300,833	24.77
Investicijos į dukterines įmones	2,135	0.10	9,384	0.46	16,889	0.72	16,889	0.62	51,791	1.77	51,562	0.98
Nematerialusis turtas	780	0.04	600	0.03	606	0.03	894	0.03	903	0.03	887	0.02
Ilgalaikis materialusis turtas	46,290	2.26	45,179	2.19	43,699	1.87	47,578	1.74	38,211	1.30	35,914	0.68
Investicinis turtas	-	-	-	-	-	-	7,946	0.29	7,517	0.26	47,565	0.91
Kitas turtas	12,704	0.62	12,335	0.60	27,891	1.19	8,587	0.31	24,679	0.84	68,035	1.30
Turtas skirtas parduoti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	155,296	2.96
Rodiklis	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto	Tūkst. Lt	% nuo turto
Įsipareigojimai ir nuosavybė iš viso	2,049,685	100.00	2,059,270	100.00	2,334,654	100.00	2,731,566	100.00	2,931,466	100.00	5,250,828	100.00
Įsipareigojimai	1,766,804	86.20	1,805,233	87.66	2,078,507	89.03	2,433,958	89.10	2,612,610	89.12	4,929,603	93.88
Įsiskolinimai kitiems bankams ir finansų institucijoms	445,945	21.76	237,315	11.52	369,091	15.81	470,900	17.24	408,568	13.94	301,206	5.74
Klientams mokėtinos sumos	1,259,755	61.46	1,528,840	74.24	1,672,394	71.63	1,894,167	69.34	2,165,852	73.88	4,530,021	86.27
Specialieji ir skolinimo fondai	30,699	1.50	31,292	1.52	28,011	1.20	16,900	0.62	7,294	0.25	7,354	0.14
Išleisti skolos vertybiniai popieriai	24,997	1.22	4,155	0.20	5,291	0.23	45,284	1.66	22,912	0.78	-	-
Kiti įsipareigojimai	5,408	0.26	3,631	0.18	3,720	0.16	6,707	0.25	7,984	0.27	91,022	1.73
Nuosavybė	282,881	13.80	254,037	12.34	256,147	10.97	297,608	10.90	318,856	10.88	321,225	6.12
Akcinis kapitalas	180,358	8.80	180,358	8.76	204,858	8.77	234,858	8.60	234,858	8.01	250,000	4.76
Akcijų priedai	45,681	2.23	45,681	2.22	46,661	2.00	47,861	1.75	47,861	1.63	32,719	0.62
Atsargos kapitalas	2,611	0.13	2,611	0.13	2,611	0.11	2,611	0.10	2,611	0.09	2,611	0.05
Bendrasis rezervas galimiems aktyvų nuostoliams dengti	-	-	10,000	0.49	10,000	0.43	-	-	-	-	-	-
Privalomasis rezervas	3,405	0.17	5,981	0.29	6,422	0.28	648	0.02	1,289	0.04	2,641	0.05
Finansinio turto perkainojimo rezervas	-680	0.03	590	0.03	1,369	0.06	-1,182	0.04	5,194	0.18	-1,990	0.04
Nepaskirstytas pelnas	51,506	2.51	8,816	0.43	-15,774	0.68	12,812	0.47	27,043	0.92	35,244	0.67

Šaltinis: sudaryta autorės pagal AB Šiaulių banko finansines ataskaitas

FINANSINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS

(NASDAQ OMX Vilnius, 2010):

PELNINGUMO RODIKLIAI

Turto pelningumas (graža):

$$\frac{\text{Grynasis pelnas (Net profit)}}{\text{Vidutinis turtas (Average total assets)}}$$

Vidutinis turtas = (Turtas laikotarpio pradžioje + Turtas laikotarpio pabaigoje)/2

Nuosavo kapitalo pelningumas (graža):

$$\frac{\text{Grynasis pelnas (Net profit)}}{\text{Vidutinis nuosavaskapitalas (Average total equity)}}$$

Vidutinis nuosavas kapitalas = (Nuosavas kapitalas laikotarpio pradžioje + Nuosavas kapitalas laikotarpio pabaigoje)/2.

Turto pelningumas (graža) prieš mokesčius:

$$\frac{\text{Pelnas prieš mokesčius (Profit before taxes)}}{\text{Vidutinis turtas (Average total assets)}}$$

Vidutinis turtas = (Turtas laikotarpio pradžioje + Turtas laikotarpio pabaigoje)/2

Pagal riziką įvertinto turto pelningumas (graža):

$$\frac{\text{Grynasis pelnas (Net profit)}}{\text{Vidutinis pagal riziką įvertintas turtas (Average risk - weighted assets)}}$$

Vidutinis pagal riziką įvertintas turtas = (Pagal riziką įvertintas turtas laikotarpio pradžioje + Pagal riziką įvertintas turtas laikotarpio pabaigoje)/2

Pagal riziką įvertinto kapitalo pelningumas (graža):

$$\frac{\text{Pajamos (Income)}}{\text{Turto(paskolos)rizika arba Rizikos vertė (Asset (loan) risk or Value at risk (VAR))}}$$

Grynuju palūkanų pajamų marža:

$$\frac{\text{Grynosios palūkanų pajamos (Net interest income)}}{\text{Turtas (Total assets)}}$$

Grynosios palūkanų pajamos = Palūkanų pajamos – Palūkanų sąnaudos

Palūkanų pajamų ir turto santykis:

Palūkanų pajamos (Interest income)
Turtas (Total assets)

Nepalūkanų pajamų ir turto santykis:

Nepalūkanų pajamos (Non - interest income)
Turtas (Total assets)

Veiklos pajamų ir turto santykis:

Veiklos pajamos (Total operating income)
Turtas (Total assets)

Veiklos pajamos = Palūkanų pajamos + Nepalūkanų pajamos

Pajamų ir vidutinio turto santykis:

Veiklos pajamos – Atidėjiniai paskolų nuostoliams padengti
Turtas

Pelno marža:

Grynasis pelnas
Veiklos pajamos

Palūkanų išlaidų ir turto santykis:

Palūkanų išlaidos
Turtas

Nepalūkanų išlaidų ir turto santykis:

Nepalūkanų išlaidos
Turtas

Palūkanas uždirbančio turto pajamingumas:

Palūkanų pajamos
Palūkanas uždirbantis vidutinis turtas

Vidutinių įsipareigojimų palūkanų kaštų norma:

Palūkanų išlaidos
Vidutiniai su palūkanų mokėjimu susiję įsipareigojimai

Palūkanų skirtumas (marža):

Palūkanas uždirbančio vidutinio turto pajamingumas - Vidutinių įsipareigojimų palūkanų išlaidų norma.

EFEKTYVUMO RODIKLIAI

Išlaidų ir pajamų santykio rodiklis:

Nepalūkanų išlaidos

Grynosios palūkanų pajamos + Nepalūkanų pajamos

Grynosios palūkanų pajamos = Palūkanų pajamos – Palūkanų išlaidos.

Palūkanų išlaidų koeficientas:

Palūkanų išlaidos

Veiklos pajamos

Veiklos pajamos = Palūkanų pajamos + Nepalūkanų pajamos.

Atidėjinių paskolų nuostoliams padengti koeficientas:

Atidėjiniai paskolų nuostoliams padengti

Veiklos pajamos

Veiklos pajamos = Palūkanų pajamos + Nepalūkanų pajamos

Nepalūkanų išlaidų koeficientas:

Nepalūkanų išlaidos

Veiklos pajamos

Veiklos pajamos = Palūkanų pajamos + Nepalūkanų pajamos.

Kompensavimo koeficientas:

Atlyginimai ir kitos išmokos

Grynosios palūkanų pajamos (prieš atidėjinių paskolų nuostoliams padengti) + Nepalūkanų pajamos

Nepalūkanų išlaidų (be atlyginimų ir kitų išmokų) koeficientas:

Nepalūkanų išlaidos be atlyginimų ir kitų išmokų darbuotojams

Grynosios palūkanų pajamos (prieš atidėjinių paskolų nuostoliams padengti) + Nepalūkanų pajamos

Nepalūkanų išlaidos be atlyginimų ir kitų išmokų darbuotojams =

= Nepalūkanų išlaidos – Atlyginimai ir kitos išmokos.

Nepalūkanų pajamų ir išlaidų santykis:

Nepalūkanų pajamos

Nepalūkanų išlaidos

FINANSINIO SVERTO RODIKLIAI

Finansinio sverto koeficientas:

Nuosavas kapitalas

Turtas

Turto ir nuosavo kapitalo santykis:

Turtas

Nuosavas kapitalas

Isipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis:

$$\frac{\text{Įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$$

Paskolų ir indėlių santykis:

$$\frac{\text{Paskolos}}{\text{Indėliai ir akredityvai}}$$

Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis:

$$\frac{\text{Atidėjiniai blogoms paskoloms padengti}}{\text{Paskolos}}$$

Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir turto santykis:

$$\frac{\text{Atidėjiniai blogoms paskoloms padengti}}{\text{Turtas}}$$

RINKOS VERTĖS RODIKLIAI

Kapitalizacija, Lt:

Paprastųjų akcijų skaičius × Akcijos rinkos kaina

Pagrindinis vienos akcijos pelnas, Lt:

$$\frac{\text{Grynasis pelnas - Privilegij uotųjų akcijų dividendas}}{\text{Vidutinis svertinis paprastųjų akcijų skaičius apyvartoje}}$$

Akcijos kainos ir pelno santykis:

$$\frac{\text{Akcijos rinkos kaina}}{\text{Vienos akcijos pelnas}}$$

Akcijos balansinė vertė, Lt:

$$\frac{\text{Nuosavas kapitalas - Privilegij uotųjų akcijų kapitalo dalis ir jų dividendas}}{\text{Paprastųjų akcijų skaičius}}$$

Kainos ir balansinės vertės santykis:

$$\frac{\text{Akcijos rinkos kaina}}{\text{Akcijos balansinė vertė}}$$

Vienos akcijos dividendas, Lt:

$$\frac{\text{Dividendas - privilegij uotųjų akcijų dividendas}}{\text{Paprastųjų akcijų skaičius}}$$

Dividendinis pelningumas (pajamingumas):

$$\frac{\text{Vienos akcijos dividendas akcijai}}{\text{Akcijos rinkos kaina}}$$

Dividendo mokėjimo koeficientas:

$$\frac{\text{Vienos akcijos dividendas}}{\text{Vienos akcijos pelnas}}$$

.

9 PRIEDAS

AB ŠIAULIŲ BANKO BANKROTO PROGNOZAVIMAS

Rodikliai	Rodiklių apskaičiavimo formulė	2012	2013
X1	Apyvartinis kapitalas/Turtas	-0.3876	-0.4955
X2	Nepaskirstytas pelnas/Turtas	0.0092	0.0067
X3	Pelnas iki apmokestinimo/Turtas	0.0058	0.0024
X4	Nuosavas kapitalas/ Įsipareigojimai	0.1220	0.0652
Z	6,56 X1 + 3,26 X2 + 6,72 X3 + 1,05 X4	-2,3456	-3.1441
	Bankroto tikimybė	<i>Labai didelė</i>	<i>Labai didelė</i>